

Ministerstvo práce a sociálních věcí ČR

Č. j. 2008/70382 - 413

Věc:

Analýza vývoje zaměstnanosti a nezaměstnanosti v 1. pololetí 2008

Obsah:

- I. Stručný vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti
 - II. Zaměstnanost
 - III. Nezaměstnanost
 - IV. Politika zaměstnanosti
 - V. Mezinárodní srovnání
 - VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti
- Přílohy

říjen 2008

ANALÝZA VÝVOJE ZAMĚŠTNANOSTI A NEZAMĚŠTNANOSTI V 1. POLOLETÍ 2008

I.	Stručný vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti	1
II.	Zaměstnanost.....	6
1.	Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2008	6
2.	Struktura zaměstnanosti v sektorech, odvětví a podle zaměstnání	15
3.	Vzdělanostní struktura zaměstnanosti	18
4.	Zaměstnanost cizinců	19
5.	Insolvence.....	21
III.	Nezaměstnanost.....	23
1.	Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2008.....	23
2.	Toky nezaměstnanosti	28
3.	Struktura uchazečů o zaměstnání.....	32
4.	Regionální nezaměstnanost	49
IV.	Politika zaměstnanosti.....	54
1.	Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2008	54
2.	Výdaje na politiku zaměstnanosti.....	57
3.	Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce.....	58
4.	Průběžné vyhodnocení realizace APZ v 1. pololetí 2008.....	65
5.	System investičních pobídek	66
6.	Cílené programy k řešení zaměstnanosti.....	70
7.	Projekty financované z prostředků Evropského sociálního fondu	71
V.	Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti	78
VI.	Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti.....	84

Metodické poznámky
Seznam použitých zkratk

Přílohy

Zdroj dat: MPSV (pokud není uvedeno jinak)

I. Stručný vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti

V 1. pololetí 2008 činil dle Výběrového šetření pracovních sil ČSÚ (VŠPS) průměrný **počet zaměstnaných osob** ve všech sférách národního hospodářství České republiky **4 980,8 tisíc osob**, což představuje **nárůst** ve srovnání s 1. pololetím 2007 **v absolutním vyjádření o 91,4 tisíc osob a v relativním vyjádření o 1,9 %**. Úroveň zaměstnanosti je nejvyšší za celou dobu provádění VŠPS (1993). Nárůst zaměstnanosti dosáhl zatím vrcholu ve 4. čtvrtletí 2007 (meziročně o 2,2 %), v roce 2008 zpomalil - v 1. čtvrtletí na 1,9 % a ve 2. čtvrtletí na 1,8 %.

Zaměstnanost žen vzrostla na **2 135,7 tisíc osob**. Vzhledem k pomalejšímu nárůstu zaměstnanosti žen (jejich podíl na nárůstu zaměstnanosti činil pouze 28,6 %), **podíl žen na celkové zaměstnanosti** meziročně **poklesl na 42,9 %**.

Rozhodující **vliv na celkový nárůst zaměstnanosti** měl nárůst počtu **zaměstnanců pracujících za mzdu**, jejichž počet se zvýšil meziročně o 82,4 tisíc na **4 166,3 tisíc osob**. Zaměstnanost mírně **vzrostla** též ve skupině **podnikatelů celkem** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků), a to o 12,6 tisíc **na 802,6 tisíc osob**, především nárůstem počtu **podnikatelů bez zaměstnanců** na 599,5 tisíc osob (o 31,4 tisíc). Naopak kategorie **podnikatelů se zaměstnanci** zaznamenala pokles na 174,2 tisíc osob (o 16,8 tisíc) a kategorie **pomáhajících rodinných příslušníků** poklesla na 28,9 tisíc osob (o 2,0 tisíc). Vývoj počtu zaměstnaných ve výše uvedených kategoriích zahrnutých do podnikatelské sféry, jejichž aktuální podíl na celkové zaměstnanosti představuje 16,2 %, byl stejný jako v 1. pololetí 2007. **Podíl podnikatelů na celkové zaměstnanosti** je v ČR ve srovnání s ostatními zeměmi EU **nadprůměrný**.

Počet osob pracujících **na plnou pracovní dobu vzrostl na 4 736,4 tisíc osob** (o 94,9 tisíc). Naopak počet osob pracujících **na zkrácenou pracovní dobu** tentokrát **poklesl** (o 3,2 tisíc) **na 244,3 tisíc osob**, a jejich **podíl** na celkové zaměstnanosti **poklesl na 4,9 %**. Téměř tři čtvrtiny (74,5 %) zaměstnaných na zkrácenou pracovní dobu tvoří ženy.

Zaměstnanost meziročně **poklesla** pouze v **primárním sektoru** (o 11,1 tisíc) na 166,5 tisíc osob. Podíl tohoto sektoru na celkové zaměstnanosti se snížil na **3,3 %**. V **sekundárním sektoru vzrostla** zaměstnanost o 61,1 tisíc na 2 019,9 tisíc osob. Podíl tohoto sektoru **vzrostl na 40,6 %**. Pro ČR je typické vysoké zastoupení sekundárního sektoru na celkové zaměstnanosti, které dosahuje dokonce nejvyšší

hodnoty ze všech států EU. **Průmysl** jako celek zaznamenal zvýšení o 40,1 tisíc na 1 560,4 tisíc osob, jeho podíl na celkové zaměstnanosti se **zvýšil na 31,3 %**. Hlavním faktorem vysokého růstu průmyslu byl **zpracovatelský průmysl**, kde zaměstnanost vzrostla o 37,7 tisíc osob. **Stavebnictví** zaznamenalo ve sledovaném období **nárůst** zaměstnanosti o 21,0 tisíc na 495,5 tisíc osob. Podíl stavebnictví na celkové zaměstnanosti **vzrostl na 9,2 %**. V **terciárním sektoru** zaměstnanost **vzrostla** o 41,4 tisíc na 2 794,4 tisíc osob. K nárůstu zaměstnanosti v tomto sektoru dochází dlouhodobě. **Podíl** terciárního sektoru na celkové zaměstnanosti však klesá, v 1. pololetí 2008 **se snížil na 56,1 %**.

Z **regionálního hlediska** byl zaznamenán nárůst zaměstnanosti ve všech krajích. Nejvyšší nárůst byl ve Středočeském a Moravskoslezském kraji, v Praze a v Plzeňském kraji.

V postavení zaměstnanců bylo v ČR ke konci června 2008 zaměstnáno **272,6 tisíc cizích státních příslušníků**, jejich počet se meziročně **zvýšil o 63,2 tisíc osob, tj. o 30,2 %**. Dalšíh **73,5 tisíc** cizích státních příslušníků podnikalo na základě živnostenského oprávnění, jejichž vydávání je v kompetenci MPO. Cizí státní příslušníci představují 6,2 % pracovní síly (meziroční nárůst o 1,2 p.b.) a 7,0 % zaměstnanosti (nárůst o 1,3 p.b.).

Celková **míra zaměstnanosti** obyvatelstva ve věku 15 - 64 let, jako jeden z klíčových ukazatelů strategie zaměstnanosti EU, meziročně **vzrostla na 66,4 %**. **Míra zaměstnanosti žen vzrostla na 57,5 %**, míra zaměstnanosti mužů vzrostla na 75,1 %. **Míra zaměstnanosti starších (55 – 64 let) činila 47,5 %** a proti stejnému období předchozího roku **se zvýšila o 1,9 p.b.** Pouze u této kategorie byl nárůst vyšší než v 1. pololetí 2007, u ostatních kategorií (celkem, ženy a muži) nárůst míry zaměstnanosti zpomalil.

Počet ekonomicky aktivních osob (EAO), jež tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní, se **zvýšil** o 30,8 tisíc na 5 213,1 tisíc. V rámci ekonomicky aktivních osob byl výrazně vyšší nárůst počtu zaměstnaných (o 91,4 tisíc), než pokles nezaměstnaných (o 60,6 tisíc). Přes nárůst počtu EAO **míra ekonomické aktivity (MEA)** obyvatel ve věkové kategorii 15 - 64 let **poklesla** o 0,3 p.b. na 69,5 %, stejně jako MEA obyvatel starších 15 let poklesla o 0,3 p.b. na 58,4 %.

Obecná míra nezaměstnanosti (podle výsledků VŠPS - ILO) dosáhla v 1. pololetí 2008 **4,5 %** a proti stejnému období roku 2007 **byla nižší o 1,2 p.b.** **Průměrná míra registrované nezaměstnanosti** (vykazovaná MPSV na základě

evidence uchazečů o zaměstnání na úřadech práce) činila v tomto období **5,6 %**, což představuje meziroční **pokles o 1,6 p.b.** Rozdílná úroveň nezaměstnanosti vykazovaná MPSV a ČSÚ vyplývá především z odlišného způsobu zjišťování a vymezení nezaměstnaných podle mezinárodní definice ILO a registrovaných uchazečů o zaměstnání (viz Metodické poznámky).

V 1. pololetí 2008 pokračoval pokles **počtu uchazečů v evidenci úřadů práce** při současném nárůstu hlášených **volných pracovních míst**. Pokles počtu uchazečů již nebyl tak výrazný jako v předchozím roce. Bylo jich evidováno sice nejméně od konce června 1998, ale meziroční úbytky se v průběhu 1. pololetí 2008 postupně zmenšovaly. **Průměrný počet uchazečů o zaměstnání** meziročně poklesl o 90,8 tisíc na **333,5 tisíc**. **Počet uchazečů o zaměstnání** k 30. 6. 2008 činil **297,9 tisíc**, tj. o 72,9 tisíc méně než před rokem.

Průměrný měsíční stav volných míst hlášených na ÚP činil **149,6 tisíc**, což je meziroční nárůst o 40,9 tisíc volných míst. Též počet hlášených volných míst ke konci 1. pololetí - **151,9 tisíc** – je ve srovnání se stavem k 30. 6. 2007 vyšší (o 28,6 tisíc). Díky nárůstu počtu volných pracovních míst a úbytku uchazečů o zaměstnání klesl počet **uchazečů o zaměstnání** připadajících **na 1 volné pracovní místo**. Průměrná hodnota tohoto ukazatele v 1. pololetí 2008 činila **2,2** (v 1. pololetí 2007 se jednalo o hodnotu 3,9).

Pohyb nezaměstnaných do a z evidence úřadů práce byl v hodnoceném období nižší. **Počet nově hlášených uchazečů o zaměstnání** meziročně poklesl o 15,1 tisíc a **počet těch, kteří z evidence odešli**, byl nižší o 35,8 tisíc. **Počet umístěných do zaměstnání** se snížil o 25,1 tisíc. **Podíl umístěných na celkovém počtu vyřazených** meziročně klesl na 64,7 % (ve stejném období minulého roku činil 65,2 %). Mírně se snížil také počet uchazečů vyřazených **pro nespolupráci s ÚP** (o 0,8 tisíc).

Z rizikových skupin pokračoval **pokles počtu uchazečů o zaměstnání – osob se zdravotním postižením (OZP)**, který se začal projevovat od počátku roku 2006. K 30. 6. 2008 jich bylo v evidenci ÚP **60,1 tisíc** (o 7,6 tisíc méně než před rokem). Jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání ale **vzrostl** z 18,3 % na konci června 2007 **na 20,2 %** ke konci června 2008.

Počet uchazečů o zaměstnání nad 50 let meziročně rovněž **poklesl** (o 16,0 tisíc), jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů se ovšem **zvýšil** o 2,0 p.b. na **32,1 %**. Uchazeči ve věku 50 - 54 let přispěli k nárůstu podílu pouze 0,1 p.b., zbytek

jde na vrub **uchazečů starších 55 let**, jež tvoří 52,5 % z uchazečů nad 50 let (k 30. 6. 2007 to bylo 50,0 %). Rostoucí podíl těchto věkových kategorií souvisí s jejich vysokým zastoupením mezi obyvatelstvem, posun do vyšších věkových kategorií s prodlužující se věkovou hranicí pro odchod do důchodu.

Mírně se zvýšilo **zastoupení žen** mezi uchazeči o zaměstnání (z 55,4 % k 30. 6. 2007 na 55,9 % na konci června 2008), přičemž absolutní počet žen – uchazeček o zaměstnání **poklesl** ke stejnému datu z 205,5 tisíc **na 166,5 tisíc**.

Nárůst relativního zastoupení OZP, věkově starších osob a žen odráží pomalejší pokles jejich počtu ve srovnání s poklesem celkové nezaměstnanosti.

Počet i podíl nezaměstnaných **do 25 let klesá dlouhodobě. Jejich počet** v červnu 2008 meziročně poklesl o 12,0 tisíc a **podíl poklesl na 14,7 %**. Kromě demografického vývoje je důvodem tohoto trendu zájem zaměstnavatelů a péče úřadů práce o mladé lidi, včetně čerstvých absolventů. **Počet absolventů a mladistvých po ukončení školy** se meziročně **snížil na 15,1 tisíc a podíl poklesl na 5,1 %** celkového počtu uchazečů o zaměstnání.

Jako pozitivní lze hodnotit **pokračující pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných** (déle než 12 měsíců). Navíc dochází ke **zrychlování tempa poklesu**, v červnu 2008 jejich počet meziročně poklesl o 29,1 % (v červnu 2007 se jejich počet meziročně snížil o 19,3 %). Rovněž **podíl dlouhodobě nezaměstnaných** poklesl výrazněji, a to o 5,1 p.b. na **37,9 %**, zatímco před rokem byl podíl této skupiny uchazečů na hodnotě 43,0 % (a meziročně poklesl pouze minimálně – o 0,8 p.b.). Na poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti se kromě ekonomického růstu spojeného s vysokou poptávkou po pracovních silách podílí i zprísňení podmínek pro získání sociálních dávek.

Nejpočetnějšími skupinami **uchazečů o zaměstnání podle dosaženého stupně vzdělání** jsou vyučení (37,5 %) a dále osoby s neukončeným a základním vzděláním (32,2 %). Jejich podíly mezi uchazeči jsou z dlouhodobého hlediska téměř stabilní.

Meziroční **pokles počtu uchazečů o zaměstnání i míry nezaměstnanosti** (MN) byl zaznamenán **ve všech krajích**, nejvíce v Moravskoslezském, Ústeckém a Jihomoravském kraji, tj. v krajích, které patří ke krajům s nejvyšší nezaměstnaností. Meziroční pokles byl zaznamenán také **ve všech okresech ČR**: MN se nejvíce snížila v okrese s nejvyšší nezaměstnaností - **v okrese Most** (o 5,0 p. b. na 12,4 %),

největší pokles počtu uchazečů byl zaznamenán v okresech Jindřichův Hradec (o 37,8 %), Frýdek-Místek (o 31,3 %) a Nový Jičín (o 30,0 %).

Na trhu práce byla v hodnoceném období stále vysoká nabídka práce (zvýšení zaměstnanosti a vyšší počet volných pracovních míst) a poptávka po práci (nezaměstnanost) klesala. **Zpomalující ekonomický růst** (nárůst HDP v 1. čtvrtletí 2008 reálně o 5,3 %, ve 2. čtvrtletí 2008 o 4,6 %, proti úhrnu za celý rok 2007 o 4,5 %) **se** vzhledem k určité setrvačnosti **zatím ještě neprojevil**. Silná koruna a její důsledky na ekonomické výsledky v 1. pololetí neměly výraznější vliv na propouštění zaměstnanců, zaměstnavatelé byli spíše zdrženlivější v přijímání nových pracovníků. **Mírnější růst zaměstnanosti i zpomalující pokles nezaměstnanosti** byl zatím ještě důsledkem toho, že trh práce stále více naráží **na strukturální nerovnováhu nabídky a poptávky**: existují sice volná místa, ale zaměstnavatelé nenacházejí pracovníky s potřebnou kvalifikací.

II. Zaměstnanost

1. Stav a vývoj zaměstnanosti v 1. pololetí 2008

Analýza zaměstnanosti byla zpracována na základě údajů z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS - ČSÚ) ¹ za 1. pololetí, které byly vypočteny jako průměr celkové zaměstnanosti v národním hospodářství v 1. a 2. čtvrtletí roku 2008, resp. 2007.

Ekonomická aktivita obyvatel ČR ve věku 15 a více let

tab. č. 1

	1. pololetí 2007			1. pololetí 2008			rozdíl 2008 - 2007			Index 08/07
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy	
	v tis.			v tis.			v tis.			
Populace 15+ celkem	8824,4	4275,8	4548,6	8 922,1	4 335,6	4 586,5	97,7	59,8	37,9	101,1
z toho: 15 – 64	7335,8	3689,5	3646,3	7 401,0	3 732,8	3 668,2	65,2	43,3	21,9	100,9
Ekonomicky aktivní celkem (zaměst. a nezaměst.)	5182,3	2912,5	2269,8	5 213,1	2 950,9	2 262,2	30,8	38,4	-7,6	100,6
z toho: 15 – 64	5117,6	2872	2245,6	5 144,1	2 908,2	2 235,9	26,5	36,2	-9,7	100,5
Zaměstnaní v NH	4889,4	2779,8	2109,6	4 980,8	2 845,1	2 135,7	91,4	65,3	26,1	101,9
z toho: 15 – 64	4825,4	2739,7	2085,7	4 912,4	2 802,8	2 109,6	87,0	63,1	23,9	101,8
55 - 64 let	650,9	401,9	249	692,2	429,5	262,7	41,3	27,6	13,7	106,3
Nezaměstnaní	292,9	132,7	160,2	232,3	105,8	126,5	-60,6	-26,9	-33,7	79,3
z toho: 15 – 64	292,3	132,3	160	231,7	105,4	126,3	-60,6	-26,9	-33,7	79,3
55 - 64 let	33,1	20,4	12,7	29,0	16,9	12,1	-4,1	-3,5	-0,6	87,6
Ekonomicky neaktivní celkem	3642,1	1363,3	2278,8	3 709,0	1 384,7	2 324,3	66,9	21,4	45,5	101,8
z toho: 15- 64	2218,2	817,5	1400,7	2 256,9	824,6	1 432,3	38,7	7,1	31,6	101,7
55 - 64 let	745,0	261,2	483,8	737,3	252,1	485,2	-7,7	-9,1	1,4	99,0
řádní starobní důchodci	1903,2	671,7	1231,5	1 924,9	684,7	1 240,2	21,7	13,0	8,7	101,1
invalidní důchodci	253,9	135,4	118,5	290,9	154,7	136,2	37,0	19,3	17,7	114,6
připravují se v učilišti	133,6	88,9	44,7	122,8	80,6	42,2	-10,8	-8,3	-2,5	91,9
studují na střední škole	390,7	174,4	216,3	397,4	182,8	214,6	6,7	8,4	-1,7	101,7
studují na vysoké škole	278,8	134,0	144,8	310,2	150,3	159,9	31,4	16,3	15,1	111,3
péče o dítě/jinou osobu vyžadující péči	329,5	4,1	325,4	343,2	2,8	340,4	13,7	-1,3	15,0	104,2

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

¹ Některé údaje tudíž nemusí odpovídat hodnotám obdobných ukazatelů z jiných statistických zdrojů. Např. údaje o ekonomicky neaktivních přesně nekorespondují s údaji podle statistiky MŠMT, resp. MPSV – ČSSZ zejména proto, že žáci, studenti nebo důchodci, kteří v referenčním týdnu splňovali kritérium pro zařazení mezi osoby v zaměstnání nebo nezaměstnané, nejsou vykazováni jako ekonomicky neaktivní (viz Metodické poznámky).

V 1. pololetí 2008 pokračoval růst počtu obyvatel nad 15 let (o 97,7 tisíc), především ve věkové skupině 35 - 39 let (o 39,3 tisíc), dále ve skupině 60 - 64 let (o 37,9 tisíc), což ještě stále souvisí se dvěma silnými populačními vlnami - ze 70. let a z poválečné a ve skupině 65+ let (o 32,5 tisíc). Pokles byl zaznamenán především u populace 25 - 29 let (o 20,4 tisíc) a ve skupině 50 - 54 let (o 14,3 tisíc), tj. v populačně slabších ročnících.

Současně se **zvýšil** počet obyvatel ve věku 15 - 64 let (o 65,2 tisíc) a na rozdíl od 1. pololetí 2007 i **počet ekonomicky aktivních osob** (EAO), jež tvoří zaměstnaní a nezaměstnaní. **Jejich počet se** v 1. pololetí 2008 celkově **zvýšil** pouze **o 30,8 tisíc osob** na **5 213,1 tisíc**. V rámci ekonomicky aktivních osob **výrazně vzrostl počet zaměstnaných** (nárůst o 91,4 tisíc), který v absolutním vyjádření výrazněji **převýšil pokles nezaměstnaných** (pokles o 60,6 tisíc). Celkový nárůst ekonomicky aktivních byl výsledkem nárůstu v mužské složce populace o 38,4 tisíc osob, zatímco počet ekonomicky aktivních žen poklesl o 7,6 tisíc osob. K nárůstu zaměstnanosti a k poklesu nezaměstnanosti došlo v mužské i ženské složce populace, ale zatímco u mužů nárůst zaměstnaných převyšoval téměř 2,5krát pokles nezaměstnaných, u žen byl pokles nezaměstnanosti větší než nárůst zaměstnanosti. Ženy z nezaměstnanosti odcházely spíše do ekonomické neaktivity, o čemž svědčí vyšší nárůst ekonomicky neaktivních žen (o 45,5 tisíc) než mužů (o 21,4 tisíc).

Celkový **počet ekonomicky neaktivních osob vzrostl ve sledovaném období o 66,9 tisíc na 3 709,0 tisíc osob**. Počty osob v této kategorii jsou ovlivněny především počty důchodců, počty osob připravujících se na povolání a počty osob v kategorii péče o dítě/jinou osobu vyžadující péči. V této kategorii ekonomicky neaktivních osob byl nárůst ovlivněn pouze zvýšením v ženské složce. Mezi připravujícími se na budoucí povolání již delší dobu vzrůstá především kategorie „studují na vysoké škole“ (o 31,4 tisíc osob). Nárůst zaznamenala i kategorie „studují na střední škole“ (o 6,7 tisíc osob). Naopak kategorie „připravují se v učilišti“ zaznamenala pokles (o 10,8 tisíc osob).

Přes nárůst počtu EAO **míra ekonomické aktivity (MEA)**, tj. počet ekonomicky aktivních ve věkové kategorii **15 – 64 let** k počtu osob ve stejné věkové kategorii, **poklesla v 1. pololetí 2008 o 0,3 p.b.** a činila 69,5 %. Míra ekonomické aktivity mužů tradičně převyšuje míru ekonomické aktivity žen. Míru ekonomické aktivity vyšší než 90 % dosahují věkové skupiny 40 - 54 let (z hlediska pohlaví je

MEA u mužů vyšší než 90 % ve věku 25 - 39 let a 40 - 54 let, u žen je MEA nad 90 % pouze ve věkové kategorii 40 - 54 let).

Pokles MEA v nižších věkových kategoriích lze hodnotit pozitivně – v kategorii 15 - 24 let jde o důsledek nárůstu počtu osob připravujících se na své budoucí povolání, v kategorii 25 - 39 let pokles souvisí s nárůstem počtu žen na mateřských dovolených.

Míra ekonomické aktivity podle věku (v %)

tab. č. 2

věkové skupiny	1. pololetí 2007			1. pololetí 2008		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	69,8	77,8	61,6	69,5	77,9	61,0
15 - 24	31,8	36,4	26,9	30,3	35,0	25,2
25 - 39	83,9	95,2	72,0	83,3	95,2	70,7
40 - 54	92,3	94,5	90,2	92,2	94,1	90,1
55 - 64	47,2	61,8	35,1	49,4	63,9	36,2

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

V 1. pololetí 2008 poklesla celková MEA 15+ o 0,3 p.b. na 58,4 % a z hlediska dosaženého vzdělání u všech jeho stupňů. Tradičně nejvyšší míru ekonomické aktivity měly osoby s vysokoškolským vzděláním, naopak nejnižší vykazovaly osoby se základním vzděláním.

Míra ekonomické aktivity podle dosaženého vzdělání (v %)

tab. č. 3

dosažené vzdělání	1. pololetí 2007			1. pololetí 2008		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
Celkem (osoby 15+)	58,7	68,1	49,9	58,4	68,1	49,3
Základní vzdělání a bez vzdělání	21,5	26,3	18,9	21,2	25,8	18,7
Střední bez maturity	66,2	74,5	54,7	65,9	74,7	53,4
Střední s maturitou	66,2	73,2	60,9	65,3	72,3	59,8
Vysokoškolské	76,9	80,5	72,5	76,8	81,0	71,8

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

V 1. pololetí 2008 činil průměrný počet zaměstnaných ve všech sférách národního hospodářství **4 980,8 tisíc osob**. Ve srovnání s 1. pololetím 2007 došlo k absolutnímu **nárůstu zaměstnanosti o 91,4 tisíc osob, v relativním vyjádření o 1,9 %**. V 1. čtvrtletí 2008 vzrostla zaměstnanost meziročně **o 93,4 tisíc osob** (1,9 %), ve 2. čtvrtletí **o 89,4 tisíc osob** (1,8 %). Zpomalující ekonomický růst se vzhledem k určité setrvačnosti ve vývoji zaměstnanosti zatím neprojevil. Trh práce však stále více naráží na strukturální nerovnováhu nabídky a poptávky. Pokles

nezaměstnanosti zpomalil a místa, která nevyhovovala profesně, popř. vyšší mzdy domácí nabídky, obsazovali v rostoucí míře cizinci. Zaměstnanost se zvýšila především ve věkových skupinách 35 - 44let (o 52,4 tisíc osob) a 55 - 64 let (o 41,5 tisíc osob), a to zejména v mužské složce populace.

Počet zaměstnaných představuje **55,8 % obyvatel** ČR starších 15-ti let (meziroční nárůst o 0,4 p.b.).

Zaměstnanost žen² v 1. pololetí 2008 vzrostla o 26,1 tisíc osob a **dosáhla 2 135,7 tisíc osob**, což znamená, že zaměstnaných je 46,6 % žen starších 15-ti let (v 1. pololetí 2007 činil podíl 46,4 %). Nárůst zaměstnanosti žen byl **pomalejší** než nárůst celkové zaměstnanosti (ženy se podílely na nárůstu zaměstnanosti pouze 28,6-ti procenty), proto **podíl žen na celkové zaměstnanosti** meziročně poklesl na **42,9 % (o 0,2 p.b.)**. Počet zaměstnaných žen se snížil ve věkové skupině 20 – 24 let (6,8 tisíc osob), důvodem je zejména ekonomická neaktivita z důvodu studia, ve skupině 30 – 34 let pokles zaměstnanosti (o 1,4 tisíc osob) souvisí zejména s neaktivitou z důvodu mateřské nebo rodičovské dovolené.

Zaměstnanost a míra zaměstnanosti v jednotlivých krajích ČR

tab. č. 4

	zaměstnanost 15+ (v tis.)			míra zaměstnanosti 15 - 64 (v %)		
	1. pololetí		rozdíl 08-07	1. pololetí		rozdíl 08-07
	2007	2008		2007	2008	
Celkem	4 889,4	4 980,8	91,4	65,8	66,4	0,6
Praha	629,6	643,1	13,5	71,4	71,5	0,1
Středočeský kraj	578,9	595,6	16,7	68,2	68,6	0,4
Jihočeský kraj	307,8	313,7	5,9	68,0	68,8	0,8
Plzeňský kraj	269,2	280,1	10,9	67,5	69,2	1,6
Karlovarský kraj	146,7	147,1	0,4	66,1	65,5	-0,7
Ústecký kraj	362,4	372,0	9,6	60,7	61,8	1,1
Liberecký kraj	197,7	198,6	0,9	63,1	62,9	-0,1
Královéhradecký kraj	263,8	265,9	2,1	67,2	67,4	0,2
Pardubický kraj	239,1	242,6	3,5	66,3	66,6	0,3
kraj Vysočina	246,4	247,9	1,5	67,4	67,4	0,0
Jihomoravský kraj	529,8	536,0	6,2	64,9	65,2	0,3
Olomoucký kraj	293,1	294,9	1,8	63,8	63,9	0,1
Zlínský kraj	279,0	283,5	4,5	65,9	67,0	1,0
Moravskoslezský kraj	546,1	559,9	13,8	60,6	62,3	1,7

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Z regionálního hlediska byl zaznamenán **nárůst zaměstnanosti ve všech krajích**. Nejvyšší nárůst byl **ve Středočeském kraji** (o 16,7 tisíc osob),

² Podrobnější údaje o struktuře zaměstnaných mužů a žen jsou v příloze 2a, 2b a 3c

v Moravskoslezském kraji (o 13,8 tisíc osob), **v Praze** (o 13,5 tisíc osob), **v Plzeňském kraji** (o 10,9 tisíc osob). Z porovnání odvětvové struktury zaměstnanosti byl ve Středočeském kraji zaznamenán největší nárůst ve zpracovatelském průmyslu (o 16,0 tisíc osob) a dále v dopravě, skladování a spojích (o 5,3 tisíc). V Moravskoslezském kraji byl nárůst zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu (o 4,9 tisíc) a stavebnictví (o 4,2 tisíc), v Praze ve finančním zprostředkování (o 8,8 tisíc) a činnosti v oblasti obchodu, oprav motorových vozidel (o 7,3 tisíc osob), v Plzeňském kraji ve zpracovatelském průmyslu (o 4,6 tisíc) a ve vzdělávání (o 4,5 tisíc osob).

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu (rok 2000) a ve Stockholmu (rok 2001) byly stanoveny **konkrétní kvantitativní cíle EU v mírách zaměstnanosti** do roku 2010: celková míra zaměstnanosti (osob 15 - 64 let) alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen (15 - 64) alespoň 60 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků (55 - 64 let) alespoň 50 %. Tyto hlavní cíle zachovala i revidovaná Lisabonská strategie (2005).

V České republice v 1. pololetí 2008 podle údajů ČSÚ **míra zaměstnanosti** obyvatelstva **ve věku 15 - 64 let vzrostla** o 0,6 p.b. **na 66,4 %**. **Míra zaměstnanosti žen meziročně vzrostla** o 0,3 p.b. **na 57,5 %**, míra zaměstnanosti mužů vzrostla o 0,8 p.b. na 75,1 %. **Míra zaměstnanosti starších** (55 – 64 let) činila **47,5 %**.

Míra zaměstnanosti podle věku (v %)

tab. č. 5

věkové skupiny	1. pololetí 2007			1. pololetí 2008		
	celkem	muži	ženy	celkem	muži	ženy
15 - 64	65,8	74,3	57,2	66,4	75,1	57,5
15 - 24	28,2	32,2	23,0	27,4	31,6	23,0
25 - 39	79,4	91,9	66,2	79,8	92,6	66,2
40 - 54	87,6	90,6	84,5	88,5	91,2	85,8
55 - 64	45,6	58,8	33,4	47,5	61,5	34,6
15+	55,4	65,0	46,4	55,8	65,6	46,6

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nárůst celkové míry zaměstnanosti souvisí s absolutním nárůstem zaměstnanosti (příznivý vývoj ekonomiky spolu s prodlužující se věkovou hranicí pro odchod do starobního důchodu), kdy znatelně roste zaměstnanost ve věku 30 - 44 let a 55 - 64 let. Opačným efektem působí jinak pozitivní růst počtu studujících (zejména) na vysokých školách a počet dočasně ekonomicky neaktivních žen. Míra

zaměstnanosti u početných ročníků narozených v polovině sedmdesátých let se stabilizovala. Silné poválečné ročníky stále (jak z důvodu prodlužujícího se věku pro odchod do důchodu, tak i z důvodů nedostatku pracovních sil) na trhu práce setrvávají - **míra zaměstnanosti osob ve věku 55 - 64 let** v tomto období opět významně **vzrostla o 1,9 p.b.** (v 1. pololetí 2007 nárůst MZ pouze o 0,2 p.b, proti 1. pololetí 2006, kdy MZ vzrostla o 1,3 p.b.). Pouze u této kategorie byl nárůst vyšší než ve stejném období roku 2007, u ostatních výše zmíněných kategorií (celkem, ženy, muži) nárůst MZ zpomalil.

V míře zaměstnanosti se projevují **velké regionální rozdíly**, které jsou dány především počtem a strukturou pracovních příležitostí v jednotlivých krajích. Míru zaměstnanosti (vypočtenou jako počet zaměstnaných ve věku 15 - 64 **k bydlícím obyvatelům** ve věku 15 - 64 let) vyšší než průměrná míra zaměstnanosti za ČR mělo v 1. pololetí 2008 osm krajů (viz tab. č. 4), nejvyšší byla v Praze (71,5 %), nejnižší MZ byla v Ústeckém kraji (61,8 %).

Rozptýlení regionální míry zaměstnanosti (variační koeficient) regionů NUTS2 se ve sledovaném období snížilo na 4,4 (z 4,9 v 1. pololetí 2007); na úrovni krajů (NUTS3) se snížilo na 4,1 (z 4,4 v 1. pololetí 2007).

Počet zaměstnaných kategorie „**s pracovními úvazky na dobu neurčitou nebo jako podnikatel**“ podobně jako v předchozích letech rostl, v 1. pololetí 2008 o 107,7 tisíc **na 4 645,3 tisíc osob** (do roku 2004 počet zaměstnaných této kategorie klesal), nárůst v této kategorii byl u žen i mužů. **Počet osob pracujících na dobu určitou**, včetně práce dočasné, příležitostní a sezónní, a dalších časově omezených smluv v 1. pololetí 2008 **poklesl na 333,2 tisíc** (o 16,4 tisíc), pokles v této kategorii byl rovněž u obou pohlaví (viz příloha č. 2b). Součet zaměstnaných podle druhu úvazku v tabulce č. 6 se liší od celkové zaměstnanosti o nezjištěné případy druhu úvazku.

Počet osob pracujících **na plnou pracovní dobu** ve svém hlavním zaměstnání v 1. pololetí 2008 **vzrostl** (o 94,9 tisíc) **na 4 736,4 tisíc osob**. Počet osob pracujících **na zkrácenou pracovní dobu** po dvou letech nárůstu poklesl (o 3,2 tisíc) **na 244,3 tisíc osob**, pokles v této kategorii byl zaznamenán opět jak u žen, tak i mužů. Hlavním důvodem zkráceného úvazku u žen je péče o dítě/jinou osobu vyžadující péči (40,5 tisíc), čemuž odpovídá nejpočetnější kohorta 30 - 44 let (30,8 tisíc). U mužů jsou nejčastějšími důvody zkrácené pracovní doby důvody zdravotní (17,2 tisíc), a to především ve věku 45 - 59 let (11,3 tisíc).

Počty zaměstnaných ve vybraných skupinách

tab. č. 6

	1. pololetí 2007		1. pololetí 2008		rozdíl 08 - 07	index 08/07
	v tis.	%	v tis.	%		
Zaměstnaní – celkem	4 889,4	100,0	4 980,8	100,0	91,4	101,9
z toho:						
- mající druhé (další) zaměstnání	80,9	1,7	85,9	1,7	5,0	106,1
- úvazek na dobu neurčitou nebo jako podnikatel	4 537,6	92,8	4 645,3	93,3	107,7	102,4
- úvazek na dobu určitou	349,6	7,1	333,2	6,7	-16,4	95,3
- na plnou pracovní dobu	4 641,4	94,9	4 736,3	95,1	94,9	102,0
- na zkrácenou pracovní dobu	247,5	5,1	244,3	4,9	-3,2	98,7

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Ženy stále tvoří téměř tři čtvrtiny (74,5 %) zaměstnaných na zkrácenou pracovní dobu (příloha č. 2b). Nejvíce žen zaměstnaných na zkrácený úvazek je ve věkové kohortě 30 - 44 let a 45 - 59 let (70,7 tisíc, resp. 47,1 tisíc), tj. v období péče o dítě, příp. jinou osobu vyžadující péči, a v předdůchodovém nebo důchodovém věku.

Jako **podzaměstnaní** (jimiž jsou podle metodiky ILO všechny osoby, které pracují ve svém hlavním zaměstnání na částečný úvazek nebo méně než 40 hodin týdně, přejí si pracovat vyšší počet hodin než ve stávajících zaměstnáních a jsou schopny vykonávat větší počet hodin) bylo klasifikováno **38,2 tisíc osob**, tj. o 3,9 tisíc osob méně než v minulém období. Počet podzaměstnaných mužů i žen poklesl (mužů o 0,8 tisíc osob, žen o 3,1 tisíc osob).

Rozhodující **vliv na celkový nárůst zaměstnanosti** v 1. pololetí 2008 **měl nárůst počtu zaměstnanců pracujících za mzdu**, kteří tvořili **nejpočetnější skupinu zaměstnaných**. Jejich počet **se zvýšil o 82,4 tisíc na 4 166,3 tisíc osob**. V této kategorii vzrostl počet mužů (o 57,2 tisíc osob na 2 259,8 tisíc) i počet žen (o 25,4 tisíc osob na 1 906,6 tisíc). Poměr nárůstu počtu mužů a žen v kategorii zaměstnanců se výrazně neliší od vývoje celkové zaměstnanosti.

Zaměstnanost v 1. pololetí 2008 mírně **vzrostla** též ve skupině **podnikatelů celkem (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) celkem na 802,6 tisíc osob** (o 12,6 tisíc osob). Na tomto nárůstu se podíleli převážně muži (nárůst o 11,3 tisíc), počet žen ve skupině podnikatelů vzrostl pouze nepatrně (o 1,4 tisíc osob).

Pokles na 174,2 tisíc osob (o 16,8 tisíc) byl zaznamenán v kategorii **podnikatelů se zaměstnanci**, počet mužů poklesl o 13,6 tisíc, počet žen v této kategorii poklesl o 3,1 tisíc. **Kategorie podnikatelů bez zaměstnanců vzrostla, a to**

na **599,5 tisíc osob** (o 31,4 tisíc), přičemž počet mužů v této kategorii vzrostl o 23,6 tisíc osob, počet žen vzrostl o 7,8 tisíc. Kategorie **pomáhajících rodinných příslušníků** poklesla na 28,9 tisíc osob (o 2,0 tisíc), přičemž na poklesu se podílely ženy, počet mužů této kategorie mírně vzrostl. Vývoj počtu zaměstnaných z hlediska kategorií postavení v zaměstnání (pokles počtu podnikatelů se zaměstnanci a pomáhajících rodinných příslušníků a nárůst v ostatních kategoriích) je stejný jako v 1. pololetí 2007.

Počty zaměstnaných podle postavení v hlavním zaměstnání

tab. č. 7

	1. pololetí 2007		1. pololetí 2008		rozdíl 08 - 07	index 08/07
	v tis.	%	v tis.	%		
Celkem	4 889,4	100,0	4 980,8	100,0	91,4	101,9
z toho:						
Zaměstnanci	4 083,9	83,5	4 166,3	83,6	82,4	102,0
Členové produkčních družstev	14,4	0,3	11,8	0,2	-2,6	81,8
Podnikatelé bez zaměstnanců	568,1	11,6	599,5	12,0	31,4	105,5
Podnikatelé se zaměstnanci	191,0	3,9	174,2	3,5	-16,8	91,2
Pomáhající rodinní příslušníci	30,9	0,6	28,9	0,6	-2,0	93,4

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Podíl zaměstnanců a členů produkčních družstev (při poklesu kategorie členové produkčních družstev o 2,6 tisíc osob) vzrostl na **83,9 %** (o 0,1 p.b.) celkové zaměstnanosti.

Ve sledovaném období došlo k **nárůstu počtu podnikatelů včetně pomáhajících rodinných příslušníků**, jejich **podíl** na celkové zaměstnanosti však **poklesl na 16,1 %**.

Nárůst počtu zaměstnanců (včetně členů produkčních družstev a položky nezjištěno) byl zaznamenán v **10 krajích**, **nejvyšší v Moravskoslezském kraji** o 19,9 tisíc, v Praze a Jihomoravském kraji shodně o 11,7 tisíc, v Ústeckém kraji o 11,4 tisíc osob. V relativním vyjádření byl nejvyšší nárůst počtu zaměstnanců v Plzeňském (o 4,3 %) a Moravskoslezském kraji (o 4,2 %). V kraji Vysočina, Libereckém, Karlovarském a Pardubickém počet zaměstnanců včetně členů produkčních družstev mírně poklesl.

Nárůst počtu podnikatelů (se zaměstnanci i bez zaměstnanců) a **pomáhajících rodinných příslušníků** zaznamenalo **9 krajů** ČR, nejvíce ve Středočeském kraji o 14,5 tisíc osob a v kraji Vysočina o 4,1 tisíc osob, v těchto krajích vzrost počet podnikatelů nejvíce i relativně (o 14,0 %, resp. 14,2 %). Nejvyšší

pokles této kategorie byl v Moravskoslezském (o 6,1 tisíc osob) a v Jihomoravském kraji (o 5,4 tisíc osob).

**Přírůstek (úbytek) počtu osob v hlavním zaměstnání
podle postavení v zaměstnání v krajském členění**

tab. č. 8

kraj	zaměstnanci (vč. členů prod. družstev)				podnikatelé (vč. pom. rod. příslušníků)			
	1. pololetí 2007	1. pololetí 2008	rozdíl 08 - 07	index 08/07	1. pololetí 2007	1. pololetí 2008	rozdíl 08- 07	index 08/07
Celkem	4 099,4	4 178,3	78,8	101,9	790,0	802,6	12,6	103,2
Praha	496,4	508,1	11,7	102,4	133,2	135,0	1,8	101,4
Středočeský	475,7	478,0	2,3	100,5	103,2	117,6	14,5	114,0
Jihočeský	257,9	262,9	5,0	102,0	49,9	50,7	0,8	101,6
Plzeňský	230,4	240,4	10,0	104,3	38,8	39,7	1,0	102,5
Karlovarský	122,2	120,8	-1,3	98,9	24,5	26,2	1,8	107,3
Ústecký	312,2	323,6	11,4	103,7	50,2	48,5	-1,7	96,6
Liberecký	166,2	163,8	-2,4	98,6	31,5	34,7	3,3	110,3
Královehradecký	215,7	222,8	7,0	103,2	48,0	43,1	-4,9	89,7
Pardubický	206,1	205,8	-0,3	99,8	33,0	36,8	3,8	111,4
Vysočina	217,3	214,6	-2,6	98,8	29,1	33,3	4,1	114,2
Jihomoravský	441,7	453,4	11,7	102,6	88,1	82,6	-5,4	93,8
Olomoucký	252,4	257,6	5,2	102,1	40,7	37,3	-3,4	91,7
Zlínský	234,0	235,3	1,3	100,6	45,0	48,2	3,2	107,1
Moravskoslezský	471,2	491,2	19,9	104,2	74,8	68,7	-6,1	91,9

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Nejvyšší podíl zaměstnanců (včetně členů produkčních družstev) je **v Moravskoslezském kraji (87,7 %)**, **nejvyšší podíl podnikatelů** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků) **je v Praze (21,0 %)**, kde je zároveň nejnižší podíl zaměstnanců (79,0 %).

Souběžně se svým hlavním zaměstnáním pracovalo **v druhém (dalším) zaměstnání** v 1. pololetí 2008 celkem **85,9 tisíc osob**. Četnost této kategorie se po dlouhodobém poklesu vlivem příznivé situace na trhu práce mírně zvýšila, a to o 5,0 tisíc osob (počet mužů se zvýšil o 2,4 tisíc, počet žen o 2,6 tisíc), ve druhém zaměstnání převládají muži, jejich podíl činil 63,4 %.

Ekonomické postavení osob v druhém zaměstnání **je odlišné** od struktury v hlavním zaměstnání. **Převažují podnikatelé** (včetně pomáhajících rodinných příslušníků), jejich podíl činí **61,5 %**, počet ale poklesl (o 2,0 tisíc osob na 52,8 tisíc osob). **Podíl zaměstnanců** včetně členů produkčních družstev na rozdíl od hlavního zaměstnání představoval pouze **38,5 %** (meziročně poklesla tato kategorie o 2,1 tisíc osob na 33,1 tisíc osob).

Výběrová šetření pracovních sil nesledují zaměstnanost podle typu hospodaření. Podle statistiky z výsledků podnikového zjišťování **vzrostl** meziročně **počet zaměstnanců ve velkých organizacích³** o 35,3 tisíc osob na **3 350,0 tisíc osob**, přičemž zásadní nárůst z hlediska typu hospodaření byl zaznamenán pouze v zahraničních a soukromých ekonomických subjektech. Počty zaměstnanců v organizacích ostatních typů hospodaření zaznamenaly pokles. Nejvyšší pokles byl zaznamenán u státních, mezinárodních a smíšených ekonomických subjektů. Podíl zaměstnanosti ve státních subjektech představuje 13,9 %, v družstevních 2,1 %, v soukromých 34,0 %, v komunálních 15,2 %, v zahraničních 22,7 %, v mezinárodních 7,9 % a v ostatních ekonomických subjektech 4,2 % celkové zaměstnanosti.

2. Struktura zaměstnanosti v sektorech, odvětví a podle zaměstnání

Zaměstnanost v 1. pololetí 2008 **poklesla pouze v primárním sektoru** (o 11,1 tisíc osob). **V tomto sektoru činila absolutně 166,5 tisíc osob.** Nejvyšší absolutní pokles byl zaznamenán ve Středočeském kraji (o 3,5 tisíc osob) a v Jihomoravském kraji (o 2,8 tisíc). **Podíl primárního sektoru** na celkové zaměstnanosti **poklesl** o 0,3 p.b. **na 3,3 %.**

Sektorová struktura zaměstnanosti

tab. č. 9

	1. pololetí 2007		1. pololetí 2008		rozdíl 08 – 07	index 08/07
	v tis.	%	v tis.	%		
Celkem	4 889,4	100,0	4 980,8	100,0	91,4	101,9
I. sektor	177,6	3,6	166,5	3,3	-11,1	93,8
II. sektor	1958,8	40,1	2019,9	40,6	61,1	103,1
v tom: průmysl	1520,3	31,1	1560,4	31,3	40,1	102,6
stavebnictví	438,5	9,0	459,5	9,2	21,0	104,8
III. sektor *)	2753,0	56,3	2794,4	56,1	41,4	101,5

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

*) vč. nezjištěné sektorové příslušnosti

V sekundárním sektoru (průmysl, včetně stavebnictví) **vzrostla meziročně zaměstnanost** o 61,1 tisíc **na 2 019,9 tisíc osob.** **Podíl** tohoto sektoru **vzrostl o 0,5 p.b. na 40,6 %.** Pro ČR je **typické vysoké zastoupení tohoto sektoru** na celkové

³ Ekonomické subjekty podnikatelské sféry s 20 a více zaměstnanci (v odvětví finančního zprostředkování bez ohledu na počet zaměstnanců) a všechny organizace nepodnikatelské sféry.

zaměstnanosti, dosahuje **nejvyšší hodnoty** ze všech států EU (podle údajů Eurostatu z roku 2007 průměr EU27 27,6 %, ČR 40,2 %⁴).

Na celkovém zvýšení zaměstnanosti sekundárního sektoru se podílel průmysl, který **zaznamenal zvýšení** o 40,1 tisíc osob **na 1 560,4 tisíc osob**. **Podíl průmyslu** na celkové zaměstnanosti **se zvýšil na 31,3 %**, tj. o 0,2 p.b.

Hlavním faktorem vysokého růstu zaměstnanosti v tomto odvětví byl nárůst zaměstnanosti především **ve zpracovatelském průmyslu**, kde v 1. pololetí 2008 **vzrostla o 37,7 tisíc osob** (výroba strojů a zařízení o 22,4 tisíc osob, výroba elektrických strojů a zařízení jinde neuvedených o 11,5 tisíc osob). Naopak zaměstnanost poklesla ve výrobě nábytku (o 7,2 tisíc) a ve výrobě potravin a pochutin (o 6,1 tisíc osob). Nárůst zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu se projevil především v kategorii zaměstnanců (o 41,2 tisíc).

Z regionálního hlediska byl **největší nárůst** zaměstnanosti **ve zpracovatelském průmyslu** zaznamenán **ve Středočeském kraji** (o 16,0 tisíc osob) **a v Jihomoravském kraji** (o 8,9 tisíc osob). Pokles zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu byl zjištěn pouze v kraji Vysočina (o 7,7 tisíc osob), v Libereckém (o 7,1 tisíc osob), Karlovarském (o 4,2 tisíc) a Zlínském kraji (o 1,2 tisíc osob).

Stavebnictví zaznamenalo ve sledovaném období **nárůst zaměstnanosti o 21,0 tisíc osob na 459,5 tisíc osob**. Nejvyšší nárůst zaměstnanosti (o 11,8 tisíc osob) byl zaznamenán v sekci stavební montážní práce a v sekci pozemní a inženýrské stavitelství (o 6,3 tisíc). Na celkovém nárůstu zaměstnanosti ve stavebnictví se podíleli především podnikatelé vč. rodinných příslušníků (o 15,6 tisíc).

Z regionálního hlediska došlo k největšímu nárůstu zaměstnanosti ve stavebnictví v Ústeckém a Moravskoslezském kraji (o 6,6 tisíc osob, resp. 4,2 tisíc osob). **Podíl stavebnictví** na celkové zaměstnanosti **vzrostl** o 0,2 p.b. **na 9,2 %**.

V terciárním sektoru (služby) zaměstnanost **vzrostla** o 41,4 tisíc **na 2 794,4 tisíc osob**, (včetně nezjištěno). K nárůstu zaměstnanosti v tomto sektoru dochází dlouhodobě. **Podíl terciárního sektoru** na celkové zaměstnanosti však klesá, v 1. pololetí 2008 poklesl o 0,2 p.b. na **56,1 %**.

V sekundárním sektoru byl zaznamenán pokles **pouze v odvětví těžba nerostných surovin**, a to o 0,7 tisíc osob.

⁴ Zdroj: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal>

K odvětvím terciárního sektoru, ve kterých došlo proti předchozímu období k významnému nárůstu zaměstnanosti, patří odvětví „činnost v oblasti nemovitosti a pronájem, podnikatelská činnost“ - o 20,2 tisíc osob, a to především nárůstem zaměstnanosti ve skupině „ostatní podnikatelské činnosti“ o 18,4 tisíc osob. Z regionálního hlediska byl v tomto odvětví nejvyšší nárůst v Praze. Nárůst této kategorie (činnost v oblasti nemovitosti a pronájem, podnikatelská činnost) se projevil především v nárůstu počtu zaměstnanců.

Zaměstnanost se v terciárním sektoru nejvíce snížila v odvětví zdravotní a sociální péče, veterinární činnosti (o 13,5 tisíc) a ve vzdělávání (10,9 tisíc). Z regionálního hlediska byl nejvyšší pokles zaměstnanosti ve vzdělávání v Praze (o 8,2 tisíc osob).

Podle vykonávaného zaměstnání (podle klasifikace zaměstnání KZAM) pracovalo v 1. pololetí 2008 nejvíce osob ve třídě 3 – techničtí, zdravotničtí, pedagogičtí pracovníci a pracovníci v příbuzných oborech 1 124,3 tisíc osob (tj. 22,6 %) a ve třídě 7 – řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři (kromě obsluhy strojů a zařízení) 939,8 tisíc osob (tj. 18,9 %). V těchto třídách došlo v tomto období i k největšímu meziročnímu nárůstu zaměstnaných (o 39,1 tisíc, resp. o 43,1 tisíc). Mužská složka populace je nejvíce zastoupena v hlavní třídě 7 - 29,1 %, ženy mají největší podíl ve třídě 3, a to 27,9 %.

Struktura zaměstnanosti podle klasifikace zaměstnání (KZAM)

tab. č. 10

	1.pololetí 2007		1.pololetí 2008		rozdíl 08-07	index 08/07
	v tis.	%	v tis.	%		
Celkem	4 889,4	100,0	4 980,8	100,0	91,4	101,9
z toho:						
0 Příslušníci armády	14,5	0,3	16,5	0,3	2,0	113,8
1 Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci	327,4	6,7	330,9	6,6	3,5	101,1
2 Vědečtí a odborní duševní pracovníci	541,1	11,1	549,5	11,0	8,4	101,6
3 Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci (vč. příbuzných oborů)	1085,2	22,2	1 124,3	22,6	39,1	103,6
4 Nižší administrativní pracovníci (úředníci)	346,2	7,1	349,9	7,0	3,7	101,1
5 Provozní pracovníci ve službách a obchodě	577,9	11,8	578,4	11,6	0,5	100,1
6 Kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví (vč. příbuzných oborů)	72,1	1,5	70,3	1,4	-1,8	97,5
7 Řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři	896,7	18,3	939,8	18,9	43,1	104,8
8 Obsluha strojů a zařízení	686,6	14,0	677,8	13,6	-8,8	98,7
9 Pomocní a nekvalifikovaní pracovníci	341,0	7,0	343,1	6,9	2,1	100,6

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

3. Vzdelanostní struktura zaměstnanosti

V 1. pololetí 2008 se opět podstatně zvýšila zaměstnanost osob **se středním vzděláním s maturitou** (o 54,3 tisíc osob) a osob **s vysokoškolským vzděláním** (o 37,0 tisíc osob). V ostatních stupních vzdělání (základní vč. bez vzdělání a střední bez maturity) byly změny minimální.

Vzdelanostní struktura zaměstnaných

tab. č. 11

	1. pololetí 2007	1. pololetí 2008	rozdíl 08 - 07	Index 08/07	1. pololetí 2007	1. pololetí 2008
	v tis.				v %	
Celkem	4 889,4	4 980,8	91,4	101,9	100,0	100,0
z toho:						
základní vč. bez vzdělání	290,6	290,2	-0,4	99,9	5,9	5,8
střední bez maturity	2 011,1	2 011,3	0,2	100,0	41,1	40,4
střední s maturitou	1 853,2	1 907,5	54,3	102,9	37,9	38,3
vysokoškolské	734,6	771,6	37,0	105,0	15,0	15,5

Zdroj: ČSÚ - VŠPS

Ze studie ČSÚ „*Populace s ukončeným terciárním vzděláním (HRSTE)*“, vyplývá, že v České republice má **ukončené terciární vzdělání**⁵ **16,2 % osob** (podíl z populace 25 – 64 let, údaj za rok 2007). V ostatních vyspělých zemích se podíl terciárně vzdělané populace běžně pohybuje kolem 30 - 40%. Vzdelanostní struktura obyvatel České republiky je i přesto na velmi dobré úrovni, a to zejména v důsledku vysokého podílu osob s ukončeným středoškolským vzděláním. Podíl osob s ukončeným minimálně středoškolským vzděláním na populaci ve věku 25 - 64 let v ČR v roce 2007 činil 90,5 %. Tato skutečnost řadí Českou republiku na první místo mezi evropskými zeměmi (průměr států EU27 70,8 %), naopak počet osob předčasně odcházejících ze škol (podíl osob ve věku 15 – 24 let s ukončeným nižším středním vzděláním nepokračujících v dalším studiu) je v ČR nízký – 5,5 % (údaj za rok 2006), zatímco průměr EU27 činí 14,8 % (2007)⁶.

Podle výše zmíněné studie ČSÚ byl v České republice nejvyšší podíl osob s ukončeným terciárním vzděláním zaměstnán v kategorii „Vedoucí a odborní

⁵ Terciární úroveň vzdělání je definovaná dle Mezinárodní standardní klasifikace vzdělávání ISCED 97 a zahrnuje stupeň 5B - v českém prostředí jde o pomaturitní vzdělávání absolvováním studijních programů vyšších odborných škol a konzervatoří, stupeň 5A - vysokoškolské vzdělání, které zahrnuje bakalářské a magisterské studijní programy, které nevedou přímo k udělení vědecké kvalifikace a stupeň 6 - studijní programy, které vedou k udělení diplomu vědeckého stupně.

⁶ Zdroj: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTAL

duševní pracovníci“ (52 %), následuje kategorie „Techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci“ (25 %) a 16 % takto vzdělaných osob pracovalo v roce 2007 na pozicích „Zákonodárci, vedoucí a řídicí pracovníci“. Na ostatní kategorie zůstalo pouhých 7%.

4. Zaměstnanost cizinců

Podmínky **zaměstnávání cizích státních příslušníků** na území ČR se změnilo vstupem České republiky do Evropské unie dne 1. 5. 2004. Na volných pracovních místech, která není možno obsadit občany ČR, EU/EHP a Švýcarska jsou zaměstnávání cizinci z ostatních zemí.

Občané členských států Evropské unie a jejich rodinní příslušníci nejsou z hlediska zákona o zaměstnanosti považováni za cizince a v souladu s tímto zákonem mají stejné právní postavení jako občané České republiky.

Stejné právní postavení jako občané České republiky mají též občané Norska, Lichtenštejnska a Islandu, patřící do EHP, jejich rodinní příslušníci a dále občané Švýcarska a jejich rodinní příslušníci (dále jen EU).

Ostatní cizinci mohou vykonávat práci na území ČR za předpokladu, že obdrželi povolení k zaměstnání a povolení k pobytu, pokud zákon o zaměstnanosti nestanovuje jinak.

K 30. 6. 2008 bylo v ČR **zaměstnáno** (v postavení zaměstnanců) celkem **272,6 tisíc cizích státních příslušníků**. Z tohoto počtu bylo zaměstnáno **na základě platného povolení k zaměstnávání 113,9 tisíc cizinců**, dále **12,7 tisíc cizinců bez povinnosti pracovního povolení** a **145,9 tisíc občanů EU**. V počtu cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců převládají muži, žen bylo 90,1 tisíc (tj. 33,1 %).

Počet cizích státních příslušníků v postavení zaměstnanců se oproti stavu k 30. 6. 2007 **zvýšil o 63,2 tisíc osob**, nárůst počtu žen činil 23,2 tisíc (počet občanů EU včetně rodinných příslušníků se zvýšil o 13,5 tisíc, občanů s pracovním povolením o 45,2 tisíc a cizinců bez povinnosti pracovního povolení o 4,5 tisíc).

Z hlediska státní příslušnosti bylo v ČR k 30. 6. 2008 zaměstnáno nejvíce občanů Slovenské republiky (102,1 tisíc), Ukrajiny (72,2 tisíc) a dále Polska (22,5 tisíc). Nejvyšší meziroční nárůst byl registrován u občanů Ukrajiny (19,0 tisíc), Vietnamu (14,7 tisíc), Mongolsko (6,9 tisíc) a Slovenské republiky (5,4 tisíc). Občané států EU tvořili 53,5 % cizích státních příslušníků evidovaných na ÚP (podrobněji viz přílohy č. 3b, 4).

Zaměstnávání cizích státních příslušníků převažuje v manuálních profesích. Podle klasifikace zaměstnání (KZAM) byla **nejpočetněji zastoupena** 7. třída - **řemeslníci a kvalifikovaní výrobci, zpracovatelé, opraváři** (27,3 %), 8. třída - obsluha strojů a zařízení (18,8 %) a dále 9. třída - **pomocní a nekvalifikovaní pracovníci** (16,7 %). Nejvyšší meziroční nárůst byl zaznamenán v 9. třídě (o 24,8 tisíc), v 8. třídě (o 16,2 tisíc) a v 7. třídě (o 11,3 tisíc).

Meziroční nárůst počtu osob ze států EU byl zaznamenán ve všech třídách KZAM, nejvyšší v 8. třídě (3,0 tisíc) a v 7. třídě (o 2,6 tisíc).

Podle klasifikace zaměstnání mají ženy nadpoloviční zastoupení v 4., 5. a 6. třídě (nižší administrativní pracovníci, resp. provozní pracovníci ve službách a obchodech, kvalifikovaní dělníci v zemědělství a lesnictví), v ostatních třídách je vyšší podíl mužů.

Přírůstek zahraniční zaměstnanosti se projevuje zejména v odvětvích s nejvyšší poptávkou po práci; nejvíce cizích státních příslušníků bylo zaměstnáno **ve zpracovatelském průmyslu** (39,1 %) a ve stavebnictví (22,7 %). V těchto odvětvích byl i vysoký nárůst občanů v postavení zaměstnanců (ve zpracovatelském průmyslu o 30,3 tisíc, z toho 5,4 tisíc bylo občanů EU), ve stavebnictví (15,5 tisíc, z toho občané EU 0,8 tisíc). Výrazně vyšší podíl žen je v odvětví činnosti domácností (86,1 %), zdravotní a sociální péče (70,0 %) a zemědělství a lesnictví (51,3 %).

Z hlediska věku bylo nejvíce zaměstnaných cizích státních příslušníků **ve věkové skupině 25 - 39 let** (49,9 %), ve skupině 40 - 54 let (26,4 %) a dále ve skupině 20 - 24 let (16,8 %). Věková struktura žen a mužů je téměř stejná.

V ČR pracují **cizí státní příslušníci** rovněž **jako podnikatelé** na základě živnostenského oprávnění. K 30. 6. 2008 činil jejich počet **73,5 tisíc**, meziročně se zvýšil o 7,7 tisíc osob. Vydávání živnostenských oprávnění je v kompetenci MPO.

Zaměstnanost cizích státních příslušníků se stává významným jevem na českém trhu práce. V meziročním porovnání se jejich celkový počet zvýšil na 346,0 tisíc (o 70,9 tisíc osob), jejich podíl na pracovní síle činil 6,2 % (nárůst o 1,2 p.b.) a podíl na zaměstnanosti 7,0 % (nárůst o 1,3 p.b.).

Evidence zaměstnávání občanů České republiky ve státech Evropské unie není k dispozici ⁷. Občané ČR nemají povinnost oznamovat svůj odjezd do ciziny. Ve

⁷ Prostřednictvím Českého statistického úřadu byl několikrát osloven EUROSTAT, který shromažďuje statistické údaje všech členských států EU, se žádostí o poskytnutí statistických údajů o zaměstnávání českých občanů ve státech EU, bohužel bezvýsledně. Dle získaných informací státy EU statistické údaje do Eurostatu nedodávají, i když to vyplývá z příslušných právních předpisů Evropského společenství (např. Nařízení Rady (EHS) č. 311/76).

snaze získat alespoň nějaké údaje o zaměstnanosti občanů ve státech EU požádalo MPSV o pomoc zastupitelské úřady ČR v zahraničí, pracovníky EURESu v jednotlivých zemích a některé rezorty práce ve státech EU. Podle těchto nepřesných údajů pracovalo v roce 2005 ve státech EU/EHP cca 31 tisíc, v roce 2006 téměř 55 tisíc a v roce 2007 více než 76 tisíc občanů ČR (podrobněji viz „Analýza zaměstnanosti a nezaměstnanosti v roce 2007“). Novější údaje zatím nejsou k dispozici.

5. Insolvence

Podle zákona č. 118/2000 Sb., o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatele a o změně některých zákonů, který nabyl účinnosti dnem 1. července 2000, mají zaměstnanci v rozsahu a za podmínek stanovených tímto zákonem právo na uspokojení splatných mzdových nároků nevyplacených jim jejich zaměstnavatelem, který je v platební neschopnosti. Tyto splatné mzdové nároky jsou těmto zaměstnancům vypláceny prostřednictvím úřadů práce.

V 1. pololetí 2008 vyřídily úřady práce ve smyslu tohoto zákona **žádosti 2 764 zaměstnanců ze 197 firem oproti 3 455 vyřízeným žádostem z 217 firem v 1. pololetí 2007** (tj. pokles počtu vyřízených žádostí o 20 %, pokles počtu firem o 9,2 %).

Ze státního rozpočtu bylo k 30. červnu 2008 vyplaceno žadatelům za jejich zaměstnavatele celkem **72 981 tisíc Kč**. To oproti 1. pololetí 2007 (80 617 tisíc Kč) představuje pokles o 7 636 tisíc Kč tj. pokles o 9,5 %. **Průměrná výše** mzdových nároků vyplacených jednomu žadateli při tom dosáhla částky **26 404 Kč**. V 1. pololetí 2008 se tedy **průměrná výše vyplacených mzdových nároků** jednomu žadateli **zvýšila oproti 1. pololetí 2007 z 23 333 Kč o 3 071 Kč** (tj. o 13,2 %), což bylo ovlivněno dobou vzniku mzdového nároku a úrovní odměňování zaměstnanců u jednotlivých zaměstnavatelů.

Objem prostředků vyplacených na tento právní titul je obecně ovlivněn počtem žádostí vyřizovaných na základě shodně prokázaných údajů podle § 8 zákona č. 118/2000 Sb. v platném znění, nárůstem průměrné mzdy v národním hospodářství, již výše zmíněnou dobou, za kterou mzdový nárok vzniká (1 - 3 měsíce) a úrovní odměňování zaměstnanců u jednotlivých zaměstnavatelů.

Průměrný počet vyřízených žádostí za měsíc v 1. pololetí 2008 činil 461

(v 1. pololetí 2007 to bylo 576 žádostí za měsíc). **Průměrný objem vyplacených finančních prostředků** za 1 měsíc činil **12 164 tisíc Kč** (v 1. pololetí 2007 představoval průměrný objem finančních prostředků za 1 měsíc 13 436 tisíc Kč).

Nejvíce finančních prostředků bylo v 1. pololetí 2008 vyplaceno zaměstnancům z firem uvedených v následující tabulce:

tab. č. 12

Název firmy	Úřad práce	Vyplacené finanční prostředky (v tis. Kč)	Počet vyřízených žádostí
NOVESTA, a.s.	Zlín	8 348	257
Šanov Obuv s.r.o.	Teplice	5 128	118
Moravia Foundry a.s. v likv.	Olomouc	4 281	183
Dřevo a Dýhy s.r.o.	hl.m. Praha	3 691	62
ALBEX s.r.o.	Hodonín	3 451	143
PIANA Týniště, a.s.	Rychnov n/Kněž.	3 295	70

Z celkového počtu vyřízených žádostí v 1. pololetí 2008 připadlo nejvíce na tyto úřady práce: ÚP Hodonín 397, hl.m. Praha 337, Zlín 266 a Olomouc 210 vyřízených žádostí.

V §12 - §14 cit. zákona jsou upraveny pohledávky státu uplatňované prostřednictvím úřadů práce u zaměstnavatelům v rámci insolvenčního řízení.

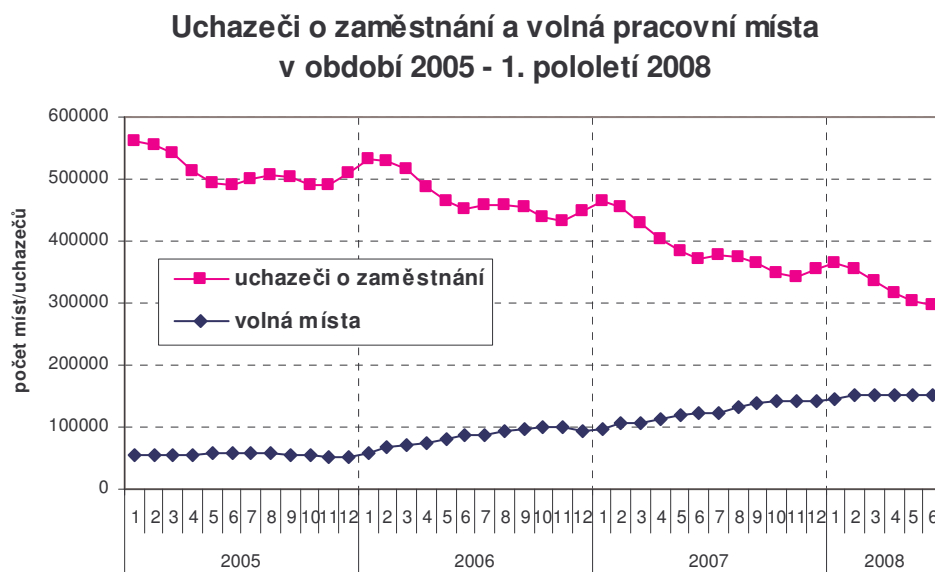
Do státního rozpočtu bylo z tohoto titulu vráceno: v roce 2002 celkem 7,1 mil. Kč, v roce 2003 celkem 13,9 mil. Kč, 24,5 mil. Kč v roce 2004, 26,1 mil. Kč v roce 2005. V roce 2006 celkem 31,5 mil. Kč a 37,8 mil. v roce 2007. **K 30. 6. 2008** bylo vráceno **45,7 mil. Kč**. Toto plnění ovlivnila vratka firmy LET Kunovice, okr. Uherské Hradiště, která vrátila pohledávku státu ve výši 35,7 mil. Kč vzniklou již v roce 2001.

III. Nezaměstnanost

1. Vývoj nezaměstnanosti v 1. pololetí 2008

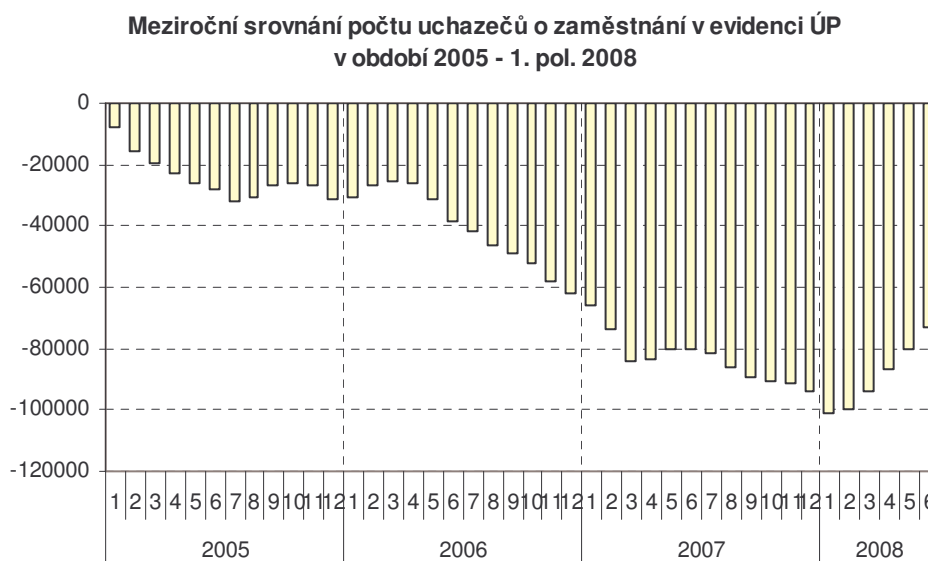
V 1. pololetí 2008 pokračoval pokles počtu uchazečů v evidenci ÚP při současném nárůstu hlášených volných pracovních míst (viz graf č. 1).

graf č. 1

Pokles počtu nezaměstnaných ovšem již nebyl tak výrazný jako v předchozím roce, meziroční úbytky se v průběhu 1. pololetí 2008 postupně zmenšovaly (viz graf č. 2).

graf č. 2

Zpomalení ekonomického růstu v roce 2007 i v 1. pololetí 2008 ani posílení koruny zatím situaci na trhu práce výrazně neovlivnilo - nezaměstnaných ubývá, počet volných míst roste. Pomalejší úbytek počtu nezaměstnaných než v předchozím roce souvisí především se **strukturálním charakterem** nezaměstnanosti, existují sice volná místa, ale není dostatek pracovníků, kteří mají požadovanou kvalifikaci. Dále v souvislosti s posilováním koruny jsou zaměstnavatelé opatrnější při nabírání nové pracovní síly a rozšiřování výroby.

Stejně jako v minulém období měly na pokles počtu nezaměstnaných vliv zejména **demografické faktory**, tj. kdy na trh práce přicházejí slabší populační ročníky a silné ročníky odcházejí do důchodu, navíc roste počet mladých, kteří chtějí studovat a odkládají tak vstup na trh práce.

V průběhu sledovaného období se stejně jako v předešlých letech projevily na vývoji nezaměstnanosti **sezónní faktory**. Nejvyšší počet nezaměstnaných byl již tradičně zaznamenán v lednu, a to zejména v důsledku ukončování pracovních poměrů na dobu určitou ke konci roku. Pokles počtu nezaměstnaných v následujících měsících souvisel s možností začít realizovat sezónní práce (zejména ve stavebnictví a zemědělství) a najímat další pracovníky.

Průměrný počet uchazečů o zaměstnání meziročně poklesl z 424,3 tisíc v 1. pololetí 2007 na **333,5 tisíc nezaměstnaných**, tj. o 90,8 tisíc (průměrný počet **dosažitelných** představoval 310,4 tisíc). Meziroční pokles v 1. pololetí 2008 byl vyšší ve srovnání s meziročním poklesem v 1. pololetí 2007 (76,4 tisíc).

Počet uchazečů o zaměstnání k 30. 6. 2008 činil 297,9 tisíc, tj. o 72,9 tisíc méně než před rokem (z toho dosažitelných 279,6 tisíc). Bylo jich tak evidováno sice nejméně od konce června 1998, kdy bylo hlášeno na ÚP 289,5 tisíc uchazečů o zaměstnání, ale meziroční pokles je již nižší než k 30. červnu 2007 (80,3 tisíc).

Průměrný podíl dosažitelných na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání nepatrně meziročně vzrostl, a to z 93,0 % na **93,1 %**.

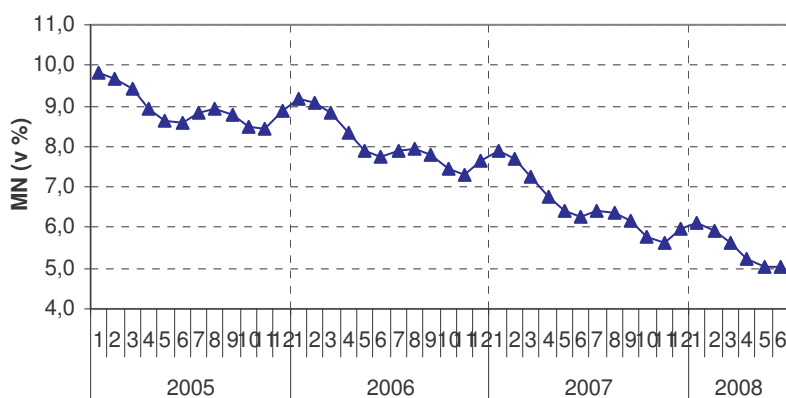
Také pokles míry nezaměstnanosti (MN) se v 1. pololetí 2008 zpomalil. V květnu a **červnu 2008** byla naměřena nejnižší hodnota míry nezaměstnanosti od roku 1996, ke konci obou měsíců činila **5,0 %**. Meziroční rozdíly měly tendenci se v průběhu 1. pololetí 2008 postupně zmenšovat, nejvyšší meziroční pokles MN byl zaznamenán v lednu 2008 (pokles o 1,8 p.b.).

V následujícím období pravděpodobně nebude míra nezaměstnanosti klesat takovým tempem jako v předešlých dvou letech, není již velký prostor pro její výrazný pokles, jedná se především o strukturální a frikční nezaměstnanost.

Průměrná míra nezaměstnanosti v 1. pololetí 2008 činila 5,6 %, což je výrazný pokles oproti 1. pololetí 2007, kdy činila 7,2 %.

graf č. 3

Vývoj míry nezaměstnanosti v období 2005 - 1. pol. 2008

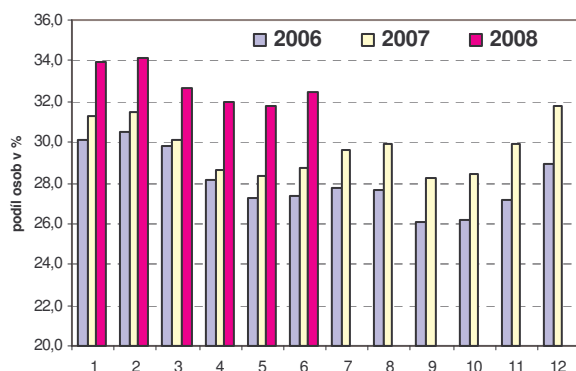

V 1. pololetí 2008 pokračoval pokles počtu uchazečů s nárokem na podporu v nezaměstnanosti (PvN). Jejich počet po obvyklém mírném nárůstu v lednu, v tomto období postupně klesal (viz graf č. 4 a 5).

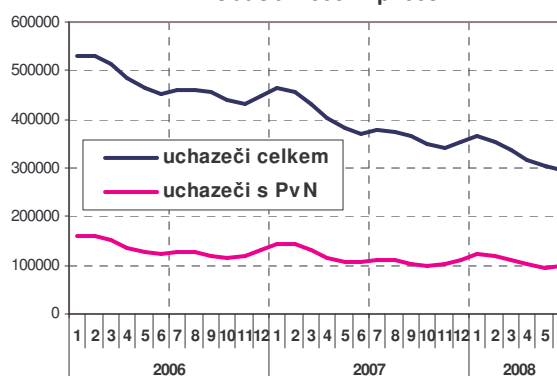
graf č. 4

graf č. 5

Podíl uchazečů pobírajících PvN na uchazečích celkem (v %) v období 2006 - 1p2008

Uchazeči o zaměstnání celkem a uchazeči s PvN v období 2006 - 1p2008

V jednotlivých měsících 1. pololetí 2008 bylo zaznamenáno méně evidovaných s nárokem na PvN než ve stejném období minulého roku, **průměrný počet nezaměstnaných s nárokem na PvN se tedy v 1. pololetí 2008 snížil oproti stejnému období minulého roku o 17,3 tisíc na 109,4 tisíc.**

Naopak jejich relativní **podíl na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání** byl po celé pololetí **podstatně vyšší** (viz graf č. 4), což je dáno výrazným poklesem celkového počtu uchazečů a nepatrným poklesem uchazečů s nárokem na Pvn v průběhu tohoto období (viz graf č. 5), protože počty nově hlášených do evidence ÚP jsou stále vysoké (viz část Toky nezaměstnanosti) a snížila se dlouhodobá nezaměstnanost.

V 1. pololetí 2008 činil průměrný podíl uchazečů pobírajících Pvn 32,8 %, což znamená nárůst oproti stejnému období 1. pololetí 2007, kdy tento podíl činil 29,9 %.

Uchazeči o zaměstnání, volná místa a míra registrované nezaměstnanosti

tab.č.13

	1.pololetí 2007 průměr	31.12. 2007	1. pololetí 2008						1.pololetí 2008 průměr
			31.1.	28.2.	31.3.	30.4.	31.5.	30.6.	
Uchazeči o zaměstnání (v tis.)	424,3	354,9	364,5	355,0	336,3	316,1	302,5	297,9	333,5
z toho - ženy	225,8	191,2	192,0	187,6	180,0	173,0	167,5	166,5	179,8
- muži	198,5	163,8	172,5	167,5	156,3	143,1	135,0	131,3	153,7
- ženy (v %)	53,2	53,9	52,7	52,8	53,5	54,7	55,4	55,9	53,9
- muži (v %)	46,8	46,1	47,3	47,2	46,5	45,3	44,6	44,1	46,1
- dosažitelní (v tis.)	394,7	331,7	340,4	330,6	312,0	292,5	281,1	279,6	310,4
- ženy	207,8	176,8	177,2	172,7	165,1	158,3	154,2	155,6	165,6
- muži	186,9	154,9	163,3	158,0	146,9	134,2	126,9	124,0	144,8
Pobírající Pvn (v tis.)	126,7	112,7	123,8	121,1	109,8	101,0	96,1	96,7	109,4
z toho – ženy	64,1	57,4	60,3	59,3	55,5	54,1	53,0	54,3	56,3
- muži	62,6	55,3	63,5	61,7	54,3	46,9	43,2	42,3	53,1
Pobírající Pvn na celk. počtu uchaz. (v %)	29,9	31,8	34,0	34,1	32,6	32,0	31,8	32,5	32,8
- ženy (v %)	28,4	30,0	31,4	31,6	30,8	31,3	31,6	32,6	31,3
- muži (v %)	31,5	33,8	36,8	36,9	34,8	32,8	32,0	32,2	34,5
Průměrná výše Pvn (v Kč)¹⁾	4718	4945	-	-	5065	-	-	5260	5156
z toho – ženy	4187	4416	-	-	4570	-	-	4678	4623
- muži	5292	5494	-	-	5570	-	-	6007	5762
Volná pracovní místa (tis. míst)	108,7	141,1	145,9	150,3	151,3	152,3	151,3	151,9	149,6
Počet uchaz. na 1 VPM	3,9	2,5	2,5	2,4	2,2	2,1	2,0	2,0	2,2
Míra nezaměstnanosti	7,2	6,0	6,1	5,9	5,6	5,2	5,0	5,0	5,6
z toho – ženy	8,7	7,4	7,4	7,2	6,9	6,6	6,4	6,5	6,9
- muži	6,0	4,9	5,2	5,0	4,6	4,2	4,0	3,9	4,6

¹⁾ sleduje se čtvrtletně

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Průměrná výše Pvn v 1. pololetí 2008 **meziročně vzrostla** na **5 156 Kč**, což je oproti průměrné výši podpory v nezaměstnanosti v 1. pololetí 2007 (4 718Kč) o 438 Kč více. Nárůst je ve srovnání s předchozím rokem vyšší (v 1. pololetí 2007 meziroční nárůst o 333 Kč) zejména z důvodů vyšších rozhodujících příjmů osob přicházejících do evidence ÚP a vyšším podílem věkově starších osob, jejichž rozhodující příjmy jsou obvykle vyšší než u mladších uchazečů o zaměstnání a navíc Pvn pobírají delší dobu.

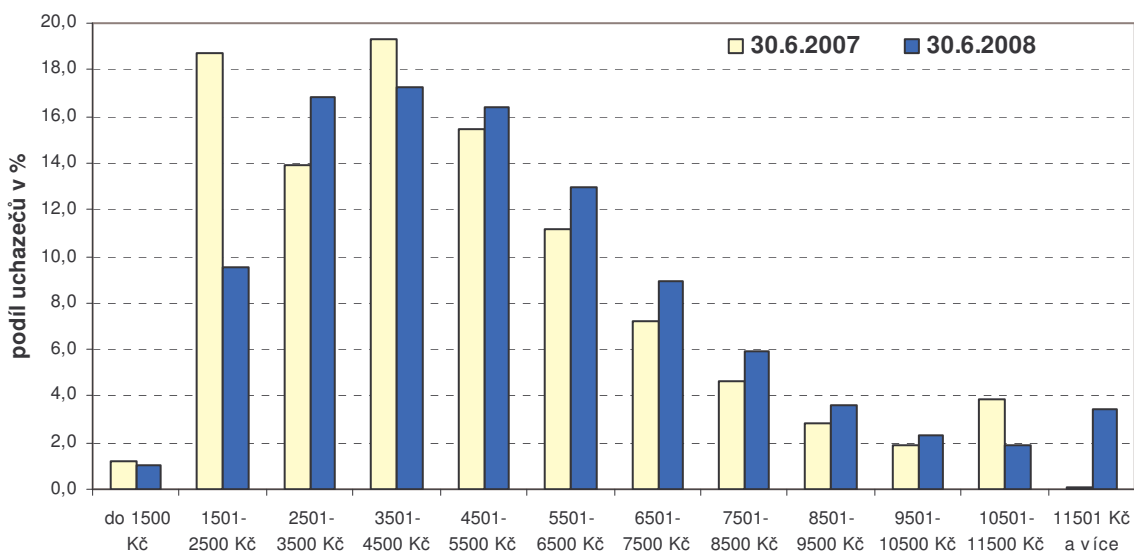
Průměrná výše Pvn je u žen výrazně nižší (4 623 Kč) než u mužů (5 762 Kč), což je dáno především rozdíly v příjmech mezi muži a ženami.

Výrazně se snížil počet uchazečů s nízkou Pvn. **Podprůměrnou podporu v nezaměstnanosti** pobíralo k **30. 6. 2008** cca **45,6 %** uchazečů o zaměstnání, což je podstatně méně než před rokem, kdy tento podíl činil cca 57,7 %.

K výraznému poklesu došlo u uchazečů s podporou v nezaměstnanosti v rozmezí 1501 -2500 Kč a 10 501 -11 500 Kč, v obou těchto kategoriích se meziročně snížil počet uchazečů o více jak polovinu. Naopak výrazně vzrostl počet uchazečů o zaměstnání pobírajících podporu v nezaměstnanosti 11 501 Kč a vyšší.

graf č. 6

Podíly uchazečů o zaměstnání podle výše podpory v nezaměstnanosti

Maximální výši podpory ve výši 0,58 násobku průměrné mzdy (v národním hospodářství za 1-3.čtvrtletí předchozího roku) pobíralo v červnu 2008 přibližně stejně uchazečů (2,7 tisíc) jako před rokem (2,6 tisíc). Podíl pobírajících

maximální výši podpory na celkovém počtu uchazečů pobírajících podporu v nezaměstnanosti vzrostl z 2,5 % v červnu 2007 na 2,8 % v červnu 2008.

Rozdělení uchazečů podle výše podpory v nezaměstnanosti

tab.č.14

	k 30. 6. 2007		k 30. 6. 2008		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Uchazeči s Pvn	106,5	100,0	96,7	100,0	-9,8	-9,2
z toho:						
do 1500 Kč	1,2	1,1	1,0	1,0	-0,2	-16,7
1501 - 2500 Kč	19,9	18,7	9,2	9,5	-10,7	-53,8
2501 - 3500 Kč	14,8	13,9	16,2	16,8	1,4	9,5
3501 - 4500 Kč	20,5	19,2	16,7	17,2	-3,8	-18,5
4501 - 5500 Kč	16,4	15,4	15,9	16,4	-0,5	-3,0
5501 - 6500 Kč	11,9	11,2	12,5	13,0	0,6	5,0
6501 - 7500 Kč	7,7	7,2	8,6	8,9	0,9	11,7
7501 - 8500 Kč	4,9	4,6	5,7	5,9	0,8	16,3
8501 - 9500 Kč	3,0	2,8	3,5	3,6	0,5	16,7
9501 - 10500 Kč	2,0	1,9	2,2	2,3	0,2	10,0
10501 - 11500 Kč	4,1	3,8	1,8	1,9	-2,3	-56,1
11501 Kč a více	0,1	0,1	3,3	3,4	3,2	X

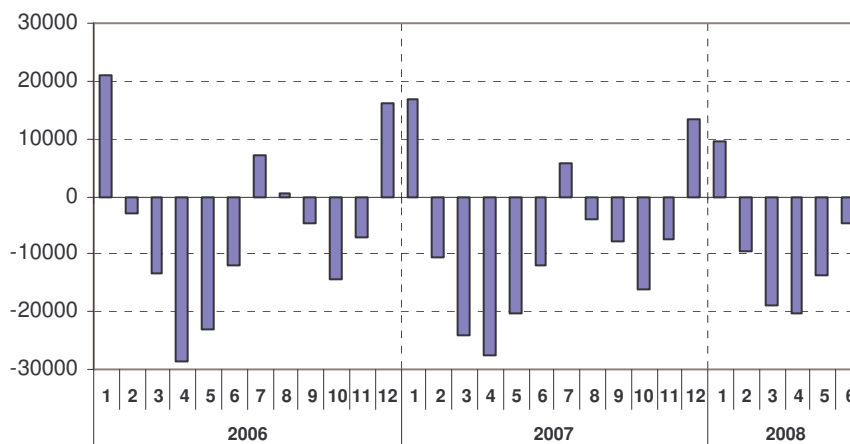
Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

2. Toky nezaměstnanosti

Vývoj počtu **nově hlášených a vyřazených⁸ z evidence**, a tím i přírůstků a úbytků počtu uchazečů v evidenci ÚP znázorňuje graf č. 7.

graf č. 7

**Přírůstky (úbytky) uchazečů o zaměstnání v evidenci ÚP
v období 2006 - 1. pol. 2008**

⁸ Zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti rozlišuje v § 29 ukončení evidence. V tomto materiálu jsou pod pojmem **vyřazení z evidence** myšleny obě formy odchodu z evidence (vyřazení z evidence a ukončení evidence).

Jak již bylo zmíněno výše, ekonomické problémy zatím plně neovlivnily situaci na trhu práce, **počet nově hlášených uchazečů** o zaměstnání v 1. pololetí 2008 byl **nižší** než ve stejném období minulého roku (meziroční pokles **o 15,1 tisíc**). Současně byl zaznamenán i **nižší počet vyřazených uchazečů** o zaměstnání (meziročně méně **o 35,8 tisíc**), přičemž **počet umístěných do zaměstnání se snížil o 25,1 tisíc osob**. Struktura uchazečů o zaměstnání neodpovídající potřebám trhu práce znemožňuje výraznější snižování stávající nezaměstnanosti.

Toky evidované nezaměstnanosti (v tis. osob)

tab.č.15

	I. pololetí 2007			I. pololetí 2008		
	Celkem	I.Q	II.Q	Celkem	I.Q	II.Q
nově evidovaní	274,6	157,4	117,2	259,6	141,2	118,4
z toho ženy	130,3	72,5	57,8	124,2	65,5	58,7
muži	144,3	84,9	59,4	135,3	75,7	59,7
vyřazení celkem	352,4	175,5	176,9	316,6	159,8	156,8
z toho:						
umístění ÚP	54,8	26,4	28,5	51,1	23,5	27,6
umístění jinak	175,0	87,8	87,1	153,6	80,8	72,8
vyřazení pro nespoupráci	48,2	21,9	26,3	47,4	23,0	24,4
vyřazení - ženy	163,5	84,7	78,9	148,8	76,7	72,2
z toho:						
umístěné ÚP	26,2	13,0	13,2	24,9	11,8	13,2
umístěné jinak	81,5	42,8	38,7	73,2	39,7	33,5
vyřazené pro nespoupráci	14,7	6,8	7,9	15,2	7,5	7,7
vyřazení - muži	188,9	90,8	98,0	167,7	83,1	84,6
z toho:						
umístění ÚP	28,6	13,4	15,2	26,2	11,7	14,4
umístění jinak	93,4	45,1	48,4	80,4	41,1	39,2
vyřazení pro nespoupráci	33,5	15,1	18,4	32,2	15,6	16,7

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

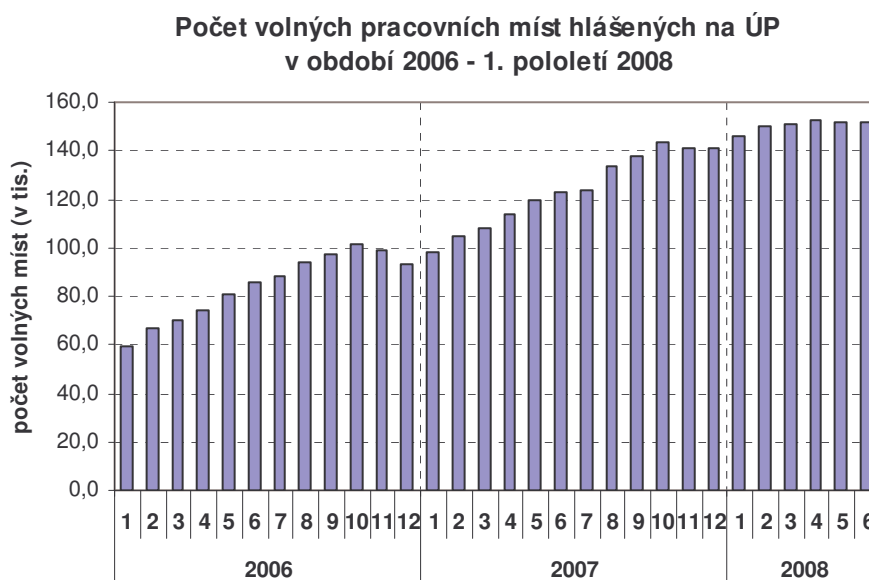
Celkový meziroční úbytek nově hlášených tvořili spíše muži (pokles o 9,0 tisíc), zatímco žen přišlo do evidence méně pouze o 6,1 tisíc. Podobně tomu bylo u **vyřazených**, za 1. pololetí 2008 byl pokles vyřazených mužů vyšší než snížení počtu vyřazených u žen. Meziročně také **ubylo uchazečů umístěných do zaměstnání** (prostřednictvím ÚP nebo díky vlastní aktivitě), a to o 25,1 tisíc, z toho mužů se do pracovního procesu vrátilo méně o 15,4 tisíc. Podíl umístěných na celkovém počtu vyřazených meziročně klesl, v 1. pololetí 2008 činil 64,7 % (ve stejném období minulého roku činil tento podíl 65,2 %).

Celkově se mírně snížil také počet uchazečů vyřazených **pro nespolupráci** s ÚP (o 0,8 tisíc), ovšem počet žen vyřazených z evidence z tohoto důvodu meziročně vzrostl (o 0,5 tisíc).

Počet vyřazených **z ostatních důvodů**⁹ je tradičně vyšší u žen (35,5 tisíc osob) než mužů (29,0 tisíc osob).

V 1. pololetí 2008 již nebyl nárůst počtu **volných pracovních míst (VPM)** tak výrazný jako ve stejném období předchozího roku, nárůst počtu volných míst byl výraznější pouze v lednu a únoru, ve 2. čtvrtletí 2008 se jejich počet stabilizoval a kolísá kolem hodnoty 151,0 tisíc (viz graf č. 8). Meziročně byl počet volných míst v 1. pololetí 2008 sice vyšší, ovšem meziroční rozdíly se v průběhu celého tohoto období postupně snižovaly. Nárůst počtu volných míst na počátku roku 2008 ovlivnil stále vysoký ekonomický růst a teplé počasí příznivé pro stavebnictví, ale také strukturální charakter nezaměstnanosti, kdy sice existují volná místa, ale nejsou k dispozici pracovníci v požadované kvalifikační struktuře. Jak již bylo zmíněno výše, zpomalení nárůstu počtu hlášených volných míst ve 2. čtvrtletí 2008 souvisí především s ekonomickými problémy, tj. posilováním koruny a větší opatrností zaměstnavatelů při najímání dalších pracovníků.

graf č. 8

⁹ tj. uchazeči, kteří písemně požádali o ukončení evidence na ÚP (např. z důvodu nástupu na rodičovskou dovolenou nebo odchodu do důchodu), uchazeči vyřazení z důvodu nástupu na soustavnou přípravu na povolání, uchazeči vykonávající nelegální práci, ve vazbě po dobu delší než 6 měsíců nebo nastoupili výkon trestu odnětí svobody, stali se plně invalidními podle § 39 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, písemně požádali o ukončení evidence na ÚP, změnili trvalé bydliště, dále přirozený úbytek, apod.

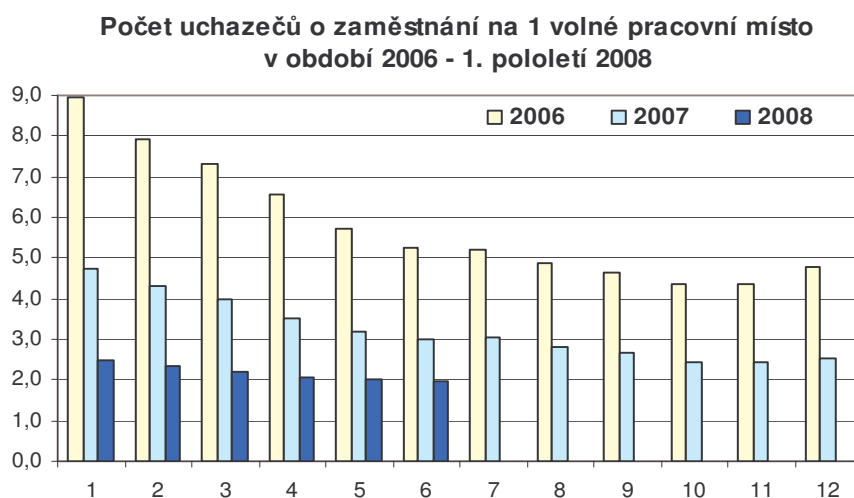
Ke konci **června 2008** bylo vykázáno **151,9 tisíc** volných pracovních míst, což je o 28,6 tisíc více než v červnu 2007.

Průměrný měsíční stav volných míst hlášených na ÚP v **1. pololetí 2008** činil **149,6 tisíc**, tj. meziroční nárůst o 40,9 tisíc volných míst, což je v porovnání s 1. pololetím roku 2007 více (meziroční nárůst činil 38,6 tisíc míst).

V průběhu **1. pololetí 2008** zaměstnavatelé nahlásili na ÚP **249,2 tisíc volných nových nebo uvolněných míst** (tj. o 25,9 tisíc více než v 1. pololetí 2007, kdy jich bylo takto nahlášeno celkem 223,3 tisíc), naopak z nahlášených míst bylo **obsazeno** uchazeči o zaměstnání **nebo zrušeno** (zaměstnavatelé je mezitím obsadili) **238,4 tisíc** (meziročně o 44,9 tisíc více).

Nahlášených nových nebo uvolněných míst bylo tedy **více** (o 10,8 tisíc) **než míst obsazených nebo zrušených**, což se projevilo v pozitivní tendenci ve vývoji počtu volných míst v jednotlivých měsících 1. pololetí 2008.

graf č. 9

Díky nárůstu počtu volných pracovních míst a úbytku uchazečů o zaměstnání se v průběhu 1. pololetí 2008 **početně zmínil nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce**. Počet uchazečů o zaměstnání připadajících **na 1 volné pracovní místo** klesal (viz graf č. 9), nejméně uchazečů na 1 volné místo bylo zaznamenáno v květnu a v červnu (2,0). **Průměrná hodnota** tohoto ukazatele v 1. pololetí 2008 činila **2,2** (v 1. pololetí 2007 tato hodnota činila 3,9).

Struktura volných pracovních míst je relativně stabilní, k 30. 6. 2008 výrazně převažovala místa určená pro dělnické profese, především pro řemeslníky a kvalifikované výrobce, zpracovatele, opraváře, obsluhu strojů a zařízení (KZAM 6 -

8) – **52,7 %** (zedníci, dělníci v elektrotechnice, zámečníci, montážní dělníci mechanických nebo elektronických zařízení, svářeči, řidiči nákladních automobilů, soustružníci kovů - seřizovači a obsluha, šičky a švadleny), pomocné a nekvalifikované dělníky (KZAM 9) – **20,5 %** (jako jsou pomocní dělníci na stavbách, v průmyslu a ve výrobě, pomocníci a uklízeči v kancelářích a hotelech a pomocní skladníci) a dále místa pro provozní pracovníky ve službách a obchodě (KZAM 5) – **8,5 %** (kuchaři, číšníci, servírky a prodavači v obchodech). Ostatní místa byla určena pro administrativní, technické, zdravotnické, pedagogické pracovníky a pracovníky ve vědě a výzkumu, vyžadující maturitu nebo vysokoškolské vzdělání (KAZM 1 - 4) – celkem **18,4 %** (nejvíce pro obchodní zástupce, skladníky (úředníky), techniky, zdravotní sestry, programátory specialisty, administrativní pracovníky, operátory skladů, všeobecné účetní, obchodní referenty, lektory vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů, operátory NC-strojů, mistry, mistry stavební výroby, recepční, projektanty a konstruktéry strojních zařízení, telefonisty, učitele jazyků, strojírenské a stavební techniky, detektivy v obchodě, programátory informačních systémů).

3. Struktura uchazečů o zaměstnání

Z hlediska zaměstnatelnosti jsou **ohroženými skupinami na trhu práce** občané s různými handicapy, především občané s nízkou kvalifikací nebo bez kvalifikace, osoby se zdravotním postižením, ženy s malými dětmi, starší osoby, mladí lidé a lidé s kumulací těchto handicapů (např. mladiství s nízkou úrovní kvalifikace, osoby se zdravotním postižením s nízkou kvalifikací nebo s kvalifikací již neupotřebitelnou). Tyto skupiny jsou i přes současnou poptávku po pracovní síle prakticky nezaměstnatelné a tvoří početnou skupinu dlouhodobě nezaměstnaných.

Možnosti řešení těchto problémů jsou obsahem Národního programu reforem na léta 2005 – 2008, k jehož základním cílům patří zlepšit stimulační účinek přímých daní a dávek s cílem omezit nezaměstnanost a zvýšit pracovní motivaci nízkopříjmových skupin, zvýšit územní mobilitu, zlepšit ochranu a flexibilitu na trhu práce, zvýšit efektivnost a ekvivalenci vzdělání a dalšího vzdělávání a zvýšit účast pracovníků v celoživotním vzdělávání.

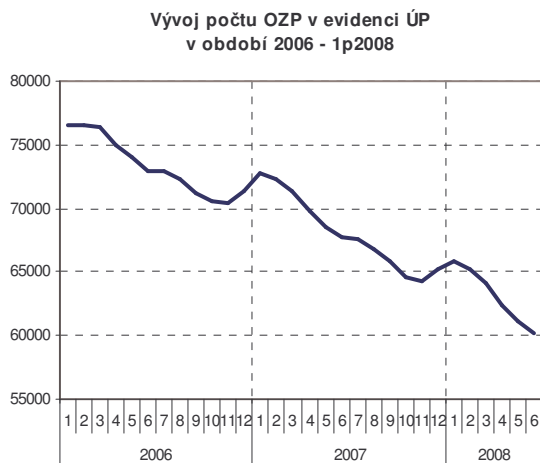
Uchazeči o zaměstnání se zdravotním postižením

V 1. pololetí 2008 pokračoval pokles počtu **uchazečů o zaměstnání – osob se zdravotním postižením (OZP)** v evidenci ÚP, který se začal projevovat od počátku roku 2006 (viz graf č. 10). Po celé 1. pololetí 2008 bylo uchazečů o zaměstnání v této kategorii meziročně méně. **K 30. 6. 2008** jich bylo v evidenci ÚP **60,1 tisíc**, tj. o 7,6 tisíc méně než před rokem, jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání ale vzrostl z 18,3 % na konci června 2007 na **20,2 % v červnu 2008**.

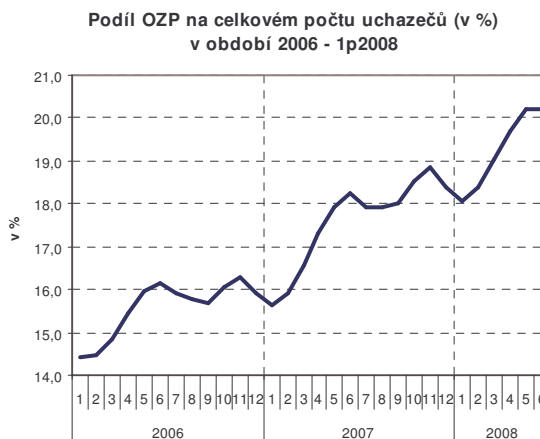
V průměru bylo v 1. pololetí 2008 vykázáno na ÚP **63,5 tisíc** uchazečů - OZP, což je výraznější pokles (o 7,2 tisíc) než za minulé období (v 1. pololetí 2007 bylo těchto uchazečů v evidenci v průměru 70,7 tisíc, jejich průměrný počet oproti 1. pololetí 2006 poklesl jen o 4,7 tisíc osob).

Ovšem **podíl uchazečů - OZP** na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání nadále **rostl** (viz graf č. 11), v 1. pololetí 2008 činil **průměrný podíl uchazečů - OZP** v evidenci **19,1 %**, ve stejném období minulého roku to bylo 16,7 %.

graf č. 10

graf č. 11

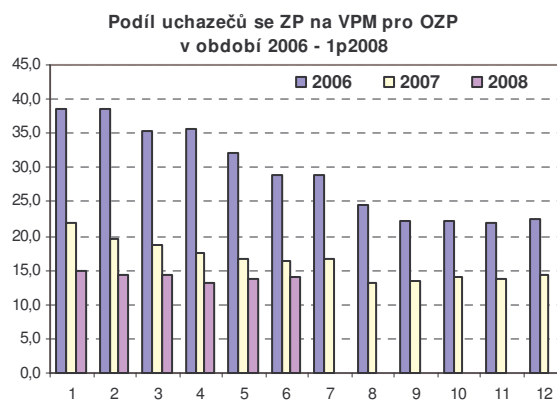
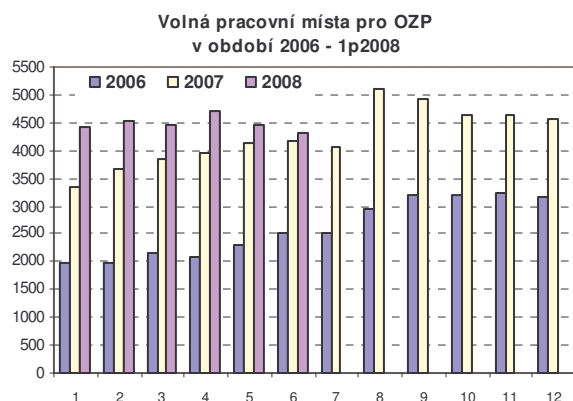
Počet **volných míst pro osoby se zdravotním postižením** v 1. pololetí 2008 i nadále rostl (viz graf č. 12), po celé sledované období byl meziročně vyšší (v průměru bylo těchto míst evidováno meziročně o 734 více), ovšem jejich meziroční přírůstky se v průběhu 1. pololetí 2008 postupně snižovaly. Podíl míst pro OZP na celkovém počtu volných míst se snížil, tj. v průměru činil 3,0 % (1. pololetí 2007 - 3,5 %).

V **1. pololetí 2008** připadalo průměrně **14,1 uchazečů - OZP na jedno volné pracovní místo** určené pro tuto skupinu uchazečů, což je podstatně méně než před rokem, kdy tento ukazatel činil 18,8. V porovnání s podílem celkového počtu uchazečů k celkovému počtu VPM (2,2) je však více jak 6-násobný.

Problémy s umístováním uchazečů – OZP ovšem i přes zlepšující se situaci na trhu práce nadále přetrvávají.

graf č. 12

graf č. 13

Věková struktura uchazečů o zaměstnání

Poklesem nezaměstnanosti se **snížují absolutní počty** uchazečů o zaměstnání ve všech věkových skupinách kromě starších 60 let, u kterých došlo k meziročnímu nárůstu, současně ovšem dochází ke **změně jejich struktury**.

Ve smyslu zákona o zaměstnanosti je věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání věkovým skupinám do 25 a nad 50 let.

U nezaměstnaných **do 25 let** dochází k dlouhodobému **poklesu**. Tento pokles (v červnu 2008 meziročně o 12,0 tisíc) souvisí s demografickým vývojem – mezi ekonomicky aktivní vstupují slabší populační ročníky, zvyšuje se také počet mladých lidí, kteří z důvodů studia na středních a vysokých školách zůstávají ekonomicky neaktivní. Důvodem je i rostoucí zájem zaměstnavatelů o absolventy škol, vyznačující se lepší adaptabilitou na měnící se podmínky na trhu práce, zvláště v období vysoké poptávky po pracovních silách. Rovněž **podíl** této věkové skupiny (do 25 let) na celkovém počtu nezaměstnaných **dlouhodobě klesá**, k 30. 6. 2008 činil **14,7 %**.

Pokles **podílu osob mladších 25 let** na celkovém počtu nezaměstnaných **ovlivnil především snižující se podíl osob ve věku 20 – 24 let, zastoupení**

mladých do 19 let mezi uchazeči o zaměstnání v posledních několika letech **klesá jen nepatrně.**

Struktura uchazečů o zaměstnání podle věku

tab. č. 16

věk	k 30. 6. 2007		k 30. 6. 2008		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
Celkem	370,8	100,0	297,9	100,0	-72,9	-19,7
do 19 let	15,2	4,1	12,7	4,3	-2,5	-16,4
20 - 24 let	40,6	10,9	31,1	10,4	-9,5	-23,4
do 24 let	55,8	15,0	43,8	14,7	-12,0	-21,5
25 - 29 let	40,0	10,8	30,4	10,2	-9,6	-24,0
30 - 39 let	84,6	22,8	66,8	22,4	-17,8	-21,0
40 - 49 let	78,8	21,3	61,2	20,5	-17,6	-22,3
50 - 54 let	56,0	15,1	45,4	15,2	-10,6	-18,9
55 - 59 let	47,2	12,7	41,7	14,0	-5,5	-11,7
60 - 64 let	8,3	2,2	8,4	2,8	0,1	1,2
nad 65 let	0,2	0,1	0,2	0,1	0,0	0,0
nad 50 let	111,6	30,1	95,6	32,1	-16,0	-14,3

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Podíl osob ve věku **25 - 29 let** má dlouhodobou klesající tendenci, meziročně byl u této skupiny zaznamenán nejvyšší meziroční úbytek (jejich počet poklesl meziročně o 24,0 %).

Počet uchazečů nad 50 let meziročně rovněž **poklesl**, a to o 16,0 tisíc. Jejich **podíl** na celkovém počtu uchazečů se ovšem meziročně **zvýšil o 2,0 p.b.**, k **30. 6. 2008** tvořili nezaměstnaní starší 50 let **32,1 % uchazečů o zaměstnání**.

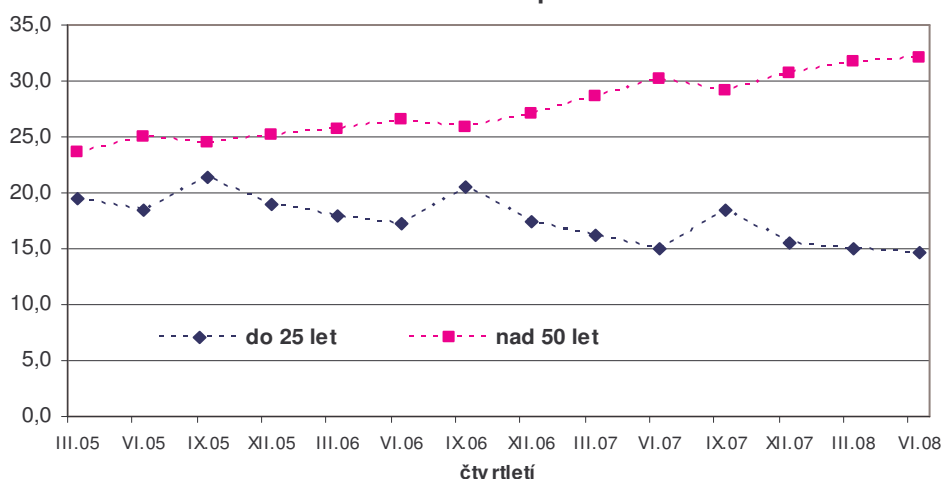
Na poklesu absolutního počtu osob starších 50 let v evidenci ÚP se podílely početně velké kategorie: věková kategorie 50 - 54 let (pokles o 10,6 tisíc osob), podíl této věkové skupiny na celkovém počtu uchazečů se ale i přes tento absolutní pokles nepatrně zvýšil na 15,2 % (o 0,1 p.b.), a věková kategorie 55 – 59 let, v rámci které došlo k podobnému meziročnímu vývoji. Naopak u věkových kategorií **60 - 64 let a nad 65 let**, u nichž je počet uchazečů o zaměstnání nižší, byl zaznamenán nepatrný, resp. nulový, meziroční nárůst počtu uchazečů i jejich podílu na celkovém počtu uchazečů.

Nezaměstnanost osob ve vyšších věkových kategoriích souvisí zejména se ztrátou zaměstnání v období, kdy ještě nesplňují podmínky pro přiznání starobního důchodu, ale většina zaměstnavatelů již o ně nemá zájem z důvodů nízké přizpůsobivosti změnám na trhu práce, starším osobám jsou vytýkány zastaralé

znalosti a dovednosti, neochota k dalšímu vzdělávání, menší schopnost přizpůsobovat se změnám, chybějící dovednosti v používání nových technologií a nižší jazyková vybavenost.

graf č. 14

**Podíl uchazečů o zaměstnání do 25 let a nad 50 let věku
na celkovém počtu uchazečů (v %)
v období 2005 - 1.pol.2008**

Početnost věkové kategorie nad 50 let a změna struktury uvnitř této skupiny souvisí též s každoročně se prodlužující věkovou hranicí pro odchod do důchodu.

Specifické míry nezaměstnanosti podle věku jsou obsaženy v příloze č. 6. Nejvyšší specifická míra nezaměstnanosti z hlediska věkové struktury byla již tradičně zaznamenána ve věkové skupině **do 25 let**. Specifická míra nezaměstnanosti mladých do 25 let se sice meziročně výrazně snížila – z 12,2 % k 30. 6. 2007 na **10,1 % k 30. 6. 2008**, ovšem její poměr k celkové míře nezaměstnanosti je stále dvojnásobný.

Vysoká míra nezaměstnanosti této skupiny uchazečů je především **důsledkem nízkého počtu ekonomicky aktivních mladých lidí** (jsou ekonomicky neaktivní z důvodu studia či přípravy na povolání, v 1. pololetí 2008 se podle VŠPS počet ekonomicky neaktivních připravujících se na povolání meziročně opět zvýšil, viz kapitola II. Zaměstnanost).

V **mezinárodním porovnání** je hodnota **míry nezaměstnanosti mladých ve věku 15 – 24 let**¹⁰ (vztažená k pracovní síle – zaměstnaným a nezaměstnaným

¹⁰ Blíže viz odkaz:

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=1996_45323734&_dad=portal&_schema=PORTAL&screen=welcomeref&open=/labour/employ/lfsa/lfsa_unemp&language=en&product=EU_MASTER_labour_market&root=EU_MASTER_labour_marke t&scrollto=279

ve stejném věku) **v ČR (10,7 %)** nižší než průměr EU27 (**15,4 %**), podrobněji viz kapitola Mezinárodní srovnání.

Nadprůměrná míra nezaměstnanosti byla dále vykázána ve věkovém rozpětí **50 – 59 let**, k 30. 6. 2008 činila **6,2 %** pro věkovou skupinu **50 – 54 let** a **7,1 %** pro kategorii ve věku **55 – 59 let**. Specifickou míru nezaměstnanosti starších osob (na rozdíl od mladých) snižuje naopak vysoký počet ekonomicky aktivních ve vyšších věkových kategoriích.

U ostatních věkových kategorií se míra nezaměstnanosti v červnu 2008 pohybovala pod úrovní průměrné míry nezaměstnanosti v ČR.

V důsledku pozitivního vývoje na trhu práce v 1. pololetí 2008 se u všech věkových skupin projevil k 30. 6. 2008 meziroční pokles míry nezaměstnanosti.

Pokud budeme zkoumat **specifické míry nezaměstnanosti podle věku v členění na ženy a muže**, je patrné, že míra nezaměstnanosti žen je ve všech věkových kategoriích, kromě věku nad 60 let (kdy jsou ženy většinou již mimo ekonomickou aktivitu), vyšší než mužů. Nejvyšší rozdíl mezi nezaměstnaností žen a mužů je patrný ve věkové kategorii 30 – 34 let (podrobněji viz Ženy v evidenci ÚP). Míra nezaměstnanosti žen ve věku 30 – 34 let k 30. 6. 2008 činila 7,2 %, u mužů v tomto věku dosahovala hodnoty 2,6 %.

Nadprůměrná míra nezaměstnanosti byla vykázána u **žen i mužů** ve věkových skupinách **do 25 let, 50 - 54 let a 55 - 59 let** a navíc u **žen**, jak již bylo zmíněno, ve věku **30 - 34 let**.

Nejnižší specifickou míru nezaměstnanosti vykazují **ženy** v nejvyšší věkové kategorii (**nad 60 let – 1,1 %**) a **muži** v kategorii 35-39 let a 30-34 let (2,6 %).

Stejně jako specifická míra nezaměstnanosti celkem, specifické míry nezaměstnanosti **žen i mužů** se ve všech věkových kategoriích meziročně snížily, kromě kategorie ženy nad 60 let, kde došlo ke zvýšení specifické MN o 0,1 p. b. na 1,1 %.

Vývoj věkové struktury uchazečů o zaměstnání ovlivnil i zvýšení průměrného věku uchazečů o zaměstnání. **Průměrný věk uchazečů o zaměstnání**, který k 30. červnu 2007 činil 40,3 let, se k **30. 6. 2008** zvýšil na **40,8 let**. Průměrný věk u **žen** je nižší než průměrný věk uchazečů celkem, vzrostl z 39,8 na **40,3 let**. Naopak průměrný věk **mužů** je o něco vyšší a vzrostl z 40,8 na **41,2 let**.

Absolventi škol a mladiství

Mladí lidé, zejména **absolventi škol a mladiství po ukončení základní školy**, nacházejí obtížněji uplatnění především z důvodu chybějících praktických dovedností. Nejrizikovější skupinou vstupující na trh práce jsou **mladiství bez vzdělání**, s neúplným nebo dokončeným základním vzděláním a praktickou školou, kde vedle praxe chybí i odborné znalosti.¹¹

K **30. 6. 2008** bylo evidováno na ÚP **15,1 tisíc absolventů škol** všech stupňů vzdělání **a mladistvých** po ukončení základní školy (dále jen „absolventi“), tj. méně než před rokem (30. 6. 2007 - 18,4 tisíc). Jejich **podíl** na celkovém počtu nezaměstnaných se nepatrně zvýšil (z 5,0 % na **5,1 %** v červnu 2008).

Rovněž jejich **průměrný měsíční počet** dosahoval **v 1. pololetí 2008** nižší hodnoty (**19,8 tisíc**) než v předchozím roce (26,7 tisíc). **Průměrný podíl** absolventů na celkovém počtu uchazečů **v 1. pololetí 2008** představoval **5,9 %** (v 1. pololetí 2007 tento průměrný podíl činil 6,3 %).

Počet **volných pracovních míst**, jež zaměstnavatelé označili jako vhodné i **pro absolventy a mladistvé**, plynule rostl od roku 2005 až do konce roku 2007, v 1. pololetí 2008 ovšem měl počet hlášených volných míst vhodných pro absolventy a mladistvé klesající tendenci. K **30. 6. 2008** jich na ÚP bylo hlášeno **28,3 tisíc**, tj. více než bylo nezaměstnaných v této kategorii.

Obdobný vývoj byl zaznamenán u **podílu volných pracovních míst pro tuto skupinu nezaměstnaných na celkovém počtu volných míst** hlášených na ÚP, k 30. 6. 2008 tento ukazatel dosahoval hodnoty **18,7 %**.

Na jedno volné pracovní místo vhodné i pro absolventy a mladistvé připadlo v 1. pololetí 2008 průměrně 0,7 nezaměstnaných absolventů a mladistvých (v 1. pololetí 2007 to bylo 1,3), tedy na jednoho nezaměstnaného absolventa připadlo v průměru 1,5 volného místa.

Struktura uchazečů podle délky nezaměstnanosti

V důsledku úbytku celkového počtu uchazečů z evidence ÚP došlo k 30. 6. 2008 k **meziročnímu poklesu počtu nezaměstnaných ve všech kategoriích** podle délky nezaměstnanosti.

¹¹ Podrobněji viz materiál „**Nezaměstnaní absolventi na trhu práce k ...**“, zpracovávaný pololetně pro informaci pana ministra a odkazy <http://portal.mpsv.cz/sz/obcane/skoly> (počty absolventů v evidenci ÚP podle škol a oborů) a <http://portal.mpsv.cz/sz/stat/abs> (pololetní statistiky absolventů škol ke stažení a jejich kvalifikační struktura).

V absolutním vyjádření došlo k **nejvýraznějšímu meziročnímu poklesu** u kategorie „nad 24 měsíce“, a to o **30,1 tisíc**. Výrazný pokles počtu uchazečů zaznamenala i skupina nezaměstnaných „12 - 24 měsíců“.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti

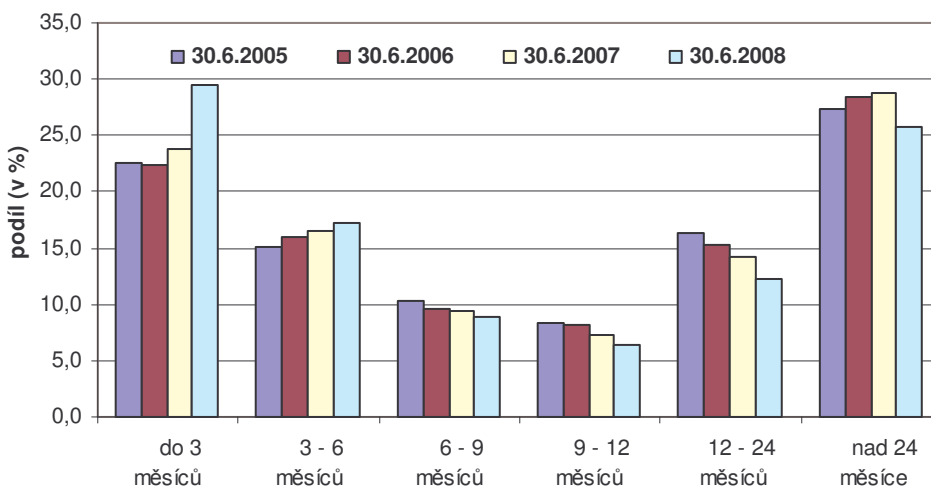
tab. č. 17

	k 30. 6. 2007		k 30. 6. 2008		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
uchazeči - celkem	370,8	100,0	297,9	100,0	-72,9	-19,7
z toho:						
do 3 měsíců	88,1	23,8	87,8	29,5	-0,3	-0,3
3 - 6 měsíců	61,5	16,6	51,2	17,2	-10,3	-16,7
6 - 9 měsíců	34,7	9,4	26,7	9,0	-8,0	-23,1
9 - 12 měsíců	27,2	7,3	19,2	6,4	-8,0	-29,4
12 - 24 měsíců	52,7	14,2	36,4	12,2	-16,3	-30,9
nad 24 měsíců	106,7	28,8	76,6	25,7	-30,1	-28,2
nad 6 měsíců	221,2	59,7	158,9	53,3	-62,3	-28,2
nad 12 měsíců	159,4	43,0	113,0	37,9	-46,4	-29,1

Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

graf č. 15

Podíl uchazečů o zaměstnání podle délky nezaměstnanosti v letech 2005 - 2008

K **nárůstu podílu** došlo u kategorií „do 3 měsíců“ a „3 - 6 měsíců“, a to z 23,8 % na **29,5 %**, resp. z 16,6 % na **17,2 %**. Naopak **nejvýrazněji poklesl podíl** uchazečů v evidenci „**déle než 24 měsíců**“ (z 28,8 % na **25,7 %**). Oproti minulému roku tedy došlo k pozitivní změně ve struktuře nezaměstnaných podle délky evidence, u kategorií uchazečů s delší evidencí se jejich zastoupení mezi

nezaměstnanými snížilo meziročně více než tomu bylo u kategorií s kratší evidencí (viz graf č. 15).

V 1. pololetí 2008 pokračoval **pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných**, tj. evidovaných déle než 12 měsíců, popř. déle než 6 měsíců, který je vykazován již od roku 2005. Navíc dochází ke zrychlování tempa poklesu jejich počtu v evidenci, meziročně počet uchazečů nezaměstnaných déle než 12 měsíců v červnu 2008 poklesl o 29,1 %, což je větší pokles než v červnu 2007, kdy se snížil „jen“ o 19,3 %.

Ovšem i přes dlouhodobý pokles počtu osob patřících do této problémové skupiny nezaměstnaných, byl jejich podíl na celkovém počtu nezaměstnaných stále vysoký. **Podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců** k 30. 6. 2008 činil **37,9 %** a více jak polovina všech nezaměstnaných byla evidována na ÚP **déle než 6 měsíců (53,3 %)**.

Meziroční **pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných (nad 12 měsíců) byl rychlejší než pokles celkového počtu uchazečů o zaměstnání**. Vstupu dlouhodobě nezaměstnaných občanů do pracovního procesu a jejich integraci na trhu práce napomohla nová definice vhodného zaměstnání pro nezaměstnané déle než 12 měsíců¹². K poklesu počtu dlouhodobě nezaměstnaných došlo také v důsledku realizace projektů financovaných z ESF zaměřených na dlouhodobě nezaměstnané, odchodu silných poválečných ročníků, zejména žen, do důchodu, a dále nabytím účinnosti nových zákonů o pomoci v hmotné nouzi a o životním a existenčním minimu (viz počty vyřazených pro nespolutráci). Od 1.1.2008 se zpřísnily podmínky pro osoby, které pobírají dávky pomoci v hmotné nouzi, jsou dlouhodobě nezaměstnané (déle než 12 měsíců) a jejich aktivita k získání příjmu vlastní prací je nízká nebo žádná. U těchto lidí se při stanovení výše dávky vychází pouze z částky existenčního minima.

Dlouhodobá nezaměstnanost je jak absolutně, tak i relativně vyšší v okresech s vyšší mírou nezaměstnanosti. Je výrazně podmíněna úrovní vzdělání. Tendence k dlouhodobé nezaměstnanosti se zvyšují u zdravotně postižených osob a ve vyšších věkových kategoriích. V důsledku dlouhodobé ztráty kontaktu se zaměstnáním ztrácejí nezaměstnaní pracovní návyky, konkurenceschopnost na trhu práce a naopak získávají pocity nejistoty, což se negativně odráží v jejich pasivitě

¹² *Novela zákona o zaměstnanosti, provedená zákonem č. 382/2005 Sb., která vstoupila v platnost 1.1.2006 v § 20 odst. 2 nově definuje vhodné zaměstnání pro dlouhodobě nezaměstnané uchazeče o zaměstnání jako zaměstnání, které bylo sjednáno i na dobu určitou kratší než 3 měsíce nebo s délkou 50 % stanovené pracovní doby.*

a rezignaci. Jejich motivace a další aktivizace je finančně, časově i personálně mnohem nákladnější.

Délka evidence uchazečů o zaměstnání

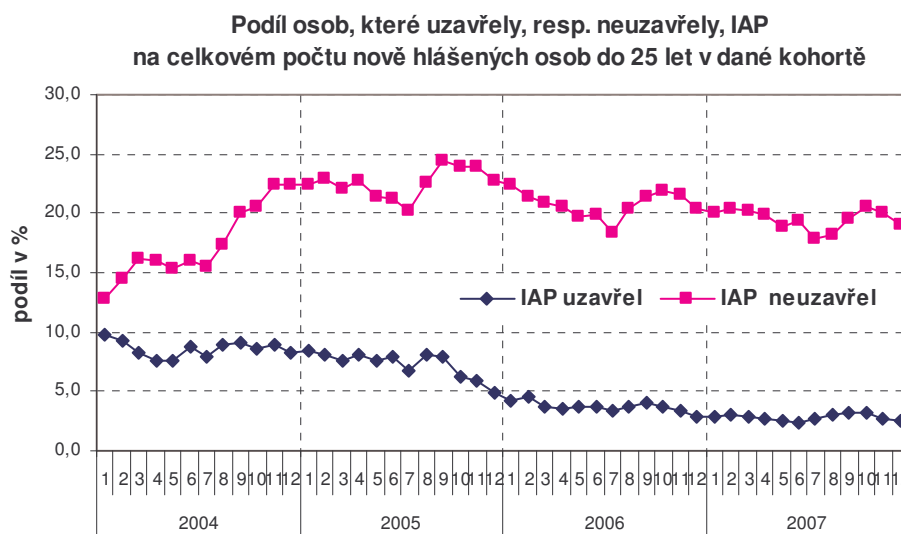
Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli vyřazeni z evidence ve 2. čtvrtletí 2008 (tzv. **délka ukončené evidence**), představovala 302 dní a v porovnání se 2. čtvrtletím 2007 se zkrátila o 18 dní (ve 2. čtvrtletí 2007 – 320 dní).

Pokles počtu dlouhodobě nezaměstnaných a zejména nezaměstnaných déle než 24 měsíců ovlivnil i průměrnou délku evidence uchazečů, kteří byli k 30. 6. 2008 registrovaní (tzv. **délka průběžné evidence**), která činila **673 dní** a oproti minulému roku je zkrátila o 31 dní (ve 2. čtvrtletí 2007 činila 704 dní). Délka průběžné evidence se zkrátila historicky poprvé.

Individuální akční plány pro mladé do 25 let do 6 měsíců evidence

V rámci programů prevence dlouhodobé nezaměstnanosti, úřady práce nabízejí všem mladým do 25 let do 6 měsíců evidence v programu „**První příležitost**“ uzavření **Individuálního akčního plánu** (IAP), tj. harmonogramu naplňování zprostředkovatelských a poradenských aktivit vedoucích k zaměstnání nebo ke zvýšení zaměstnatelnosti.

Cílem IAP je zvýšení možnosti uplatnění těchto uchazečů o zaměstnání na trhu práce, v souladu s dosaženou kvalifikací, možnostmi a schopnostmi uchazeče, dále zvýšení odpovědnosti uchazečů za získání zaměstnání, jejich motivace k přijetí zaměstnání a adresnosti péče o uchazeče, kteří to nejvíce potřebují. Rozhodující úlohu v individuálních přístupech a aktivizaci uchazečů o zaměstnání prostřednictvím IAP hrají poradenské, zprostředkovatelské a rekvalifikační služby. Ve spolupráci s každým uchazečem o zaměstnání mladším 25 let, popř. absolventem VŠ, do 6 měsíců jeho evidence, který přistoupí k Individuálnímu akčnímu plánu, zpracují odborní poradci konkrétní postupy, vedoucí k jeho zaměstnání a zvýšení jeho zaměstnatelnosti.

Plošná realizace programu „První příležitost“ na všech ÚP byla zahájena 1. 1. 2004. Od tohoto období **počet** těch, kteří **uzavřeli IAP** postupně **klesá**. V roce 2006 bylo podstatně méně nově evidovaných do 25 let, kteří uzavřeli IAP, v porovnání s předchozími dvěma lety. V letech 2004 a 2005 se jejich počty pohybovaly v jednotlivých měsících v řádu tisíců, v roce 2006 jich IAP uzavřelo již jen 612 (průměrný měsíční počet). V roce 2007 tento trend pokračoval, **i nadále klesal počet uzavřených IAP.**

Podíl osob, které uzavřely IAP, na celkovém počtu nově hlášených ve věku do 25 let plynule klesá, **podíl uzavřených IAP z počtu osob nově hlášených ve věku do 25 let** v roce 2004 činil 8,7 %, v roce 2007 to bylo již jen **2,9 %** (viz graf č. 16).

Počet osob do 25 let, které **neuzavřely IAP**, v roce 2005 mírně vzrostl, v letech 2006 a 2007 již byl zaznamenán pokles.

Oproti nově hlášeným, kteří IAP neuzavřeli, bylo těch, co **IAP uzavřeli, v roce 2006** cca 5-krát méně (v roce 2004 to bylo jen 2-krát méně), na základě dat v roce **2007** tento poměr činil 7-krát méně.

Podíl osob, které ukončily evidenci do 6 měsíců, na celkovém počtu nově zaevidovaných do 25 let v období 2004 - 2007 plynule rostl, přičemž u o sob, které neuzavřely IAP, je tento nárůst strmější.

**Nově hlášení uchazeči o zaměstnání ve věku do 25 let
v jednotlivých měsících roku 2007**

Tab.č.18

kohorta	osoby do 25 let nově hlášené v dané kohortě		ukončilo evidenci do 6 měs.				z toho zaměstnáno			
			počty		podíly		počty		podíly *)	
	IAP uzavřel	IAP neuzavřel	IAP uzavřel	IAP neuzavřel	IAP uzavřel	IAP neuzavřel	IAP uzavřel	IAP neuzavřel	IAP uzavřel	IAP neuzavřel
I.07	450	3 268	290	2 538	64,4	77,7	205	1 776	45,6	54,3
II.07	359	2 434	213	1 857	59,3	76,3	124	1 152	34,5	47,3
III.07	340	2 391	235	2 022	69,1	84,6	145	1 110	42,6	46,4
IV.07	271	2 040	185	1 739	68,3	85,2	124	970	45,8	47,5
V.07	255	1 877	167	1 635	65,5	87,1	96	895	37,6	47,7
VI.07	255	2 069	162	1 760	63,5	85,1	105	1 069	41,2	51,7
VII.07	350	2 285	233	1 999	66,6	87,5	170	1 358	48,6	59,4
VIII.07	471	2 808	279	2 443	59,2	87,0	217	1 781	46,1	63,4
IX.07	947	5 853	555	4 988	58,6	85,2	427	3 582	45,1	61,2
X.07	459	2 903	260	2 348	56,6	80,9	187	1 532	40,7	52,8
XI.07	298	2 227	168	1 889	56,4	84,8	112	1 263	37,6	56,7
XII.07	247	1 821	155	1 594	62,8	87,5	110	1 147	44,5	63,0
Celkem	4 702	31 976	2 902	26 812	61,7	83,9	2 022	17 635	43,0	55,2

*) podíl zaměstnaných z počtu osob dané kohorty, které uzavřely, resp. neuzavřely IAP

Také **podíl zaměstnaných** se v případě uzavření i neuzavření IAP v období 2004 – 2007 zvyšoval. Z těch, kteří **uzavřeli IAP** do 6 měsíců od nahlášení do evidence, bylo **v roce 2007** zaměstnáno **43,0 %** osob (v roce 2004 tento podíl činil 37,1 %). V porovnání s předešlým rokem ovšem **nárůst podílu zaměstnaných v případě uzavření IAP nebyl v roce 2007 tak výrazný.**

Podíl zaměstnaných, kteří **ne měli uzavřený IAP**, v roce 2007 činil **55,2 %**, v roce 2004 byla hodnota tohoto ukazatele 44,1 %.

Neuzavření IAP ze strany uchazeče o zaměstnání ovšem nelze hodnotit vždy negativně, protože se může jednat i o uchazeče, kteří neuzavřeli IAP z důvodu již přislíbeného zaměstnání. Proto i podíl zaměstnaných této kategorie uchazečů je vyšší než podíl zaměstnaných u uchazečů, kteří měli IAP uzavřen.

Mladí lidé do 25 let věku evidovaní na ÚP více spoléhají na vlastní aktivity při hledání uplatnění a využití poradenství, rekvalifikace a dalších nástrojů APZ zvažují až po delším setrvání v evidenci. Důvodem pro neuzavírání IAP ze strany uchazečů může být i možnost stanovit sankce při neplnění podmínek IAP.

Vzdělanostní struktura uchazečů o zaměstnání a VPM

Struktura uchazečů o zaměstnání a volných pracovních míst podle dosaženého stupně vzdělání se dlouhodobě výrazněji nemění - nejpočetnější

skupinou **uchazečů** o zaměstnání jsou vyučení (37,5 %) a dále osoby s neukončeným a základním vzděláním (32,2 %). Rovněž nejvyšší podíl nabízených **volných míst** je určen pro vyučené (38,3 %) a pro osoby se základním vzděláním a neukončeným vzděláním (44,2 %).

V **meziročním porovnání** byl zaznamenán pokles nezaměstnaných ve všech vzdělanostních kategoriích, **nejvíce se snížil počet vyučených uchazečů**, a to o 30,8 tisíc (o 21,6 %).

Specifické míry nezaměstnanosti (SMN) uchazečů o zaměstnání **podle dosaženého vzdělání** (viz příloha č. 6) potvrzují, že nezaměstnaností jsou stále nejvíce ohroženi lidé bez vzdělání nebo s minimálním vzděláním. U těchto vzdělanostních skupin byla v 1. pololetí 2008 zaznamenána opět **nadprůměrná specifická míra nezaměstnanosti** - u uchazečů **bez vzdělání nebo se základním vzděláním** (23,2 %) a u uchazečů se **středoškolským vzděláním bez maturity** (5,3 %). V kategorii uchazečů bez vzdělání nebo se základním vzděláním je míra nezaměstnanosti více jak 4-násobně vyšší než celorepublikový průměr (u žen v této kategorii SMN 3,5-násobně převyšuje celorepublikový průměr a u mužů 4,5-násobně, což souvisí s nižší ekonomickou aktivitou žen s nižším vzděláním v porovnání s ekonomickou aktivitou žen obecně).

Pokles celkové míry nezaměstnanosti se odrazil na **meziročním poklesu** specifických měr nezaměstnanosti **ve všech vzdělanostních kategoriích**, nejvíce v kategorii bez vzdělání nebo se základním vzděláním.

Struktura uchazečů o zaměstnání podle vzdělání

tab. č. 19

	k 30. 6. 2007		k 30. 6. 2008		meziroční rozdíl	
	v tis.	v %	v tis.	v %	v tis.	v %
uchazeči - celkem	370,8	100,0	297,9	100,0	-72,9	-19,7
z toho:						
bez vzdělání	2,6	0,7	2,2	0,7	-0,4	-15,4
zákl. vzdělání	119,6	32,3	93,9	31,5	-25,7	-21,5
vyučen	142,5	38,4	111,7	37,5	-30,8	-21,6
středošk. bez mat.	11,4	3,1	9,0	3,0	-2,4	-21,1
vyučen s mat.	13,7	3,7	11,7	3,9	-2,0	-14,6
gymnázium	11,3	3,0	9,1	3,1	-2,2	-19,5
SOŠ s mat.	53,5	14,4	45,1	15,1	-8,4	-15,7
vyšší vzdělání	1,8	0,5	1,5	0,5	-0,3	-16,7
vysokoškolské	14,5	3,9	13,7	4,6	-0,8	-5,5

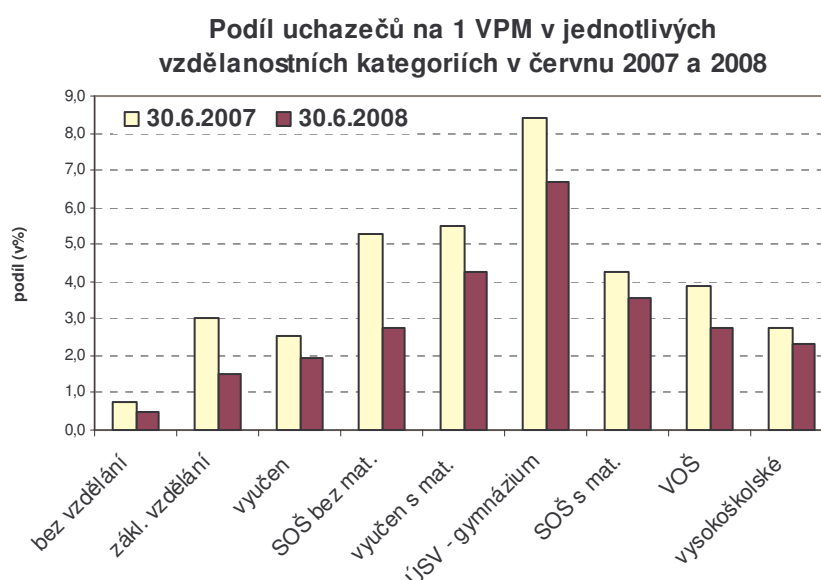
Pozn.: drobné odchylky součtu osob v jednotlivých kategoriích od uvedeného celkového počtu souvisí se zaokrouhlením hodnot na jedno desetinné místo

Rozdíly mezi kvalifikační strukturou uchazečů o zaměstnání a kvalifikačními požadavky ze strany zaměstnavatelů vyjádřené **počtem uchazečů na 1 volné pracovní místo podle vzdělání** znázorňuje graf č. 17.

Nejvyšší poměr počtu uchazečů k počtu volných míst byl zaznamenán u **středního všeobecného vzdělání - gymnázium** (6,7 uchazeče na 1 VMP) a u **vyučených s maturitou** (4,2). Nesoulad mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce oproti červnu 2007 se nejvíce zmírnil u kategorie SOŠ bez maturity a střední všeobecné vzdělání – gymnázium.

Naopak **nejpříznivější** je poměr mezi počtem uchazečů a volnými místy pro uchazeče **bez vzdělání** (0,5 uchazeče na jedno volné pracovní místo, tj. na jednoho uchazeče připadají 2 volná místa) a pro uchazeče se **základním vzděláním** (1,5).

graf č. 17

Ženy v evidenci ÚP

K **30. 6. 2008** bylo evidováno na ÚP **166,5 tisíc¹³ žen**, meziročně se jejich počet snížil o 38,9 tisíc. V **průměru** bylo evidováno na ÚP v 1. pololetí 2008 méně žen (**179,8 tisíc**) než ve stejném období minulého roku (225,8 tisíc).

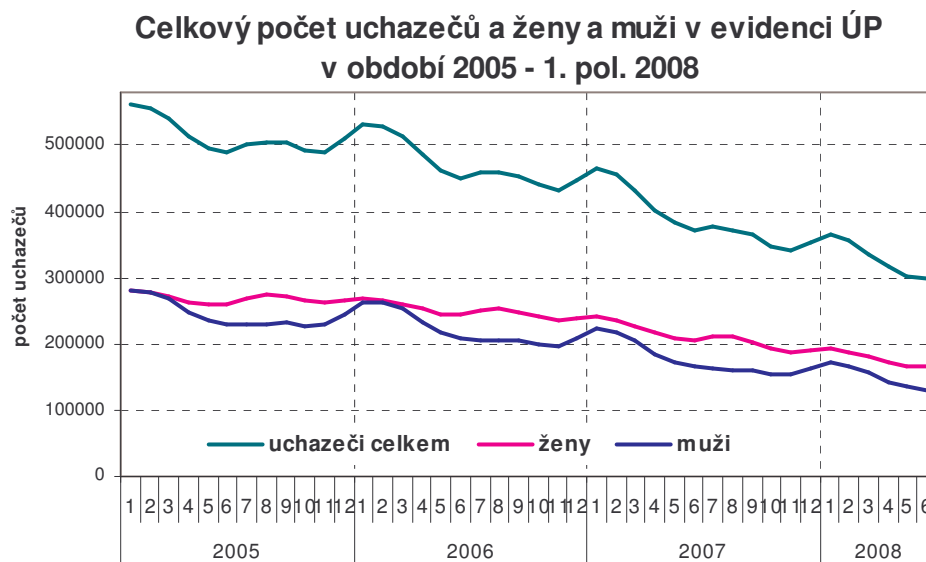
Pokles počtu žen byl v porovnání s poklesem celkového počtu uchazečů pomalejší (viz graf č. 19), do evidence sice přicházelo ve srovnání s muži méně žen, ale ženy v menší míře z evidence odcházely (viz část III. 2. Toky nezaměstnanosti). Proto **podíl** nezaměstnaných žen na celkovém počtu registrovaných

¹³ Podrobnější údaje o struktuře nezaměstnaných mužů a žen jsou v příloze č.8.

nezaměstnaných (příloha č. 9) byl v tomto období **meziročně vyšší** a v **průměru** činil **53,9 %** (v 1. pololetí 2007 – 53,2 %).

Podíly mužů a žen z celkového počtu nezaměstnaných v jednotlivých **věkových kategoriích** zobrazuje graf v příloze č. 9. Nejvyššího podílu (nad 60 %) mezi uchazeči v evidenci ÚP dosahují ženy ve věku 30 – 49 let.

graf č. 18

Míra nezaměstnanosti žen je z důvodu vyššího zastoupení žen v evidenci ÚP a jejich nižší ekonomické aktivity vyšší než u mužů (tab. č. 12 a příloha č. 6). Vyšší než MN mužů je ve všech věkových kategoriích do 59 let. Ve věku nad 60 let je již vzhledem k dřívějšímu odchodu žen do důchodu nižší než u mužů.

Ve **věkových kategoriích do 25 let a 30 - 34 let** převyšuje SPM těchto věkových kategorií celkovou míru nezaměstnanosti žen - ženy jsou v tomto věku často mimo pracovní aktivitu z důvodu péče o děti. V případě, že ztratí práci, těžko nalézají nové uplatnění, protože možnosti pracovního uplatnění jsou z důvodu péče o děti limitovány např. nemožností přijetí práce na směny nebo dojíždění do zaměstnání. Ani zaměstnavatelé nemají o ženy v produkčním věku velký zájem kvůli možným výpadkům v práci, např. v případě ošetřování člena rodiny. Nadprůměrná míra nezaměstnanosti žen ve věkové kategorii 50 – 54 a také 55 – 59 let souvisí zejména se ztrátou zaměstnání v předdůchodovém věku, kdy ještě nemají nárok na starobní důchod, ale většina zaměstnavatelů již o ně nemá zájem z důvodů nízké přizpůsobivosti změnám na trhu práce.

Z hlediska **vzdělání** jsou ženy podstatně více zastoupeny v evidenci než muži v kategorii vyšší odborné vzdělání a úplné střední všeobecné vzdělání (gymnázium), jejich podíl v těchto vzdělanostních kategoriích přesahuje 65 %. Nejnižší podíl žen je mezi nezaměstnanými uchazeči s vysokoškolským vzděláním (47,8 %), což je jediná kategorie, kde je podíl žen nižší než podíl mužů. Kromě kategorií vyučen s maturitou a SOŠ s maturitou **vzrostl podíl žen meziročně** ve všech vzdělanostních kategoriích, **nejvíce u kategorie VOŠ** (oproti červnu 2007 se zvýšil jejich podíl na celkovém počtu uchazečů o **2,6 p.b.**

Ženy jsou více postiženy **dlouhodobou nezaměstnaností** než muži, podíl žen je ve všech kategoriích s délkou evidence na ÚP déle než 6 měsíců vyšší než mužů a současně se jejich zastoupení mezi nezaměstnanými ve všech těchto kategoriích meziročně zvýšilo. Nejvíce meziročně vzrostl podíl žen v kategorii 6 - 9 měsíců (nárůst o 2,6 p.b.) a 12 – 24 měsíců (2,0 p.b.). **Nejvyšší podíl** na celkovém počtu uchazečů byl v červnu 2008 zaznamenán v kategoriích 9 -12 měsíců a 12 - 24 měsíců, kde jejich podíl dosáhl hodnot 61,7 %, resp. 61,3 %. V evidenci úřadů práce bylo z celkového počtu nezaměstnaných žen k 30. 6. 2008 **déle než 6 měsíců 56,1 %, déle než 12 měsíců 39,9 %** všech **žen – uchazeček** (viz příloha č. 8). Podíl dlouhodobě nezaměstnaných žen na celkovém počtu nezaměstnaných žen, podobně jako uchazečů celkem, poklesl (k 30. 6. 2007 v evidenci déle než 12 měsíců 44,9 % všech žen – uchazeček).

Grafické znázornění podílu žen na celkovém počtu uchazečů v průběhu 1. pololetí 2008 a dále jejich zastoupení z hlediska věku, délky nezaměstnanosti, vzdělání a podpory v nezaměstnanosti viz příloha č. 9.

Uchazeči o zaměstnání z ostatních zemí Evropské unie

Na konci 1. pololetí 2008 bylo registrováno na úřadech práce **2 728 uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU¹⁴**. Meziročně tak **jejich počet poklesl o 395**. V průběhu 1. pololetí 2008 se do evidence přihlásilo 2 488 těchto uchazečů o zaměstnání, zároveň z evidence odešlo 2 853 uchazečů, z nichž 1 669 našlo pracovní uplatnění. Pokud srovnáme tyto údaje s předchozím rokem (v 1. pololetí 2007 se do evidence přihlásilo 2 297, zároveň z evidence odešlo 2 787 uchazečů z EHP, z nichž našlo pracovní uplatnění 1 676), je zřejmé, že tento vývoj je odlišný

¹⁴ EU/EHP a Švýcarska – viz text str. 16 v části Zaměstnanost

od toků všech uchazečů o zaměstnání, jejichž počty v průběhu 1. pololetí 2008 mírně klesaly. Ovšem uchazeči o zaměstnání z EHP představují pouze cca 0,92 % celkového počtu uchazečů o zaměstnání, jejich podíl se postupně zvyšuje.

Vývoj počtu a podílu uchazečů o zaměstnání z ostatních zemí EU/EHP

tab. č. 20

	Uchazeči o zaměstnání celkem		Uchazeči z ostatních zemí EU		Podíl (v %)	
	k 30.6.	k 31.12.	k 30.6.	k 31.12.	k 30.6.	k 31.12.
2004	517 526	541 675	2 367	2 889	0,46	0,53
2005	489 744	510 416	2 905	3 236	0,59	0,63
2006	451 106	448 545	3 101	3 309	0,69	0,74
2007	370 791	354 878	3 123	3 029	0,84	0,85
2008	297 880	-	2 728	-	0,92	-

Mezi uchazeči o zaměstnání evidovanými k 30. 6. 2008 mírně převažovaly ženy (55,4 %, jejich podíl meziročně vzrostl o 2,9 p.b.). Z hlediska vzdělání bylo nejvyšší zastoupení osob bez vzdělání nebo pouze se základním vzděláním (54,0 %, pokles o 2,6 p.b.) a dále vyučení (22,4 %, nárůst o 0,5 p.b.). Zastoupení osob s vyšším vzděláním (maturita, vysoká škola) je výrazně nižší, ale jejich počty v evidenci úřadů práce mírně rostou. V pětiletých věkových kohortách bylo nejvyšší zastoupení osob ve věku 30 – 34 let (15,1 %, pokles o 1,2 p.b.) a 50 – 55 let (14,7 % ze všech evidovaných, pokles o 0,7 p.b.), přičemž v této vyšší věkové skupině výrazně převládají ženy (jejich zastoupení mezi všemi uchazeči o zaměstnání tvořilo až 67,7 %).

Ve struktuře **podle zemí původu** převládali občané **Slovenské republiky**, (k 30. 6. 2008 jich bylo 1 838), Polska (519), ale jejich počty meziročně poklesly. Dalšími, z hlediska počtu (jejichž počty také klesly), jsou občané Bulharska (101), Rumunska (67) a Německa (66).

Počet těch občanů EU, kteří byli nezaměstnaní v jiných státech EU a následně se přišli ucházet o práci v ČR (jejich počty jsou zahrnuty v počtech uvedených výše), byl ke konci pololetí 2008 nízký – 13 osob - konkrétně 8 občanů ČR, 2 z Francie, po 1 osobě z Německa, Slovenska a Polska.

Naopak, **v zemích EU hledalo zaměstnání** (a byla jim exportována podpora v nezaměstnanosti z ČR) ke konci pololetí 2008 celkem pouze **37 uchazečů**

o zaměstnání evidovaných na ÚP v ČR, nejvíce ve Spojeném království – 9, ve Španělsku – 9 a v Irsku – 5.

4. Regionální nezaměstnanost

Na nejvyšší příčce pomyslného žebříčku úrovně nezaměstnanosti stojí tradičně **Ústecký a Moravskoslezský kraj**, tj. regiony s velkou koncentrací těžkého průmyslu.

Míra nezaměstnanosti a počet evidovaných uchazečů v krajích ČR kraje seřazené podle míry nezaměstnanosti k 30. 6. 2008

tab. č. 21

Kraj	Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní		Míra nezaměstnanosti	
	k 30.6.		k 30.6.		k 30.6.	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008
1. Ústecký kraj	54598	41772	51776	39671	11,9	9,3
2. Moravskoslezský kraj	72365	54528	67949	51059	10,7	8,0
3. Karlovarský kraj	13418	11217	12775	10662	7,6	6,3
4. Jihomoravský kraj	45192	36409	42383	34327	7,1	5,7
5. Olomoucký kraj	24104	19288	22483	18082	6,9	5,6
6. Liberecký kraj	15400	13554	14042	12528	6,2	5,6
7. Zlínský kraj	20547	16791	18722	15434	6,1	5,0
8. Vysočina	16034	13368	15051	12623	5,6	4,6
9. Pardubický kraj	14842	12663	13842	12055	5,2	4,5
10. Královéhradecký kraj	14699	11715	13805	11073	4,7	3,8
11. Plzeňský kraj	15047	12493	14134	11684	4,7	3,7
12. Středočeský kraj	29923	25265	28144	23893	4,4	3,6
13. Jihočeský kraj	15875	12951	14510	11942	4,4	3,5
14. Praha	18747	15866	17219	14540	2,4	2,0

Nadprůměrná míra nezaměstnanosti (tj. vyšší než celorepublikový průměr 5,0 %) byla k 30. 6. 2008 zaznamenána také **v Karlovarském, Jihomoravském, Olomouckém a Libereckém kraji**.

K slabým stránkám **Karlovarského kraje** patří především útlum v oblasti těžby uhlí a energetiky – zejména v okrese Sokolov, nedostatečné napojení silničních sítí na sousední regiony a hlavní město, špatný stav silnic II. a III. tříd a městských komunikací, nedostatečná dopravní obslužnost venkovského prostoru, nízká mobilita pracovní síly a vyšší podíl osob ze sociokulturně znevýhodněného

prostředí. Dalším nepříznivým faktorem je skutečnost, že cca 49 % všech evidovaných uchazečů o zaměstnání je s neúplným základním nebo se základním vzděláním.

Mezi faktory, které negativně ovlivňují nezaměstnanost v **Jihomoravském kraji**, patří zejména nedostatečné využívání flexibilních forem organizace práce, zejména práce na částečný úvazek, nízká mobilita pracovní síly, dlouhodobě podprůměrná úroveň mezd, absence velkého průmyslového podniku, nízká podnikatelská aktivita v oblastech s vysokou mírou nezaměstnanosti, výrazné zastoupení starších věkových skupin v malých obcích a v Brně, nadprůměrná úroveň nezaměstnanosti, především v okresech na jihu kraje, vysoká úroveň dlouhodobé nezaměstnanosti a její velké regionální rozdíly, nedostatečná vazba školského systému a obsahu vzdělávání na potřeby regionálního trhu práce, ale také malá schopnost reálně odhadovat budoucí kvalifikační potřeby regionu, nízký podíl zaměstnanců účastnících se dalšího vzdělávání a slabé motivační prostředí k pracovnímu uplatnění skupin obyvatelstva ohrožených sociální exkluzí.

V **Olomouckém kraji** se rovněž projevuje problém strukturální nezaměstnanosti, mobilita obyvatelstva je omezená jak geografickými podmínkami (hlavně horské okresy), tak dopravní obslužností.

Nízká mzdová úroveň zejména v horských okresech, ale i v celém kraji je sice zajímavá pro zaměstnavatele, ale nejnižší sociální skupiny vhání do tzv. pastí chudoby (týká se to rodin s více dětmi, jejichž příjmy ze sociálních dávek jsou vyšší, a tedy i atraktivnější než jejich příjmy ze zaměstnání).

Je zde silná sezónnost zaměstnanosti a často dochází k opakovanému uzavírání pracovních poměrů na dobu určitou s ohledem na aktuální zakázkovou náplň.

Poptávka zaměstnavatelů po pracovní síle je nevyrovnaná (zejména lokality na hranicích okresů a okrajové oblasti nabízejí jen minimum pracovních příležitostí, většinou málo atraktivních); tvorba nových pracovních míst nebyla dosud natolik rozsáhlá, aby nahradila místa, která v ekonomice zanikají (ukončení činnosti, restrukturalizace, výrazná sezónnost pracovních příležitostí), což vede k tomu, že míra nezaměstnanosti dlouhodobě přesahuje průměr za ČR.

Ve všech krajích byl zaznamenán **meziroční pokles** míry nezaměstnanosti i počtu uchazečů o zaměstnání. **Nejvíce se MN snížila v kraji Moravskoslezském a dále v Ústeckém a Jihomoravském kraji**, tj. v krajích, které patří ke krajům

s nejvyšší nezaměstnaností. V těchto krajích nezaměstnanost **klesla** nejvíce i absolutně - tj. počty uchazečů o zaměstnání.

Meziroční pokles míry nezaměstnanosti byl zaznamenán také **ve všech okresech ČR**, nejvíce se meziročně snížila míra nezaměstnanosti v okresech Most (o 5,0 p. b.), Karviná a Ostrava (shodně o 3,1 p.b.).

Nejvyšší míra nezaměstnanosti je nadále v okrese Most a k 30. 6. 2008 představovala 12,4 %, naopak nejnižší v okrese Praha-východ 1,5 %. **Rozdíl** mezi nejvyšší a nejnižší mírou nezaměstnanosti se u okresů snížil o 4,9 p. b. na 10,9 p. b. (v 1. pololetí 2007 to bylo 15,8 p. b.) viz příloha č. 12. Také variabilita míry nezaměstnanosti jednotlivých okresů je v červnu 2008 nižší než v červnu 2007 (měřeno variačním koeficientem míry nezaměstnanosti v okresech, kdy hodnota tohoto ukazatele v červnu 2008 činila 0,437, v červnu 2007 to bylo 0,463).

Více jak polovina, tj. **54,5 % úřadů práce**, vykázala k 30. 6. 2008 **míru nezaměstnanosti** v intervalu **5 - 10 %**, **MN vyšší než 10 %** zaznamenaly pouze **3 úřady práce**. **Podprůměrnou míru nezaměstnanosti** (tj. nižší než MN celé ČR) vykázalo k 30. 6. 2008 **32 úřadů práce**. Rozvrstvení míry nezaměstnanosti v okresech ČR viz mapa v příloze č. 7.

Meziroční pokles **evidovaných uchazečů** k 30. 6. 2008 byl zaznamenán ve všech 77 okresech (příloha č. 10a).

Okresy s nejvyšší mírou nezaměstnanosti k 30. 6. 2008

tab. č. 22

okres		Evidovaní uchazeči o zaměstnání		z toho dosažitelní		Míra nezaměstnanosti	
		k 30.6.		k 30.6.		k 30.6.	
		2007	2008	2007	2008	2007	2008
1.	Most	11218	7937	10737	7494	17,4	12,4
2.	Karviná	22168	17510	21067	16717	15,0	11,9
3.	Teplice	8344	6359	7794	5981	13,0	10,3
4.	Ústí nad Labem	7496	6164	7174	5830	12,1	10,0
5.	Děčín	8855	7425	8447	7161	11,4	9,5
6.	Hodonín	8786	7576	8298	7205	10,6	9,2
7.	Bruntál	5902	4733	5461	4442	10,6	8,8
8.	Chomutov	7902	5615	7440	5323	11,1	8,4
9.	Znojmo	6074	4894	5904	4749	10,3	8,2
10.	Ostrava-město	20775	15312	19484	14089	11,2	8,1

V relativním vyjádření byl zaznamenán nejvyšší pokles tohoto ukazatele v okresech Jindřichův Hradec (37,8 %), Frýdek-Místek (31,3 %) a Nový Jičín (30,0 %). V okresech s vysokou nezaměstnaností byl výrazný meziroční pokles zaznamenán kromě okresu Frýdek-Místek též v okresech Vyškov (o 29,4 %), Most (o 29,2 %), Chomutov (o 28,9 %), Ostrava (o 26,3 %) a Louny (o 25,3 %), viz příloha č. 11a.

Počet **volných pracovních míst** v 1. pololetí 2008 vzrostl **v 9 krajích**. K 30.6. 2008 se **meziročně nejvíce zvýšil v Praze** (o 8,4 tisíc tj. o 39,5 %), dále v Moravskoslezském kraji (o 6,1 tisíce tj. o 64,7 %), Jihomoravském kraji (o 4,5 tisíce tj. 37,9 %) a Plzeňském kraji (o 4,0 tisíce tj. o 37,7 %). Naopak k poklesu volných míst došlo v Ústeckém a Olomouckém kraji, kraji Vysočina, Libereckém a Jihočeském kraji. Nejvyšší meziroční nárůst volných míst byl zaznamenán v okrese Praha hl. město, Brno-město, Plzeň-město, Ostrava a Pardubice. Počty volných míst se snížily v 30 okresech, z toho nejvíce v Ústí nad Orlicí, Olomouci, Hodoníně, Lounech, Liberci, Berouně a v Táboře.

Počet **uchazečů na 1 volné pracovní místo** k 30. 6. 2008 převyšoval celorepublikový průměr (tj. 2,0) ve 49 okresech, nejvyšších hodnot dosáhl tento ukazatel v okresech Děčín (12,9) Jeseník (11,0), Most (10,0) a Karviná (9,0). Naopak nejlepší situace byla v okresech Plzeň-město (0,4), Praha-východ, Pardubice a Praha (všichni 0,5) - viz příloha č. 12.

Podíl rizikových skupin v jednotlivých regionech ČR, které jsou nejvíce ohroženy nezaměstnaností, obsahuje příloha č. 23. Problémem především v okresech s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti je vysoký podíl **uchazečů bez vzdělání nebo se základním vzděláním**. V celé České republice tento podíl k 30. 6. 2008 činil **32,2 %**. Nejvyšší podíl této skupiny uchazečů byl v okresech Sokolov (57,5 %), Teplice (54,6), Chomutov (50,6), hranice 45 % je překročena ještě v okresech Ústí nad Labem a Most. Z pohledu krajů je na tom nejhůře kraj Karlovarský a Ústecký.

V regionech s nadprůměrnou nezaměstnaností je jak absolutně, tak i relativně vyšší **dlouhodobá nezaměstnanost** (příloha č. 23). Nejvyšší podíly uchazečů evidovaných déle než 1 rok byly k 30. 6. 2008 v okresech Most a Karviná, kde podíl dlouhodobě nezaměstnaných přesahoval hranici 50 %. Hranici 45 % převyšují okresy Ostrava-město, Bruntál, Ústí nad Labem, Teplice, Louny, Chomutov a Děčín. Nejnižší podíl těchto uchazečů mají okresy s nízkou nezaměstnaností - Benešov,

Praha-západ, Rychnov nad Kněžnou a Praha-východ. Nejvíce jsou dlouhodobou nezaměstnaností postiženy Ústecký a Moravskoslezský kraj, naopak nejlépe je na tom Praha a Královehradecký kraj.

V okresech s vysokou nezaměstnaností je samozřejmě nejvyšší i průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli vyřazeni z evidence, tj. **délka ukončené evidence**, nejdéle jsou vedeni uchazeči v evidenci v okresech Most, Karviná, Teplice, Ostrava-město a Přerov, kde délka ukončené evidence přesahovala 400 dní, v Mostě dokonce dosáhla 648 dní. V okresech s nejnižší nezaměstnaností je délka nezaměstnanosti výrazně kratší, v okrese Praha-západ činila „pouze“ 132 dní.

Průměrná délka evidence uchazečů, kteří byli v evidenci úřadů práce, tzv. **délka průběžné evidence**, dosahovala nejvyšších hodnot v okresech Most (více než 1100 dní), Karviná a Ostrava-město (více než 1000 dní) a Chomutov (přes 900 dní).

Problémy ostatních rizikových skupin (podíly uchazečů do 25 let, nad 50 let věku, OZP nebo žen) jsou spíše viditelné v regionech s nižší nezaměstnaností, zatímco v regionech s vysokou nezaměstnaností se jedná o nezaměstnanost plošnou, postihující i osoby bez handicapů.

Regionální rozdíly na trhu práce v České republice jsou stále viditelné, i když nejvyšší pokles nezaměstnanosti byl zaznamenán právě v regionech s nejvyšší nezaměstnaností. I v regionech s vysokou mírou nezaměstnanosti ovšem mají zaměstnavatelé problémy najít takové zaměstnance, jaké požadují. Nevyhovuje totiž skladba nezaměstnaných podle kvalifikace. Vedle toho v těchto oblastech převažují dlouhodobě nezaměstnaní, a tedy prakticky již nezaměstnatelní lidé, kteří ztratili základní pracovní návyky. Dalším problémem je, že regiony postižené vysokou mírou nezaměstnanosti obvykle nemají tak dobrou infrastrukturu, takže se potenciálnímu investorovi, který by mohl do regionu přinést práci, prodražují dopravní náklady. Proto ani příznivý vývoj ekonomiky zatím nepřispívá k ještě výraznějšímu zlepšení situace na trhu práce.

IV. Politika zaměstnanosti

1. Zaměření politiky zaměstnanosti v 1. pololetí 2008

Výchozím principem pro zaměření státní politiky zaměstnanosti je revidovaná Lisabonská strategie Evropské unie, neboli „**Strategie pro růst a zaměstnanost**“. Vláda ČR deklarovala své národní priority a reformní opatření v oblastech makroekonomické, mikroekonomické a zaměstnanosti v září 2005, v dokumentu **Národní Lisabonský program 2005 - 2008** (Národní program reforem ČR), **část Zaměstnanost**. Pro rok 2008 MPSV stanovilo úkoly státní politiky zaměstnanosti na základě analýzy situace na trhu práce, výše finančních prostředků vyčleněných ve státním rozpočtu na politiku zaměstnanosti a na základě závazků ČR daných dohodami, které Česká republika uzavřela s EU a OECD. V souladu s Národním programem reforem jsou nedílnou součástí politiky zaměstnanosti programy hospodářské politiky vlády směřované do růstu výkonnosti ekonomiky a do posilování konkurenceschopnosti firem, programy průmyslové politiky, sledující podporu investic, vytváření příznivého prostředí pro podnikání, pokračování privatizace a dokončení restrukturalizace, opatření rozpočtové politiky, zejména reforma veřejných rozpočtů a daní, vzdělávací programy škol ve struktuře absolventů škol apod. MPSV a úřady práce realizují aktivní politiku zaměstnanosti (APZ), zaměřenou především na zvýšení zaměstnanosti a zaměstnatelnosti uchazečů o zaměstnání.

Hlavním cílem politiky zaměstnanosti je dosažení co nejpříznivějšího vývoje zaměstnanosti a zvýšení motivace a aktivace pro hledání, nalezení a udržení zaměstnání. Zvláštní pozornost je věnována oblastem s nadprůměrnou mírou nezaměstnanosti (severní, střední a jižní Morava, severozápadní Čechy).

Základem pro realizaci aktivní politiky zaměstnanosti na jednotlivých úřadech práce jsou „Programy realizace APZ na rok 2008“, které jsou zpracovávány na základě specifík vyplývajících z regionálního trhu práce, struktury uchazečů o zaměstnání v evidenci úřadu práce a na základě objemu přidělených finančních prostředků v rámci schváleného rozpočtu.

Úřady práce při realizaci APZ respektují cíle zadané Správou služeb zaměstnanosti pro příslušný rok. Pro rok 2008 bylo stanoveno, aby se APZ zaměřila

v závislosti na stanoveném objemu finančních prostředků v rámci schváleného státního rozpočtu a v návaznosti na situaci na trhu práce na:

- skupiny nezaměstnaných:
 - minimálně 5% osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ patří do rizikové skupiny mladých do 25 let (zejména s kumulací znevýhodnění),
 - minimálně 20 % fyzických osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ patří do rizikové skupiny starší 50 let věku, přičemž minimálně polovina této skupiny bude ve věku nad 55 let,
 - minimálně 40 % fyzických osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ patří do rizikové skupiny dlouhodobě nezaměstnaných (uchazeči o zaměstnání, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce déle než 6 měsíců) a zejména s kumulací dalších znevýhodnění např. nízká úroveň vzdělání, zdravotní postižení),
 - minimálně 45% osob podporovaných nástroji a opatřeními APZ jsou ženy, zejména vracející se z mateřské nebo rodičovské dovolené,
- nástroje APZ:

Z celkového rozpočtu na realizaci APZ pro rok 2008 vynaloží ÚP:

- 15-25 % na rekvalifikace, poradenské činnosti a pracovní rehabilitaci,
- 25-35 % na zřízení a vyhrazení společensky účelných pracovních míst (pouze pro skupiny žen vracejících se z mateřské nebo rodičovské dovolené, mladých do 25 let bez kvalifikace, osob se zdravotním postižením, starších 50 let věku, dlouhodobě nezaměstnaných),
- 30-40 % na vytvoření pracovních příležitostí v rámci veřejně prospěšných prací,
- 5-15 % na vytvoření a provoz chráněných pracovních míst a chráněných pracovních dílen;
- posílení aktivní spolupráce se zaměstnavateli pro vzájemnou informovanost o možnostech řešení nezaměstnanosti v regionu,
- v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením preferování podpory vytváření chráněných pracovních míst zejména na volném trhu práce,
- aktivní zapojení vzdělávacích a poradenských institucí dalšího vzdělávání při naplňování kvalifikačních potřeb zaměstnanců, uchazečů a zájemců o zaměstnání,

- intenzivnější působení na studenty středních škol a jejich rodiče při volbě povolání v orientaci na obory chybějící na místním trhu práce prostřednictvím Informačních a poradenských středisek,
- podporu přístupu žen k zaměstnáním, kde se využívají informační a komunikační technologie, zvýšení účasti žen v relevantním vzdělávání a výcviku,
- zvýšení informovanosti o realizaci APZ vůči partnerům v regionu,
- využití prostředků Evropského sociálního fondu
 - realizací projektů na základě národních programů, nadregionálních a regionálních grantových schémat financovaných z Operačního programu Rozvoje lidských zdrojů a Jednotného programového dokumentu pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hl. m. Prahy (ÚP hl. m. Prahy),
 - realizací národních individuálních projektů, regionálních individuálních projektů a grantových projektů ke globálnímu grantu v rámci Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost.

Významnou součástí státní politiky zaměstnanosti je i **podpora zaměstnavatelů v rámci systému investičních pobídek**. Investiční pobídky může investor získat při zavádění nové výroby nebo rozšiřování stávající výroby v oblasti zpracovatelského průmyslu v případě umístění investice v okrese, kde je průměrná míra nezaměstnanosti vyšší než průměrná míra nezaměstnanosti za ČR. Podpora je určena na vytvoření nových pracovních míst, k rekvalifikaci nebo školení zaměstnanců v územní oblasti.

Důležitou pomocí v oblasti zaměstnávání osob se zdravotním postižením byl i v 1. pololetí 2008 **příspěvek na podporu zaměstnávání osob se zdravotním postižením** (§ 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti) a **příspěvek poskytovaný na základě Programu na obnovu nebo technické zhodnocení hmotného investičního majetku**, který slouží k pracovnímu uplatnění osob se zdravotním postižením. Program navazuje na podporu poskytovanou z kapitoly MPSV od roku 2001. V souladu s novou právní úpravou vyplývající ze zákona o zaměstnanosti byl Program schválen usnesením vlády č. 341 ze dne 23. 3. 2005 a usnesením vlády č. 238 ze dne 12. 3. 2007.

2. Výdaje na politiku zaměstnanosti

Výdaje na podpory v nezaměstnanosti (PvN) **v 1. pololetí 2008 dosáhly 3 558 827 tisíc Kč** a byly nižší oproti 1. pololetí 2007 v absolutním vyjádření o 220 792 tisíc Kč, tj. o 5,8 % (v 1. pololetí 2007 čerpáno 3 779 619 tisíc Kč). Nezaměstnanost meziročně výrazně poklesla, pomalejší pokles výdajů na PvN způsobily tyto skutečnosti:

- nárůst průměrné měsíční podpora v nezaměstnanosti (v 1. pololetí 2007 činila průměrná měsíční podpora 4 718 Kč, v 1. pololetí 2008 vzrostla na 5 156 Kč),
- vyšší podíl uchazečů s podporou v nezaměstnanosti (včetně podpory v rekvalifikaci) na celkovém počtu uchazečů o zaměstnání (v 1. pololetí 2007 činil podíl 29,9 %, v 1. pololetí 2008 se zvýšil na 32,8 %).

Výše podpory v nezaměstnanosti jako i podíl uchazečů o zaměstnání s podporou v nezaměstnanosti byly ovlivněny:

- růstem mezd obecně, a tudíž vyššími rozhodnými příjmy uchazečů o zaměstnání, kteří přicházejí do evidence,
- pomalejším poklesem počtu starších osob v evidenci úřadů práce proti celkovému poklesu registrované nezaměstnanosti (u osob starších 50 let se předpokládají vyšší rozhodné příjmy a náleží jim delší podpůrná doba).

„Toky“ do nezaměstnanosti, a tím i počty nových uchazečů s nárokem na podporu v nezaměstnanosti se snížily pouze mírně.

Na aktivní politiku zaměstnanosti (APZ) bylo na MPSV a úřadech práce v 1. pololetí 2008 ze státního rozpočtu vynaloženo **2 910 643 tisíc Kč** (v tom SSZ MPSV 1 115 867 tisíc Kč, ÚP 1 794 776 tisíc Kč). Ve srovnání s předchozím rokem **vzrostly výdaje** na APZ ze státního rozpočtu **o 688 361 tisíc Kč**, tj. o 31,0 % (v 1. pololetí 2007 činily výdaje na APZ ze státního rozpočtu 2 222 282 tisíc Kč). Pokračuje trend změny struktury výdajů na APZ v souvislosti rostoucím zapojením prostředků z ESF a klesá podíl výdajů na nástroje APZ realizované úřady práce podle zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti.

Dále bylo v rámci státní politiky zaměstnanosti ze státního rozpočtu vynaloženo **1 133 159 tisíc Kč jako příspěvek zaměstnavatelům zaměstnávajícím více než 50 % osob se zdravotním postižením** podle § 78 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti (v 1. pololetí 2007 činily finanční prostředky vynaložené na tento účel 974 669 tisíc Kč), **a na výplatu mzdových nároků zaměstnancům při platební**

neschopnosti zaměstnavatele - **insolvenci – 72 981 tisíc Kč** (v 1. pololetí předchozího roku 80 617 tisíc Kč). **Tyto nástroje a opatření nejsou součástí APZ.**

3. Aktivní politika zaměstnanosti realizovaná úřady práce

Při přidělování finančních prostředků na APZ pro rozpočty jednotlivých úřadů práce na rok 2008 vycházela Správa služeb zaměstnanosti (SSZ) z ukazatelů charakterizujících trh práce, tj. z počtu uchazečů v evidenci ÚP, míry nezaměstnanosti, počtu uchazečů do 25 let, počtu uchazečů nad 50 let, počtu zdravotně postižených osob v evidenci ÚP, počtu uchazečů na jedno volné pracovní místo a počtu dlouhodobě nezaměstnaných.

Struktura použitých nástrojů APZ v 1. pololetí 2007 a v 1. pololetí 2008

(úřady práce a SSZ MPSV)

tab. č. 23

	Počty vytvořených míst k 30.6.		Počty vytvořených míst od počátku roku (do 30.6.)		Počty podpořených osob k 30.6.		Počty podpořených osob od počátku roku (do 30.6.) ⁵⁾		Čerpání fin. prostředků od počátku roku (v tisících Kč) (do 30.6.)	
	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008	2007	2008
VPP ¹⁾	10 780	12 676	9 344	12 529	9 627	11 564	9 520	12 642	266 884	246 726
SÚPM	16 392	10 950	8 530	6 223	15 636	10 357	9 009	6 320	460 702	269 603
ChPD a ChPM - vytvoření ²⁾	2 343	1 784	296	214	2 071	1 627	715	488	20 330	15 259
ChPD, ChPM-provoz ²⁾	x	x	x	x	7 251	8 466	5 515	7 190	83 746	112 976
Překlenovací příspěvek	x	x	x	x	261	191	460	316	3 095	2 361
Příspěvek na zapracování	x	x	x	x	49	28	83	48	554	465
Příspěvek na dopravu	x	x	x	x	1 605	1 185	991	786	2 647	1 855
Přechod na nový podnik. program	x	x	x	x	92	0	92	0	260	0
Rekvalifikace	x	x	x	x	4 848	3 709	30 738	24 448	125 206	114 286
Pracovní rehabilitace	x	.	x	.	x	.	x	.	703	1 393
Investiční pobídky ³⁾	x	.	x	.	x	.	x	.	249 286	876 384
Cílené programy podle §120 ZoZ	1 496	161	458	0	1 304	156	704	16	100 740	42 803
Programy ESF	34 424	43 149	22 831	13 557	895 514	1 210 896
Ostatní ⁴⁾	x	x	x	x	x	x	x	x	12 615	15 635
C e l k e m									2 222 282	2 910 643

¹⁾ v roce 2008 VPP včetně VPP financovaných v rámci ESF

²⁾ včetně CHPM - SVČ OZP

³⁾ systém investičních pobídek (SSZ MPSV včetně programů na tvorbu pracovních míst realizovaných ÚP)

⁴⁾ APZ ÚP a SSZ jinde nespecifikovaná (např. nákup služeb)

⁵⁾ V případě programů ESF a cílených programů se jedná pouze o programy zaměřené na podporu tvorby míst, resp. podpořené osoby evidované na ÚP, tj. uchazeči, případně zájemci o zaměstnání

Nejvíce prostředků na APZ je směřováno do regionů s nejhorší bilancí těchto ukazatelů. Z celkového objemu finančních prostředků úřadů práce na APZ (včetně prostředků ESF) bylo nejvíce použito v Ústeckém kraji (18,2 %), v Moravskoslezském kraji (14,5 %), v Olomouckém kraji (11,3 %) a v Jihomoravském kraji (10,9 %) (podrobněji příloha č. 18).

- **Rekvalifikace a poradenství**

Rekvalifikace, jako nástroj zaměřený na odstraňování nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou na trhu práce z hlediska kvalifikace pracovní síly, se i v tomto pololetí zaměřily na zvýšení kvalifikační struktury uchazečů a zájemců o zaměstnání s cílem jejich uplatnění na trhu práce. Rekvalifikace se využívaly nejen pro získání nové nebo rozšíření stávající kvalifikace, ale také k jejímu zvýšení a prohloubení, včetně udržování a obnovování.

V 1. pololetí 2008 byly realizovány zejména rekvalifikace, které rozšiřovaly dosavadní kvalifikaci fyzických osob (41,8 %), rekvalifikace specifické (profesní) pro dělnické profese (23,5 %) a THP (14,8 %), které byly zabezpečovány na základě analýzy monitoringu trhu práce, požadavků zaměstnavatelů a ekonomického zájmu uchazečů a zájemců o zaměstnání a většinou vedly ke konkrétnímu pracovnímu uplatnění nebo zvyšovaly jejich zaměstnatelnost.

V 1. pololetí 2008 se rekvalifikačních kurzů zúčastnilo 30 690 uchazečů a zájemců o zaměstnání (z toho 236 pokračovalo v rekvalifikaci zahájené v roce 2007). Ve srovnání s 1. pololetím 2007, kdy se rekvalifikace zúčastnilo 38 676 osob, se snížil počet účastníků rekvalifikačních kurzů o 20,6 %.

Účinnost rekvalifikací (tj. znovuzaměstnání uchazečů do 12 měsíců od ukončení rekvalifikace) jako výsledek spolupráce poradců a rekvalifikátorů **byla cca 37,7 %** (u žen cca 34,9 % a u absolventů škol 58,3 %, mladých do 25 let 49,7 %). Z těch, kteří se po rekvalifikaci zaměstnali, se do zaměstnání vrátilo 57, % v době do 3 měsíců po ukončení rekvalifikace, téměř 4/5 v době do 1/2 roku po ukončení rekvalifikace.

Nejvyšší účinnosti v 1. pololetí 2008 **dosáhly nespecifické rekvalifikace - 47,1 % a specifické rekvalifikace 43,6 %** (pro dělnické profese - 46,9 %, pro THP - 38,8 %); vyšší účinnost mají i rekvalifikace zaměřené na přípravu k podnikání - 36,7 % a rekvalifikace zaměřené na obnovení kvalifikace – 38,8 %, jejichž zastoupení mezi rekvalifikačními kurzy je však velmi nízké (3,1 %, resp. 0,1 %).

Účinnost početně nejvyužívanějších rekvalifikací, které rozšiřují kvalifikaci (jejich podíl mezi rekvalifikačními kurzy tvoří 41,8 %), byla 36,9 %.

Struktura rekvalifikačních kurzů a struktura uchazečů zařazených do rekvalifikačních kurzů je uvedena v příloze č. 19.

Na rekvalifikace v 1. pololetí 2008 vyčerpaly úřady práce 114 286 tisíc Kč (tj. 6,4 % všech prostředků ÚP vynaložených na APZ ze SR). **Průměrné náklady** na jednoho uchazeče rekvalifikovaného v rámci jednoho rekvalifikačního kurzu byly cca **4 208 Kč (bez kurzů s nulovými náklady cca 9 702 Kč)**. Nízké náklady na jednoho uchazeče v rekvalifikačním kurzu vyplývají ze skutečnosti, že řada uchazečů o zaměstnání se zúčastnila rekvalifikace v rámci evropských programů, jejíž náklady nejsou hrazeny z finančních prostředků aktivní politiky zaměstnanosti úřadů práce. **Rekvalifikací**, jako účinného nástroje APZ, využívaly všechny úřady práce; **nejvíce prostředků bylo na tento nástroj vynaloženo v Moravskoslezském (20,8 %), Ústeckém kraji (16,6 %) a Jihomoravském kraji (11,0 %** z celkového objemu prostředků SR čerpaných na rekvalifikace), tj. v krajích s nejvyšší mírou nezaměstnanosti. **Účinnost rekvalifikací v regionech s nejvyšší nezaměstnaností je mírně pod celorepublikovým průměrem** - v Ústeckém (34,2 %), v Moravskoslezském kraji (35,5 %). **Nejvyšší účinnosti dosahují rekvalifikace v Jihočeském (47,4 %), Pardubickém (45,7 %) a Královéhradeckém kraji (44,6 %)**. Účinnost rekvalifikací je statisticky zjistitelná, individuální motivace a aktivizace a zvýšení zaměstnatelnosti, tj. přechodu z pasivity do aktivity, není pro rozvoj osobnosti uchazeče plně doceněna. Postupně se, standardizací některých poradenských činností, tyto údaje statisticky postupně podchycují, v minulém roce byly např. **standardizovány JOB Cluby** ve službách zaměstnanosti. Cílem bylo sjednocení, zefektivnění a zkvalitnění těchto služeb, které umožní sledovat skupiny uchazečů o zaměstnání, kterým je věnována zvýšená péče při zprostředkování zaměstnání.

Poradenské činnosti a rekvalifikace se zaměřily především na obtížně umístitelné skupiny (mladé do věku 25 let, dlouhodobě nezaměstnané, s žádnou nebo nízkou úrovní kvalifikace, věkově starší osoby a osoby vracející se na trh práce, např. osoby po mateřské nebo rodičovské dovolené, apod.) s orientací zejména na **konkrétní pracovní uplatnění**, u mladistvých pak i na **návrat do školského systému** pro získání stupně středoškolského vzdělání; u skupiny uchazečů ohrožených vyloučením z trhu práce se jednalo i o jejich **sociální integraci**

postupným zapojováním do pracovního procesu často kombinací nástrojů APZ a poradenských služeb, jak v programech zaměstnanosti aktivní politiky zaměstnanosti, tak ve většině projektů ESF. Nabídka poradenských činností a poradenských služeb se současně s rekvalifikacemi rozšiřuje, tyto aktivity se staly nedílnou **součástí projektů ESF** v oblasti zaměstnanosti..

Do preventivních opatření patřily i **aktivity Informačních a poradenských středisek úřadů práce (IPS)**, které **orientovaly k volbě povolání** zejména žáky základních škol a studenty středních škol; k tomu byly regionálně vydávány informační materiály v tištěné i v elektronické podobě (Atlasy školství s nabídkou středoškolských programů a Kalendáře „Cesta za povoláním“ pro žáky posledních ročníků základních škol). Jedním z účinných nástrojů pro volbu a změnu povolání jsou i průběžně **aktualizované charakteristiky povolání**.

Jednotlivá IPS úřadů práce poskytují ročně v průměru 1 700 klientům skupinovou formu poradenské činnosti a v průměru 300 klientům individuální služby.

- **Veřejně prospěšné práce (VPP)**

VPP jako časově omezené pracovní příležitosti slouží zejména k aktivaci nejobtížněji umístitelných uchazečů o zaměstnání - s nízkou nebo žádnou kvalifikací, dlouhodobě nezaměstnaných, věkově starších, s bydlištěm v mikroregionech s nedostatečně zajištěnou dopravní obslužností, osob ze sociokulturně znevýhodněného prostředí apod. Jedná se o práce spočívající v údržbě veřejného prostranství, úklidu a údržbě veřejných budov a komunikací nebo obdobných činnostech ve prospěch obcí, státních a obecně prospěšných institucí. Cílem a hlavním přínosem tohoto nástroje APZ je zejména udržení a obnovení základních pracovních návyků, motivace k práci a získání finančních prostředků z pracovní činnosti, nikoliv ze sociálních podpor nebo podpor v nezaměstnanosti.

V průběhu 1. pololetí 2008 bylo vytvořeno celkem **12 529 míst na VPP** (z toho 5 940 financovaných v rámci APZ a 6 589 v rámci ESF) a na nich **umístěno 12 642 uchazečů**, což je více než za stejné období předchozího roku (v 1. pololetí 2007 bylo vytvořeno 9 344 míst a na nich umístěno 9 520 uchazečů o zaměstnání). Aktuální stav podporovaných míst k 30. 6. 2008 byl 12 676, počet zařazených uchazečů o zaměstnání 11 564.

V 1. pololetí 2008 vynaložily úřady práce 246 726 tisíc Kč (včetně 69 727 tisíc Kč jako spolufinancování v rámci ESF - realizace národního projektu

VPP I na základě OP RLZ), tj. o 20 158 tisíc Kč méně než ve stejném období předcházejícího roku. V 1. pololetí 2008 bylo tedy za méně finančních prostředků vytvořeno více míst a podpořeno více uchazečů než ve stejném období předcházejícího roku. Důvodem je skutečnost, že v 1. pololetí 2008 byla pracovní místa vytvářena na kratší období, popř. byla v porovnání s 1. pololetím 2007 poskytována nižší částka měsíčního příspěvku. Podíl VPP z celkových výdajů úřadů práce na APZ ze SR zůstal na přibližně stejné úrovni 13,8 % (v 1. pololetí 2007 představoval tento podíl 13,7 %).

Tento nástroj APZ byl nejvíce využíván v **Ústeckém kraji**, kde na něj bylo použito 21,0 % prostředků ÚP čerpaných ze SR na VPP. Tomu odpovídá i počet vytvořených míst a umístěných uchazečů v tomto regionu (příloha č. 17).

- **Společensky účelná pracovní místa (SÚPM)**

Společensky účelnými pracovními místy jsou pracovní místa, která zaměstnavatel zřizuje nebo vyhrazuje na základě dohody s úřadem práce a obsazuje je uchazeči o zaměstnání. K SÚPM patří též pracovní místo zřízené uchazečem o zaměstnání za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Tato pracovní místa mají umožnit trvalé nebo dlouhodobější zaměstnání uchazečům o zaměstnání, kterým nelze v současné době zajistit pracovní uplatnění jiným způsobem.

V průběhu 1. pololetí 2008 úřady práce přispěly na zřízení nebo vyhrazení **6 223 pracovních míst** a **na tato místa umístily 6 320 uchazečů**. Jelikož pokračovala finanční podpora uchazečů umístěných na SÚPM zřízených v uplynulém období, stav podporovaných míst k 30. 6. 2008 činil 10 950 a počet uchazečů o zaměstnání představoval 10 357.

SÚPM představovala po projektech v rámci ESF (bez VPP) sice nejvyšší podíl prostředků vyčerpaných úřady práce na APZ, přesto na tento nástroj bylo vyčerpáno celkem pouze **269 603 tisíc Kč, tj. 15,1 % z prostředků úřadů práce na APZ**. V 1. pololetí 2007 bylo vyčerpáno 460 702 tisíc Kč, tj. o 191 099 tisíc Kč více a podíl na prostředcích ÚP na APZ představoval 23,6 %. Ve druhém pololetí roku 2008 budou ÚP realizovat SÚPM také prostřednictvím národního individuálního projektu v rámci ESF.

Z regionálního pohledu byl nejvyšší podíl vyčerpaných finančních prostředků v rámci tohoto nástroje v **Moravskoslezském kraji** (21,5 % z objemu prostředků

vyčerpaných úřady práce ze SR na tento nástroj APZ), v Ústeckém (14,7 %) a v Jihomoravském kraji (13,3 %) (příloha č. 18).

- **Chráněná pracovní místa (CHPM) a chráněné pracovní dílny (CHPD)**

Úřady práce v průběhu 1. pololetí 2008 **finančně podpořily vytvoření celkem 214 nových pracovních míst**, na která bylo **umístěno** od počátku roku **488 osob se zdravotním postižením (OZP)**. V těchto počtech jsou zahrnuta jak chráněná pracovní místa (123 míst) a místa pro OZP, které se rozhodnou vykonávat samostatnou výdělečnou činnost (20 míst), tak i místa v chráněných pracovních dílnách (71 míst).

Finanční prostředky na vytvoření a provoz chráněných pracovních míst a chráněných pracovních dílen byly vynaloženy **v celkové výši 128 235 tisíc Kč**, tj. 7,1 % z celkových výdajů ÚP na APZ (vytvoření míst 15 259 tisíc Kč, provoz 112 977 tisíc Kč). Objem vynaložených prostředků v 1. pololetí 2007 činil 104 076 tisíc Kč a podíl z vyčerpaných prostředků ÚP na APZ v 1. pololetí 2007 představoval 5,3 %.

Další formou podpory osob se zdravotním postižením je **pracovní rehabilitace** (příprava k práci), která je založena na sestavování a naplňování individuálních plánů pracovní rehabilitace a na individuálním přístupu k jeho naplňování. **Rozsah** tohoto způsobu **podpory** osob se zdravotním postižením **představoval** v 1. pololetí 2008 objem **1 393 tisíc Kč**, ve srovnání se 703 tisíc Kč v 1. pololetí 2007.

Méně využívanými nástroji aktivní politiky zaměstnanosti jsou **překlenovací příspěvek, příspěvek na zapracování a příspěvek na dopravu zaměstnanců**.

- **Překlenovací příspěvek** může úřad práce poskytnout fyzickým osobám, které zřídily společensky účelné pracovní místo na základě dohody s úřadem práce za účelem výkonu samostatné výdělečné činnosti. Příspěvek se poskytuje po dobu maximálně 3 měsíců. Měsíční výše příspěvku činí 0,12násobku průměrné mzdy v národním hospodářství za první až třetí čtvrtletí kalendářního roku předcházejícího kalendářnímu roku, ve kterém byla uzavřena dohoda. V 1. pololetí 2008 poskytly úřady práce tento příspěvek **v celkovém objemu 2 361 tisíc Kč a podpořily tak celkem 316 osob**.

- **Příspěvek na zapracování** může úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který přijímá do pracovního poměru uchazeče o zaměstnání, kterému úřad práce věnuje zvýšenou péči. Příspěvek lze poskytovat maximálně po dobu 3 měsíců a může činit nejvýše polovinu minimální mzdy. Úřady práce poskytly v 1. pololetí 2008 zaměstnavatelům tento příspěvek **na zapracování 48 zaměstnanců v celkovém objemu 465 tisíc Kč.**
- **Příspěvek na dopravu zaměstnanců** může úřad práce poskytnout zaměstnavateli, který zabezpečuje každodenní dopravu svých zaměstnanců do zaměstnání v oblastech, kde není dostatečně zajištěna doprava hromadnými dopravními prostředky. Příspěvek se poskytuje maximálně ve výši 50 % vynaložených nákladů na dopravu zaměstnanců. U zvláštní dopravy zaměstnanců s těžším zdravotním postižením se příspěvek poskytuje ve výši 100 % nákladů. V 1. pololetí 2008 činily výdaje na tento nástroj **1 855 tisíc Kč** a zaměstnavatelé je použili **na přepravu 786 svých zaměstnanců.**

Počty podpořených osob a finanční prostředky vynaložené na tyto nástroje v 1. pololetí 2008 jsou uvedeny v tabulce č. 23 a v příloze č. 17 a 18.

Významným faktorem plynoucím z realizace APZ a z hodnocení její účelnosti, hospodárnosti a efektivnosti je její **následný finanční efekt**. Ukončení evidence uchazečů o zaměstnání na úřadu práce a následné umístění na pracovní místa prostřednictvím APZ vede ke snížení míry nezaměstnanosti, dochází k úspoře výdajů na pasivní politiku zaměstnanosti, na sociální dávky a dále pak k návratu vynaložených finančních prostředků zpět do státního rozpočtu v podobě odvodu daní a pojistného.

Význam mimoekonomického, resp. sociálního dopadu aktivní politiky zaměstnanosti je zejména v samotném návratu nezaměstnaných do pracovního procesu; v jejich společenském uplatnění a ve zmírnění či úplném odstranění jejich závislosti na podpoře v nezaměstnanosti a sociálních dávkách.

Informace o dalších opatřeních APZ realizovaných na úrovni MPSV i na úřadech práce (systém investičních pobídek, cílené programy k řešení zaměstnanosti, projekty zaměstnanosti podporované Evropským sociálním fondem) **jsou uvedeny samostatně v následujících kapitolách 5. – 7.**

4. Průběžné vyhodnocení realizace APZ v 1. pololetí 2008

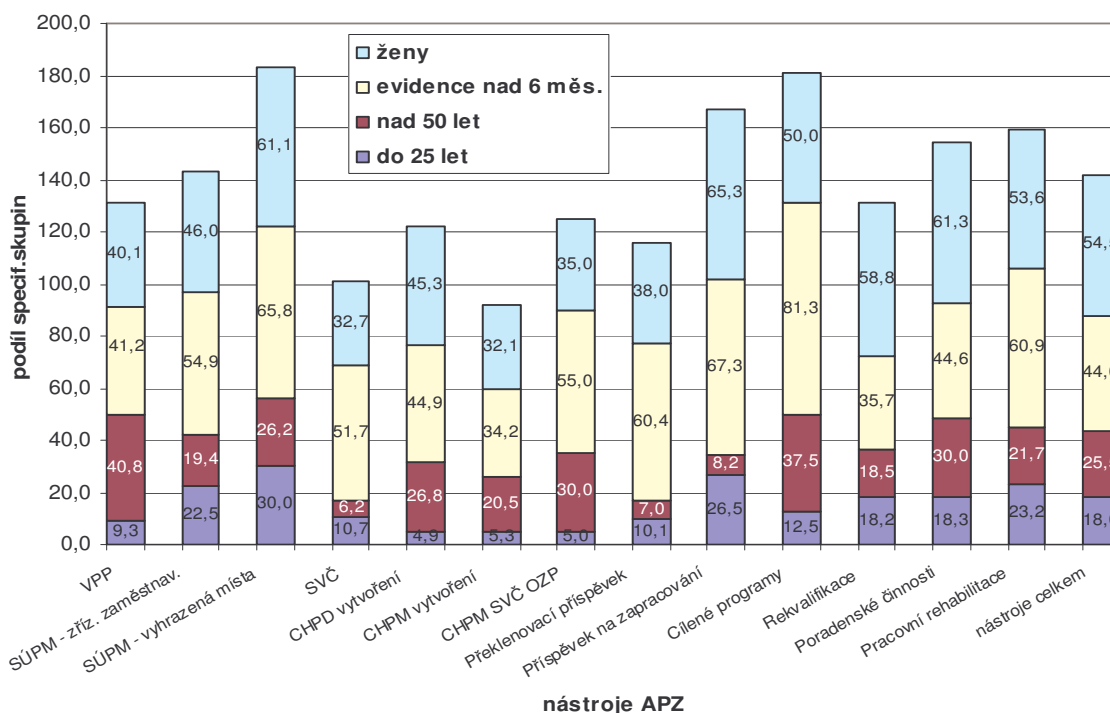
Cíle pro realizaci APZ v roce 2008 jsou uvedeny v části IV.1 - Zaměření politiky zaměstnanosti. V případě podpory **osob dlouhodobě nezaměstnaných** (tj. déle než 6 měsíců) nesplnilo v 1. pololetí 2008 stanovený cíl 38 ÚP, nejmenší podíl dlouhodobě nezaměstnaných z celkového počtu zařazených na APZ byl zaznamenán u ÚP Praha-východ (13,6 %) a Olomouc (15,4 %). Celorepublikový průměr činil 44,0 %.

Cíl podpořit v rámci APZ **osoby mladší 25 let** plnily všechny ÚP s výjimkou ÚP Praha-východ (4,6 %) a ÚP Rychnov nad Kněžnou (3,8 %). Celkem za ČR tento podíl činil 18,0 %.

V případě zařazování uchazečů **starších 50 let** na nástroje APZ nesplnilo stanovený cíl 13 ÚP. Nejnižší podíl vykázaly ÚP Praha-východ (13,6 %) a Strakonice (15,0 %), přestože tyto ÚP evidovaly kolem 30,0 % nezaměstnaných starších 50 let na celkovém počtu uchazečů. Za ČR byl vykázán podíl těchto uchazečů na celkovém počtu zařazených na APZ 25,5 %. Nedařilo se však zařazovat uchazeče **starší 55 let**. Stanovený cíl splnilo pouze 10 ÚP.

Podíl žen mezi zařazenými na APZ v 1. pololetí 2008 činil za ČR 54,5 %. Stanovený cíl nesplnilo pouze 8 ÚP. Nejnižší podíl žen na zařazených na APZ vykázal ÚP Cheb (32,0 %), naopak nejvyšší Uherské Hradiště (68,6 %).

**Podíl specifických skupin na celkovém počtu uchazečů
zařazených v rámci jednotlivých nástrojů APZ v 1. pololetí 2008**

Pozn.: uchazeči mohou spadat současně do více skupin, proto součet podílů u jednotlivých nástrojů APZ může být vyšší než 100%

5. Systém investičních pobídek

Systém investičních pobídek v gesci MPSV zahrnuje:

- **Investiční pobídky** do zpracovatelského průmyslu,
- **Rámcový program** pro podporu technologických center a strategických služeb,
- **Program** pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností.

V 1. pololetí 2008 vyčerpalo MPSV na všechny 3 programy 635 412 tisíc Kč. Úřady práce vyčerpaly na Program pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností 240 972 tisíc Kč. Celkem bylo tedy ze státního rozpočtu vyčerpáno v rámci systému investičních pobídek 876 384 tisíc Kč.

- **Investiční pobídky** do zpracovatelského průmyslu v gesci MPSV jsou poskytovány na základě zákona č. 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, v platném

znění, a na základě zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, v platném znění. MPSV má v gesci dvě formy pobídek, tj. hmotnou podporu vytváření nových pracovních míst a hmotnou podporu rekvalifikace nebo školení zaměstnanců. Pobídky byly poskytnuty pouze v regionech, kde průměrná míra nezaměstnanosti je vyšší než průměr této míry za Českou republiku. Dne 2. července 2007 nabyl účinnosti zákon č. 159/2007 Sb., kterým se mění zákon č 72/2000 Sb., o investičních pobídkách, resp. i zákon č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti. Tato novela neměla žádný dopad na podporu investorům vyplacenou v 1. pololetí 2008. Výše poskytované hmotné podpory v 1. pololetí 2008 byla odstupňována podle míry nezaměstnanosti územní oblasti umístěné investice. Čím vyšší byla míra nezaměstnanosti, tím vyšší byla poskytovaná hmotná podpora. Cílem této strategie bylo motivovat investory ke zřízení nových pracovních míst v regionech s nejvyšší mírou nezaměstnanosti.

V 1. pololetí 2008 MPSV poskytlo Investiční pobídky celkem 16 investorům v úhrnné hodnotě **528 192 tisíc Kč**. Konkrétní údaje o jednotlivých investorech – společnostech jsou uvedeny v příloze č. 20.

Z uvedené částky byly 7 investorům proplaceny doplatky ve výši **287 315 tisíc Kč**, a to na základě Dohod o hmotné podpoře vytváření nových pracovních míst a rekvalifikace zaměstnanců uzavřených v předcházejících letech. Proplacení uvedených doplatek se uskutečnilo po prokázání potřebných skutečností ze strany investorů, tj. že vytvořili dalších **1060 nových pracovních míst**, popř. obsadili nově vytvořená pracovní místa zaměstnanci se změněnou pracovní schopností nebo zaměstnanci dlouhodobě vedenými na úřadech práce podle podmínek příslušné Dohody a **vyškolili, resp. rekvalifikovali**, dalších **677 nových zaměstnanců**, popř. rekvalifikovali zaměstnance se změněnou pracovní schopností nebo dlouhodobě vedené na úřadech práce ve znění příslušné Dohody.

Dále byla proplacena hmotná podpora 9 novým investorům v celkové výši **240 877 tisíc Kč** na základě uzavřených Dohod o hmotné podpoře vytváření nových pracovních míst a Dohod o hmotné podpoře rekvalifikace zaměstnanců.

V uvedených dohodách se investoři zavázali vytvořit až **1 358 nových pracovních míst a vyškolit, resp. rekvalifikovat až 829 nových zaměstnanců**.

Z hlediska regionálního rozložení této podpory směřovalo nejvíce finančních prostředků do **Ústeckého kraje** (73,4 %) a **Moravskoslezského kraje** (17,0 %) - viz příloha č. 21.

V 1. pololetí 2008 rovněž probíhala kontrola účelnosti a hospodárnosti vynaložených prostředků u dohod v rámci Investičních pobídek uzavřených v předchozích letech. MPSV realizovalo kontrolu plnění podmínek u 6 společností, kterým byla vyplacena hmotná podpora na tvorbu nových pracovních míst a na rekvalifikace zaměstnanců. V průběhu roku bylo zahájeno 6 plánovaných následných kontrol, ukončeny byly 3 kontroly (zbývající kontroly budou uzavřeny až v 2. pololetí 2008).

- Aktualizovaný **Rámcový program** pro podporu technologických center a center strategických služeb byl schválen usnesením vlády č. 217 ze dne 12. března 2007. Zároveň ještě dobíhají dřívější rámcové programy, a to samostatné Rámcové programy pro podporu vzniku a rozšíření technologických center a pro podporu strategických služeb, přijaté usnesením vlády č. 573 ze dne 5. června 2002 a Rámcový program pro podporu technologických center a center strategických služeb schválený usnesením vlády č. 1238 ze dne 10. prosince 2003.

Vzhledem ke svému charakteru jsou dotace poskytovány na celém území ČR. MPSV v rámci těchto programů poskytuje pouze dotace na školení a rekvalifikace nových zaměstnanců.

V průběhu 1. pololetí 2008 MPSV pouze přijímalo žádosti investorů o poskytnutí o dotace na školení a rekvalifikace svých zaměstnanců. V termínu do 30. června 2008 podalo žádosti o poskytnutí této dotace celkem **43** investorů na **46** projektů v celkové úhrnné výši **121 406 tis. Kč**. Žádosti budou postupně vyřizovány v 2. pololetí 2008.

V rámci kontrolní činnosti MPSV nebyla 1. pololetí 2008 zahájena žádná kontrola v Rámcovém programu. V tomto období byla pouze ukončena 1 kontrola následná, která byla zahájena již 2. pololetí 2007.

- **Program pro podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností** je zaměřen na podporu zaměstnanosti a školení (rekvalifikace) ve fondově méně náročné výrobě. Stanovenou nízkou hranicí pro počáteční investici (10 mil. Kč, resp. min. 10 zaměstnanců) se program orientuje zejména na podporu malých a středních podnikatelů ve zpracovatelském průmyslu. MPSV uzavírá dohody s investory, kteří zřizují více jak 250 nových pracovních míst, s investory zřizujícími menší počet míst uzavírají dohody místně příslušné úřady

práce.

Finanční podpora je zde poskytována na základě usnesení vlády č. 566 ze dne 2. června 2004, ve znění usnesení vlády č. 287 ze dne 22. března 2006.

Účinnost Programu byla stanovena do konce roku 2006. Při projednávání první zprávy o jeho účinnosti dne 22. března 2006 **vláda** svým usnesením č. 287 **prodloužila účinnost** tohoto programu **do 31. prosince 2007.** Při projednávání materiálu Ministerstva průmyslu a obchodu ve věci Racionalizace systému národní podpory podnikání a investic vláda potvrdila svým usnesením č. 758 ze dne 11. července 2007 svoje předchozí rozhodnutí nevyhlašovat po 31. prosinci 2007 program na podporu tvorby nových pracovních míst v regionech nejvíce postižených nezaměstnaností. K 31. prosinci 2007 bylo ukončeno přijímání nových žádostí a v průběhu 1. pololetí 2008 již probíhala pouze administrace dříve podaných žádostí a uzavírání dohod s investory, kterým již bylo vydáno rozhodnutí MPSV o finanční podpoře projektu.

V průběhu 1. pololetí 2008 poskytlo MPSV na základě uzavřených dohod finanční podporu **2 investorům v celkové výši 107 220 tisíc Kč**, kteří se zavázali vytvořit a obsadit celkem **489 nových pracovních míst a vyškolit, resp. rekvalifikovat 314 zaměstnanců** (viz příloha č. 20).

Úřady práce v průběhu 1. pololetí 2008 poskytly finanční podporu investorům ve výši **240 972 tisíc Kč** na vytvoření **1 114 nových pracovních míst** a na vyškolení, **resp. rekvalifikaci 608** zaměstnanců (viz příloha č. 20).

Největší zájem o Program byl v severních Čechách a na severní Moravě. Z celkového objemu finančních prostředků byl největší podíl vyčerpán v **Ústeckém kraji – 35,0 %** (podpořen vznik **571** nových pracovních míst a na školení, resp. rekvalifikace 261 osob). Následuje **Olomoucký kraj s podílem 34,7 %** (podpořen vznik **542** nových pracovních míst a na školení, resp. rekvalifikace **412** osob) a na **Moravskoslezský kraj připadá 27,9 %** podíl, což představuje **463** nových pracovních míst a **150** vyškolených, resp. rekvalifikovaných osob (příloha č. 21).

V rámci kontrolní činnosti MPSV nebyla v 1. pololetí 2008 realizována žádná kontrola tohoto Programu.

6. Cílené programy k řešení zaměstnanosti

Ustanovení § 120 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, umožňuje předkládat cílené programy k řešení zaměstnanosti.

Problémy obecního, okresního, krajského charakteru v oblasti zaměstnanosti mohou být řešeny prostřednictvím **regionálních cílených programů**, které předkládají ke schválení ministerstvu zejména úřady práce. Tyto cílené programy jsou zaměřeny na znevýhodněné cílové skupiny těžko umístitelné na trhu práce v daném regionu.

Vzhledem k nižšímu objemu finančních prostředků vyčleněných na realizaci APZ **nebyly v 1. pololetí 2008**, podobně jako v roce 2007, **schváleny nové regionální cílené programy. Byly pokryty závazky vyplývající z programů schválených v roce 2006**, jejichž realizace pokračovala v 1. pololetí 2008 (7 programů) **v celkové výši 6 788 tisíc Kč**. Schválené programy v plném znění jsou uveřejněny na integrovaném portálu MPSV na adrese:

http://portal.mpsv.cz/sz/politikazamest/programy_zamest/regionalni.

V návaznosti na ustanovení § 120 odst. 3 zákona č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů, byl Usnesením vlády č. 341 ze dne 23. března 2005 a Usnesením vlády č. 238 ze dne 12. března 2007 schválen **celostátní Program na podporu obnovy nebo technického zhodnocení hmotného investičního majetku, který slouží k pracovnímu uplatnění osob se zdravotním postižením** (dále jen Program).

Program je určen na podporu zaměstnavatelů zaměstnávajících více než 50 % osob se zdravotním postižením (dále jen OZP). Účelem Programu je finanční podpora těchto zaměstnavatelů určená k částečné úhradě jejich budoucích nákladů spojených se zaměstnáváním této znevýhodněné skupiny (přizpůsobení provozovny, výstavba nebo rozšíření provozu, pořízení strojního vybavení a technologického zařízení a užitkového vozidla). Dle Programu se poskytuje finanční podpora na tvorbu nových pracovních míst, na stabilizaci a zkvalitnění stávajících pracovních míst pro zaměstnance OZP, která budou nadále udržena.

MPSV obdrželo **v 1. pololetí roku 2008** celkem **94 žádostí o poskytnutí příspěvku dle Programu**, z toho 36 žádostí bylo předloženo v lednovém termínu a 58 žádostí bylo předloženo v dubnovém termínu. **Finanční prostředky za 1. pololetí 2008** (lednové žádosti) byly poskytnuty ve výši **36 014,8 tisíc Kč** celkem

23 zaměstnavatelům (12 žádostí bylo zamítnuto a u 1 žádosti bylo požádáno žadatelem o její neprojednávání – „zpětvzetí“). Ve 2. pololetí 2008 bude poskytnuto dalších 39 658 tisíc Kč (dubnové žádosti).

V souvislosti s vynaloženými finančními prostředky k 30.6.2008 bude v letech 2008 - 2010 vytvořeno **70 nových pracovních míst** pro zaměstnance OZP a **udrženo stávajících 391 pracovních míst pro zaměstnance OZP.**

7. Projekty financované z prostředků Evropského sociálního fondu

• Projekty zaměstnanosti v rámci OP RLZ a JPD 3

Evropská strategie zaměstnanosti je založena na zvýšení zaměstnatelnosti, podpoře podnikání, podpoře adaptability podniků a zaměstnanců a dodržování rovných příležitostí. Globálním cílem je dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje. Tento globální cíl rozpracovaný na podmínky ČR Národním programem reforem (NPR) přímo reaguje na problémy České republiky v oblasti trhu práce a rozvoje lidských zdrojů (RLZ). Opatření navržená v NPR v části Zaměstnanost se proto zaměřila na řešení tří klíčových oblastí: „Flexibilita trhu práce“, „Začleňování na trhu práce“ a „Vzdělávání“.

Stejně cíle sledují i opatření v rámci programových dokumentů, jimiž jsou pro oblast Rozvoje lidských zdrojů následující dokumenty:

- Operační program Rozvoj lidských zdrojů je programovým dokumentem pro Cíl 1 (OP RLZ) – území České republiky bez území hlavního města Prahy, které náleží do Cíle 3,
- Pro Cíl 3 je referenčním dokumentem Jednotný programový dokument pro Cíl 3 regionu NUTS 2 hlavní město Praha (JPD 3), na jehož základě je poskytována podpora rozvoji lidských zdrojů na území hlavního města Prahy.

V rámci těchto programů se v jednotlivých opatřeních realizují projekty, využívající podstatnou část Evropského sociálního fondu (ESF) s využitím českých národních zdrojů, které jsou realizovány v prvním programovém období 2004 – 2006 s tím, že poslední projekty budou ukončeny až v roce 2008.

V rámci kompetencí rezortu MPSV se jedná o následující priority a opatření:

Priority a opatření OP RLZ

tab. č. 24

Priorita	Opatření a cíle	
Priorita 1	Aktivní politika zaměstnanosti	
	Opatření 1.1	Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání
	Opatření 1.2	Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti
Priorita 2	Sociální integrace a rovné příležitosti	
	Opatření 2.1 (část)	Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením (část opatření)
	Opatření 2.2	Rovné příležitosti pro ženy a muže na trhu práce
Priorita 3	Rozvoj celoživotního učení	
	Opatření 3.3	Rozvoj dalšího profesního vzdělávání
Priorita 4	Adaptabilita a podnikání	
	Opatření 4.1	Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek jako podpora konkurenceschopnosti

K začleňování na trhu práce, tj. přilákání více občanů do zaměstnání a jejich udržení v zaměstnání, přispívají projekty realizované zejména v rámci těchto opatření:

Opatření 1.1 „Posílení aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání“ slouží k posílení aktivní politiky zaměstnanosti s cílem napomáhat odstraňování bariér na trhu práce a pomoci získat zaměstnání nebo zvýšit zaměstnatelnost. Je realizováno formou **národních projektů a regionálních grantových schémat a nadregionálního grantového schématu** na centrální úrovni. K datu 30.6.2008 bylo v rámci opatření 1.1 celkem nakontrahováno 352 grantových projektů. V rámci těchto grantových projektů bylo podpořeno 63 336 klientů služeb, 38 182 účastníků kurzů a 2 989 pracovních míst.

Pověřené úřady práce dále v rámci tohoto opatření realizují dva druhy národních projektů, a to „Návrat do práce“ a „Najdi si práci“. Dále byl v 1. pololetí 2007 nakontrahován národní projekt „Pomoc dlouhodobě nezaměstnaným na Ostravsku a Mostecku“, v němž se stal konečným příjemcem odbor trhu práce MPSV. Tímto pilotním projektem jsou ověřovány metody a postupy při poskytování individuální pomoci dlouhodobě nezaměstnaným. Hlavním cílem projektu je nalézt vysoce kvalifikovaného dodavatele se zahraničními zkušenostmi, který pro tuto skupinu klientů má zajistit mj. účinnou pomoc při hledání zaměstnání.

K 30. 6. 2008 bylo v rámci opatření 1.1 celkem smluvně zabezpečeno 34 národních projektů. V rámci tohoto opatření bylo podpořeno 95 984 klientů služeb, 56 596 účastníků kurzů a 10 048 pracovních míst.

Opatření 2.1 „Integrace specifických skupin obyvatelstva ohrožených sociálním vyloučením“ je zaměřeno na příslušníky sociálních skupin, tzn. na zdravotně postižené osoby, věkově starší osoby a mladé do 25 let, bez kvalifikace nebo s nízkou úrovní kvalifikace. Opatření je realizováno prostřednictvím **nadregionálního grantového schématu** „Začlenění skupin ohrožených sociálním vyloučením“.

K 30. 6. 2008 bylo celkem nakontrahováno 36 grantových projektů. U grantových projektů bylo podpořeno celkem 4 580 klientů, 2 342 účastníků kurzů a 76 pracovních míst.

V rámci tohoto opatření pověřené úřady práce realizují **národní projekty** „Příprava na práci“. Cílem je vyrovnání příležitostí v přístupu ke vzdělání, zaměstnání a dalšímu společenskému a pracovnímu uplatnění příslušníků skupin ohrožených sociálním vyloučením. K 30. 6. 2008 bylo celkem smluvně zabezpečeno 14 národních projektů.

Počet podpořených klientů v národních projektech v rámci tohoto opatření představuje k 30. 6. 2008 celkem 17 507 osob, 10 269 účastníků kurzů a 418 podpořených pracovních míst.

Opatření 2.2 „Rovné příležitosti pro ženy a muže na trhu práce“ je realizováno prostřednictvím **nadregionálního grantového schématu** „Podpora rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce“. K 30. 6. 2008 bylo celkem nakontrahováno 53 grantových projektů. Počet podpořených klientů v rámci opatření k 30. 6. 2008 představuje 16 607 osob, účastníků kurzů bylo zatím 10 383, dále bylo podpořeno 84 pracovních míst.

Opatření 3.3 a 4.1 napomohou dosažení cílů v klíčové oblasti vzdělávání, tj. zlepšit přizpůsobivost pracovníků a podniků, zvýšit investice do lidského kapitálu prostřednictvím lepšího vzdělávání a dovedností, zvýšit profesní mobilitu.

Opatření 3.3 „Rozvoj dalšího profesního vzdělávání“ je zaměřeno na rozvoj nabídky dalšího profesního vzdělávání systémovým způsobem a na zavedení klíčových systémových mechanismů do této oblasti. Opatření je realizováno formou **regionálních grantových projektů** „Rozvoj kapacit dalšího profesního vzdělávání“ administrovaných krajskými úřady. Jejich cílem je zvýšit nabídku vzdělávacích aktivit,

tvorbu nových a inovovaných vzdělávacích programů, úroveň lektorů dalšího profesního vzdělávání a osob poskytujících vzdělávací služby. K 30. 6. 2008 bylo celkem nakontrahováno 354 grantových projektů.

Dále bylo v rámci opatření 3.3 k témuž datu nakontrahováno **7 systémových projektů**, zaměřených na rozvoj kvality a rozsahu vzdělávacího systému a na rozvoj dalšího profesního vzdělání - „*Kvalita v dalším profesním vzdělávání*“, „*Informačně poradenský systém*“, „*Vytvoření systému dalšího profesního a odborného vzdělávání pro zvyšování kvalifikační (vzdělanostní) úrovně rozvoje MSP*“, „*Rozvoj Národní soustavy povolání jako základní podmínky rozvoje Národní soustavy kvalifikací a dalšího profesního vzdělávání*“ a „*Modulární systém dalšího profesního vzdělávání v oblasti daňové správa*“. U prvních 4 projektů byla již podepsána smlouva s dodavatelem služeb. Realizace projektů „*Regionální vzdělávací centra*“ a „*Rozvoj dalšího profesního vzdělávání prostřednictvím médií*“ byla na žádost konečného příjemce ukončena.

Opatření 4.1 „Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek, podpora konkurenceschopnosti“, jehož cílem je rozvoj odborných znalostí a kompetencí a rozšiřování a zvyšování kvalifikace zaměstnavatelů i zaměstnanců ve vazbě na probíhající strukturální změny realizací programů odborného vzdělávání, je realizováno **regionálními a nadregionálními grantovými schémata** „*Adaptabilita a podpora konkurenceschopnosti podniků a organizací*“. K datu 30. 6. 2008 je celkem smluvně zabezpečeno 400 grantových projektů. U těchto grantových projektů bylo podpořeno 138 867 klientů, 130 080 účastníků kurzů a 2 799 pracovních míst.

V rámci tohoto opatření se realizuje i **národní projekt**, jehož implementaci zabezpečuje Agentura pro podporu podnikání a investic – CzechInvest. Jedná se o projekt „*Standard řízení a rozvoje lidských zdrojů v podnicích (Investors in People)*“, který navazuje na pilotní projekt realizovaný v rámci Phare 2002 formálně ukončený v říjnu 2005.

Nedílnou součástí zvyšování flexibility trhu práce je i modernizace politiky zaměstnanosti. **Opatření 1.2 „Modernizace veřejných služeb zaměstnanosti“** je zaměřeno na zvýšení komplexnosti a kvality služeb poskytovaných pracovníky služeb zaměstnanosti a spolupracujících organizací. Opatření 1.2 je realizováno formou systémových projektů. Konečným příjemcem je oddělení realizace projektů

MPSV. V rámci **Opatření 1.2** byly celkem nakontrahovány **3 systémové projekty**, jejichž realizace byla zahájena v polovině roku 2006.

Cílem projektu „*Institut trhu práce*“ je přizpůsobit systém řízení a personální kapacitu veřejných služeb zaměstnanosti dnešním potřebám trhu práce, odzkoušet nové způsoby spolupráce se zaměstnavateli, zefektivnit vnitřní koordinaci všech zúčastněných složek. Základní komponentou projektu je vybudování Institutu trhu práce (ITP), který je výkonným nástrojem pro tvorbu a realizaci politiky zaměstnanosti orientované na zaměstnavatelskou složku trhu práce, jako potřebný doplněk úřadů práce. Síť pracovišť ITP bude odpovídat územní struktuře sítě úřadů práce. Jednotlivá pracoviště ITP vznikají při vybraných 5 pověřených úřadech práce a 21 úřadech práce a při vybraných organizačních jednotkách HK ČR (Okresní HK, Krajské HK, případně Regionální hospodářské komory, ústředí HK). Vybudování těchto pracovišť a jejich smysluplné a účinné využívání umožní potřebné rozšíření činností zajišťovaných službami zaměstnanosti a zároveň uvolní potřebné kapacity úřadů práce (na regionální úrovni) a Správy služeb zaměstnanosti (na centrální úrovni) na problémy výkonu státní správy v oblasti zaměstnanosti, reálné řízení systému služeb zaměstnanosti, zavádění standardů kvality v těchto službách a jejich kontroly.

Pro zvýšení profesionality pracovníků služeb zaměstnanosti byl schválen projekt „*Rozvoj vzdělávacího systému pro zaměstnance služeb zaměstnanosti a školících a výcvikových středisek služeb zaměstnanosti*“, jehož cílem je modernizovat současné vzdělávací programy a vytvářet nové, zaměřené zejména na práci s klienty obtížně umístitelnými na trhu práce. Dále byl schválen projekt „*Školení portálu MPSV ČR*“, jehož realizace byla ukončena v lednu 2008.

Podobné jsou i priority a opatření **JPD 3**, jehož implementaci zabezpečuje Úřad práce hlavního města Prahy.

Priority a opatření JPD 3

tab. č. 25

Priorita	Opatření a cíle	
Priorita 1	Aktivní politika zaměstnanosti	
	Opatření 1.1	Rozšíření a zvýšení adresnosti aktivní politiky zaměstnanosti
Priorita 2	Sociální integrace a rovné příležitosti	
	Opatření 2.2 část	Sladění rodinného a pracovního života – část zaměstnanost
Priorita 4	Adaptabilita a podnikání	
	Opatření 4.1 část	Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek jako podpora konkurenceschopnosti – část zaměstnanost

Opatření 1.1 „Rozšíření a zvýšení adresnosti aktivní politiky zaměstnanosti“ je zaměřeno na zvýšení účinnosti aktivní politiky zaměstnanosti při zaměstnávání uchazečů a zájemců o zaměstnání. V rámci opatření jsou realizovány dva typy projektů: **grantové projekty** a **národní projekty** „Najdi si práci“ a „Návrat do práce“. K 30. 6. 2008 byly nakontrahovány dva národní projekty „Najdi si práci“ a „Návrat do práce“ (tento projekt byl k 31. 12. 2007 již ukončen).

K 30. 6. 2008 bylo smluvně zabezpečeno 92 grantových projektů. K témuž datu bylo celkem podpořeno 6 043 klientů a 4 247 účastníků kurzů.

V rámci opatření 1.1 byl v 1. pololetí 2008 realizován **systemový projekt** „Institut trhu práce Praha“, který navazuje na projekt Institut trhu práce v rámci OP RLZ a má podobné cíle. Příjemcem je odbor implementace programů ESF – oddělení realizace projektů.

Opatření 2.2 „Sladění rodinného a pracovního života“ je zaměřeno na podporu naplnění principu rovnosti šancí pro ženy a muže *de facto* (v praxi) při plnění povinností v rodinném i pracovním životě. Realizovány jsou pouze **grantové projekty** „Podpora rovných příležitostí žen a mužů na trhu práce“. K 30. 6. 2008 bylo nakontrahováno 14 grantových projektů.

Opatření 4.1 „Zvýšení adaptability zaměstnavatelů a zaměstnanců na změny ekonomických a technologických podmínek jako podpora konkurenceschopnosti“ je zaměřeno na zajištění efektivního řízení organizací a kvalifikované a flexibilní pracovní síly, která by byla zárukou vysoké a stabilní úrovně pražské zaměstnanosti a konkurenceschopnosti pražské ekonomiky. V opatření jsou realizovány pouze **grantové projekty** prostřednictvím grantového schématu „Adaptabilita a podpora konkurenceschopnosti podniků a organizací“. Celkem bylo

k 30.6. 2008 nakontrahováno 75 grantových projektů.

V souladu se Závěry předsednictví Evropské rady z března 2006 byl při naplňování NPR položen důraz na posun **k aktivním a preventivním politikám**. V tomto duchu je realizovaná i většina projektů v rámci OP RLZ a JPD3. Kvantitativní dopady na vývoj zaměstnanosti a nezaměstnanosti nejsou bezprostřední a hodnotit je bude možné až v horizontu několika let.

- **Projekty v rámci OP LZZ – programové období 2007 - 2013**

Významným zdrojem finančních prostředků na aktivity v rámci služeb zaměstnanosti bude v nadcházejícím období 2007 - 2013 i nadále ESF prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ). Na základě zkušeností z programového období 2004 - 2006 bylo cílem maximálně pro oblast aktivní politiky zaměstnanosti sjednotit metodické postupy pro čerpání prostředků ESF s pravidly pro realizaci nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti a financovaných z národních zdrojů.

V 1. pololetí 2008 byly předloženy Řídícímu orgánu k hodnocení a schválení tři národní individuální projekty (příjemcem je odbor implementace programů ESF – oddělení realizace projektů) zaměřené na čtyři nástroje aktivní politiky zaměstnanosti – veřejně prospěšné práce, společensky účelná pracovní místa – vyhrazená, poradenství a rekvalifikace (poradenství a rekvalifikace bylo spojeno do jednoho národního individuálního projektu). Zahájení realizace aktivit na základě těchto projektů je plánováno na 2. pololetí 2008.

Odbor implementace programů ESF jako Zprostředkující subjekt vyhlásil výzvu pro úřady práce k předkládání regionálních individuálních projektů, v nichž úřady práce naváží na zkušenosti s realizací národních projektů v programovém období 2004 - 2006. Hlavním cílem těchto regionálních individuálních projektů je zajistit individuální přístup ke klientovi s využitím vhodné kombinace nástrojů a opatření aktivní politiky zaměstnanosti. První projekty budou schváleny k realizaci do konce roku 2008, realizaci aktivit v rámci těchto projektů lze předpokládat až v roce 2009 vzhledem k tomu, že na zajištění aktivit budou úřady práce vyhlašovat veřejné zakázky na dodavatele služeb.

V. Mezinárodní srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Vybrané strukturální ukazatele, ukazatele strategie zaměstnanosti a sociální soudržnosti EU

Ke srovnání zaměstnanosti a nezaměstnanosti v ČR s jinými státy Evropské unie používáme zejména vybrané strukturální ukazatele, ukazatele strategie zaměstnanosti a sociální soudržnosti EU (příloha č. 24a, 24b), které zpracovává a zveřejňuje EUROSTAT – Statistický úřad Evropského společenství¹⁵. Ukazatele zpracovává na základě primárních dat z LFSS (Labour Force Sample Survey) jednotlivých členských států EU tak, aby zabezpečovaly mezinárodní srovnání mezi jednotlivými členskými státy. **Údaje jsou publikovány s větší časovou prodlevou**, proto nemusejí odpovídat hodnocenému období analýzy. V tomto materiálu jsou zmíněny poslední roční ukazatele, které jsou k dispozici (tj. za rok 2007), doplněné posledními známými čtvrtletními hodnotami (tj. za 1., resp. 2. čtvrtletí 2008)¹⁶ – viz příloha č. 26.

Na zasedáních Evropské rady v Lisabonu (rok 2000) a ve Stockholmu (rok 2001) byly EU stanoveny konkrétní kvantitativní cíle míry zaměstnanosti do roku 2010: celková míra zaměstnanosti (osob ve věku 15 - 64 let) alespoň 70 %, míra zaměstnanosti žen alespoň 60 %, míra zaměstnanosti starších pracovníků (55 - 64 let) alespoň 50 %. Tyto cíle převzala i revidovaná ESZ – zaměřená na plnou zaměstnanost a pracovní místa pro všechny - z roku 2005, rozpracovaná v Národním programu reforem ČR.

Opatření přijatá v Národním programu reforem ČR by měla přispět k dosažení následujících indikativních cílů zaměstnanosti do roku 2008: celková míra zaměstnanosti 66,4 %, míra zaměstnanosti žen 57,6 % a míra zaměstnanosti starších zaměstnanců (55 - 64 let) 47,5 %.

V roce 2007 pokračovaly státy EU27 v přibližování se cílům strategie zaměstnanosti. Trh práce těžil z ekonomického oživení v roce 2006 a pokračujícího ekonomického růstu v roce 2007. Meziroční vývoj zaměstnanosti akceleroval nárůstem o 1,7 % ve 3. čtvrtletí 2007, výsledek ve 4. čtvrtletí 2007 již naznačoval zpomalení. Tento vývoj ovlivnily především **velké členské státy**. Pozitivně byl

¹⁵http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page?_pageid=0,1136184,0_45572595&_dad=portal&_schema=PORTA

¹⁶ *Quarterly EU Labour Market Review Spring 2008* vydaný EK, DG Employment, viz http://ec.europa.eu/employment_social/employment_analysis/quarterly_en.htm

ovlivněn zejména vývojem zaměstnanosti **v Polsku** (s akcelerací ve druhé polovině roku meziročně o 2,1 – 2,2 %) **a v Německu** (kde se v roce 2007 udržoval růst zaměstnanosti na stabilní úrovni okolo 1,8 %). **Ve Španělsku** růst zaměstnanosti v průběhu rok 2007 zpomaloval, přesto se udržel na vysoké úrovni (2,5 % ve 4. čtvrtletí 2007). **V Itálii** po mírném zpomalení růstu na začátku roku se ve druhém pololetí růst zaměstnanosti zrychlil (ve 4. čtvrtletí 2007 na 1,6 %), **ve Francii** byl po celý rok stabilní nárůst kolem 1 %, **ve Velké Británii** se po pomalejším nárůstu na počátku roku růst zaměstnanosti dostal ve 4. čtvrtletí na úroveň 1,2 %.

Z dalších států byl zaznamenán **významný nárůst** zaměstnanosti (více než 3 %) na konci roku 2007 **v Irsku, Lotyšsku a na Maltě**, naopak slabší nárůst zaměstnanosti byl dosažen v Rakousku, Dánsku a Estonsku. **V Maďarsku a Litvě** se ve 4. čtvrtletí 2007 trend obrátil a byl zaznamenán dokonce **pokles**.

Vývoj celkové zaměstnanosti se projevil i ve vývoji míry zaměstnanosti (MZ): v roce 2007 dosáhla celková míra zaměstnanosti EU27 65,4 % a byla meziročně vyšší o 0,9 p.b.. MZ mužů vzrostla na 72,5 % (o 0,9 p.b.), MZ žen na 58,3 % (o 1 p.b.) a MZ osob ve věku 55 - 64 let na 44,7 % (o 1,2 p.b.). Podle posledních dostupných informací **v 1. čtvrtletí 2008 celková míra zaměstnanosti** dosáhla hranice **65,5 %** a meziročně **se zvýšila** o 1,0 p.b. Míra zaměstnanosti **mužů** vzrostla **na 72,4 %** (o 0,8 p.b.) **a žen na 58,6 %** (o 1,1 p.b.) a jejich rozdíl se snížil na 14,0 p.b. MZ osob **ve věku 55 – 64 let** meziročně vzrostla o 1,1 p.b. na **44,8 %**.

Nárůst míry zaměstnanosti v 1. čtvrtletí 2008 dosáhly **všechny velké členské státy** (kromě Španělska, kde se MZ nezměnila), **zejména Polsko** (2,6 p.b.) **a Německo** (1,6 p.b.). Přes tento nárůst má **Polsko** po Maďarsku a Maltě a Rumunsku **nejnižší míru zaměstnanosti** (58,0 %). Většina ostatních zemí zaznamenala také nárůst míry zaměstnanosti, nejvyšší nárůst byl zaznamenán v Lotyšsku (3,2 p.b.) a Bulharsku (o 2,9 p.b.). V Litvě se MZ nezměnila a pokles míry zaměstnanosti byl na Maltě, v Maďarsku a Lucembursku.

Celková úroveň MZ dosažená v 1. čtvrtletí 2008 **v České republice – 66,1 %**, je meziročně **vyšší o 0,6 p.b.** MZ **žen** vzrostla meziročně o 0,3 p.b. na **57,2 %**, MZ **mužů** o 0,8 p.b. na **74,9 %** a MZ **starších osob** (55 – 64 let) o 1,8 p.b. na **47,1 %**. Údaje o **celkové míře** zaměstnanosti a **míře zaměstnanosti mužů a starších osob** za ČR jsou **vyšší než průměr EU27**, míra zaměstnanosti **žen je v ČR nadále nižší**.

Dynamika vývoje celkové míry zaměstnanosti, jako i míra zaměstnanosti žen

byla v ČR v 1. čtvrtletí 2008 nižší než průměr EU27. Míra zaměstnanosti mužů vzrostla stejně jako průměr EU27, pouze nárůst MZ osob ve věku 55 – 64 převýšil v ČR průměr EU27 (v ČR o 1,8 p.b, v EU27 o 1,1 p.b.). Tento fakt lze zdůvodnit stále nižším průměrným věkem žen při odchodu do důchodu (v ČR populace celkem 60,4 let, ženy 59,0 let, muži 61,8 let, v EU27 celkem 61,2 let, ženy 60,7, muži 61,7 let – údaje EUROSTATu za rok 2006).

Zlepšení podmínek na trhu práce v EU se odrazilo v pokračujícím poklesu nezaměstnanosti, jež započal v roce 2005. **Průměrná míra nezaměstnanosti (MN)** v EU27 dosáhla **v roce 2007** hodnoty **7,1 %** (pokles z 8,2 % v roce 2006). **Míra nezaměstnanosti** podle údajů EUROSTATu **v České republice v roce 2007 poklesla na 5,3 %**, což je výrazně nižší úroveň než **průměr EU27**.

Statistiky **za 2. čtvrtletí 2008** uvádějí **míru nezaměstnanosti EU27** na úrovni **6,7 %** (tj. meziroční pokles o 0,3 p.b.), nezaměstnanost **v České republice** na úrovni **4,2 %** (tj. meziroční pokles o 1,1 %). Z pohledu jednotlivých států byla ve 2. čtvrtletí 2008 nezaměstnanost nižší než v ČR v 6 státech EU27 (Dánsko 2,5 %, Nizozemsko 2,9 %, Kypr 3,2 %, Rakousko 3,7 %, Lucembursko 4,0 % a Slovinsko 4,1 %) **a výrazně nižší než např. na Slovensku (10,4 %), v Maďarsku (7,4 %) a v Polsku (7,3 %), ale i v ostatních státech** (kromě Kypru, viz výše), **kteří k EU přistoupily společně s ČR**. Míra nezaměstnanosti ve státech, které přistoupily k EU k 1. 1. 2007, je z hlediska EU27 též podprůměrná – **v Rumunsku 6,3 %** (údaj za 1. čtvrtletí 2008) **a v Bulharsku 6,4 %**.

Meziroční pokles míry nezaměstnanosti **za EU27 ovlivnilo** z velkých států v pozitivním směru **Polsko (pokles MN o 2,3 p.b.) a Francie (pokles o 0,9 p.b.)**, v negativním směru **Španělsko (nárůst o 2,4 p.b.)**. Údaje za Velkou Británii a Itálii za 2. čtvrtletí 2008 zatím nebyly zveřejněny (v těchto státech je MN relativně stabilní a na úrovni nižší než průměr EU). Kromě Polska byl **největší pokles** míry nezaměstnanosti **v Bulharsku (1,4 p.b.), Dánsku a ČR (shodně 1,1 %)**, **nárůst** míry nezaměstnanosti pak kromě Španělska ještě **v Irsku (0,9 p.b.), Maďarsku (0,4 p.b.) a Litvě (0,3 p.b.)**. Španělsko tak má v současné spolu se Slovenskem nejvyšší MN ze všech států EU27.

Výrazný pokles nezaměstnanosti v Polsku je připisován úbytku pracovní síly v důsledku emigrace a rostoucího počtu studentů, a částečně též zdravému ekonomickému růstu doprovázenému růstem zaměstnanosti.

Podle údajů za rok 2007 Slovensko a Polsko má nejvyšší **míru dlouhodobé**

nezaměstnanosti (DN), tj. podíl nezaměstnaných déle než 12 měsíců na pracovní síle, Slovensko 8,3 % a (i přes výrazný pokles MN i míry DN) Polsko 4,9 %. Průměrná hodnota **za EU27 byla 3,1 %, v ČR klesla v roce 2007 na 2,8 %** (z 3,9 % v roce 2006).

Nejnovější údaje za 1. čtvrtletí 2008 ukazují, že **nejvyšší míru DN** má nadále **Slovensko** (7,7 %), následované Německem (4,2 %). Ostatní státy mají míru DN pod hodnotou 4 %. Průměrná hodnota **za EU27 je 2,7 %, v ČR meziročně klesla o 0,9 p.b. na 2,4 %**. Další výrazný pokles dlouhodobé nezaměstnanosti je viditelný v Polsku (o 3,3 p.b. na 2,7 %). Vysoký ovšem zůstává **podíl dlouhodobě nezaměstnaných na celkovém počtu nezaměstnaných**. Průměrná hodnota tohoto ukazatele **za rok 2007 v EU27** byla na úrovni **42,8 %**, vyšší než 50 % v 7 státech, nejvyšší na Slovensku (74,2 %), v Bulharsku (58,8 %), Německu (56,6 %) a **v ČR (52,2 %)**. **V 1. čtvrtletí 2008** je viditelný pokles, přesto v 5 státech je tento podíl stále na úrovni vyšší než 50 % - na Slovensku 73,9 %, v Německu 52,4 %, Bulharsku a **ČR shodně 50,7 %** a Portugalsku 50,1 %. Průměrná hodnota **v EU27** se snížila meziročně o 4,7 p.b. na **38,8 %**. V Polsku meziročně poklesla nejvýrazněji – o 19,4 p.b. na 33,8 %.

Srovnání základních strukturálních ukazatelů a ukazatelů Evropské strategie zaměstnanosti v EU a ČR je uvedeno v příloze č. 24 a, b.

Další ukazatele z oblasti zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Podle výsledků **za 1. čtvrtletí 2008 zaměstnanost v EU27** vzrostla meziročně **o 2,2 %**. Nejvyšší relativní nárůst byl zaznamenán v Bulharsku a Lotyšsku (shodně 4,9 %), v Polsku (4,6 %) a Velké Británii (4 %), pokles v Maďarsku (1,6 %) a Lucembursku (2,4 %). V ČR vzrostla zaměstnanost podle údajů EUROSTATu o 1,9 %.

Na pracovní dobu určitou pracovalo v EU27 v 1. čtvrtletí 2008 **13,9 % zaměstnaných**. Méně než 5 % takovýchto kontraktů bylo v Bulharsku, na Slovensku, Maltě, Lotyšsku, Estonsku a Litvě, naopak ve Španělsku to bylo 30,1 %, v Polsku 26,5 % a v Portugalsku 22,9 %. **V ČR představuje podíl zaměstnaných na dobu určitou 7,7 %**. Ve srovnání s údaji za celý rok 2007 jsou tyto hodnoty téměř ve všech státech zatím nižší (rok 2007: EU27 14,5 %, ČR 8,6 %, nejvyšší ve Španělsku 31,7 %, v Polsku 28,2 %, Portugalsku 22,4 %, pod 5 % Lotyšsko, Litva, Estonsko a

Rumunsko).

Na zkrácenou dobu bylo v EU27 v roce 2007 zaměstnáno **18,2 % zaměstnaných**. V ČR je takto klasifikováno **5,0 % zaměstnaných**, což je v rámci EU27 považováno za extrémně nízké číslo. Podíl pod 5 % se vyskytuje ještě v Maďarsku (4,1 %), na Slovensku (2,6 %) a v Bulharsku (pouze 1,7 %). Extrémně vysoké hodnoty dosahuje tento ukazatel v Nizozemsku (46,8 %), dále v Německu (26 %) a ve Velké Británii (25,5 %). V těchto státech je výrazně vysoký tento podíl **u žen** - v Nizozemsku (75 %), dále v Německu (45,8 %) a ve Velké Británii (42,3 %). Průměrný podíl žen pracujících na dobu určitou v EU27 je 31,2 %, v ČR pouze 8,5 %.

Poslední známé údaje **za 1. čtvrtletí 2008** se příliš neliší: průměrná hodnota podílu osob pracujících na zkrácenou dobu **v EU27 je 18,4 %, v ČR 4,9 %**, nejvyšší úroveň dosahuje Nizozemsko (47,6 %), Švédsko (27 %), Německo (26,1 %) a Velká Británie (25,4 %).

Míra nezaměstnanosti mladých ve věku 15 – 24 let (vztažená k pracovní síle – zaměstnaným a nezaměstnaným ve stejném věku), která dosáhla svého vrcholu 18,5 % v roce 2004, v roce 2007 **v EU27** poklesla na celkem **15,4 %**. Dostupné výsledky za rok 2008 naznačují další snížení, a to na **14,9 % v 1. čtvrtletí a 14,6 % v 2. čtvrtletí 2008**. Přesto jsou tyto hodnoty stále velice vysoké. Potěšitelné je, že hodnota tohoto ukazatele **v ČR (rok 2007 10,7 %, 1. čtvrtletí 2008 10,1 %, 2. čtvrtletí 2008 8,6 %)** naznačují výrazné zlepšení. ČR již patří **ke státům s nejnižší nezaměstnaností mladých**, nižší nezaměstnanost podle posledních statistik mají pouze mladí lidé **na Kypru, v Rakousku, Litvě, Estonsku, Dánsku a Nizozemsku**.

Nezaměstnanost mladých lidí v České republice ve srovnání s celkovou MN souvisí s jejich nadprůměrným zastoupením mezi ekonomicky neaktivními (zejména z důvodu přípravy na budoucí povolání). Pokud srovnáme **podíly mladých nezaměstnaných do 25 let na obyvatelstvu ve věku 15-24 let**, vychází tento ukazatel pro ČR ještě příznivěji: průměrný podíl **v EU27 v roce 2007 činil 6,8 %**, zatímco **v ČR pouze 3,4 %**. V jednotlivých státech se v roce 2007 pohybovala od 10,1 % ve Švédsku po nejnižší úroveň 2,3 % v Litvě.

V 1. čtvrtletí 2008 byl zaznamenán další pokles hodnot tohoto ukazatele – Průměrný podíl nezaměstnaných do 25 let na stejně starém obyvatelstvu **v EU27**

dosáhl zatím nižší hodnoty než v roce 2007 – **6,5 %**, a poklesl i **v ČR** – na hodnotu **3,1 %** (meziroční pokles o 0,8 p.b. byl jedním z nejméně výraznějších).

Klesající míra nezaměstnanosti a zejména její nízká úroveň v některých státech indikuje napětí na trhu práce a narůstající nedostatek pracovníků. Na druhé straně se již začíná zpomalovat tvorba nových pracovních míst, což může mít za následek zastavení poklesu nezaměstnanosti.

Přesto je v mnoha státech EU vysoká poptávka po pracovnících, což dokládá i **ukazatel míry volných míst** (vyjadřující procentní podíl volných míst k součtu volných a obsazených míst). Tento ukazatel byl podle údajů **za rok 2007 v EU27** na úrovni **2,2 %** na stejné úrovni zůstal i podle předběžných údajů **za 1. čtvrtletí 2008**. V roce 2007 míra volných míst **vzrostla nejvíce na Kypru – na 4,6 %** (z 1,4 % v roce 2006) a dosáhla v EU nejvyšší hodnoty, a **v České republice - o 0,9 p.b. na 2,8 %**. Nabídka práce byla vyšší ve srovnání s ČR kromě Kypru pouze **v Německu** (míra volných míst 3,5 %) a **Estonsku** (3,3 %), naopak nejnižší v Lucembursku a Španělsku (shodně 0,8 %).

V **1. čtvrtletí 2008** míra volných míst meziročně nejvíce vzrostla **v ČR (o 0,9 p.b.)**, ve Finsku (o 0,5 %) a na Kypru a Slovensku (shodně 0,4 p.b.). V současnosti je **nejvyšší na Kypru (4,3 %)**, **ve Finsku (3,5 %)**, **v České republice (3,3 %)** a **v Německu (3,2 %)**.

VI. Očekávání ve vývoji zaměstnanosti a nezaměstnanosti

Informace o dalším vývoji zaměstnanosti podle Výběrových šetření pracovních sil budou k dispozici až počátkem listopadu, kdy ČSÚ podle kalendáře Rychlých informací zveřejní nejdůležitější souhrnné informace za 3. čtvrtletí 2008.

V dalším období předpokládáme postupné snižování meziročního růstu ekonomiky a s ním související mírnější meziroční dynamiku růstu zaměstnanosti. Tento předpoklad potvrzují vyjádření respondentů z průmyslu a obchodu, když pro příští tři měsíce očekávají zpomalení jak výrobní a obchodní činnosti, tak i růstu zaměstnanosti. Ve vybraných odvětvích služeb se očekávání ekonomické situace pro příští tři měsíce nezměnila, pro období příštích šesti měsíců se zvýšila. Zrychlení tempa celkové poptávky po svých produktech při udržení příznivého vývoje zaměstnanosti pro příští tři měsíce předpokládají pouze zástupci odvětví stavebnictví.

Také podle posledních výsledků z vybraných odvětví národního hospodářství lze očekávat zpomalení růstu ekonomiky. Indikátor průmyslové produkce ve 2. čtvrtletí 2008 snížil dynamiku meziročního růstu proti prvnímu čtvrtletí o 0,2 p.b. Podstatně výraznější zhoršení zaznamenala stavební produkce, když růst v 1. čtvrtletí (meziročně o 4,4 %) přešel ve 2. čtvrtletí v meziroční pokles o 1,8 %. V měsíci červenci průmyslová produkce sice opět meziročně vzrostla o 6,7 % (ve 2. čtvrtletí o 6,2 %), nicméně se jednalo pouze o vliv kalendáře, tj. o vyšší počet pracovních dní, po očištění průmyslová produkce vzrostla pouze o 0,6 %. Ve stavebnictví byl v měsíci červenci zaznamenán další meziroční pokles stavební produkce, tentokrát však díky vlivu vyššího počtu pracovních dní pouze o 1,5 %. V případě zaměstnanosti byl vývoj v obou odvětvích jednoznačnější. V průmyslu došlo v měsíci červenci již k třetímu snížení meziročního růstu evidovaného počet zaměstnanců v řadě. Proti 2. čtvrtletí se dynamika růstu snížila o 0,9 p.b. Ve stavebnictví stejný indikátor poklesl v červenci meziročně o 1,2 %, což představovalo proti druhému čtvrtletí další pokles dynamiky o 0,3 p.b.

Po zohlednění doposud známých údajů lze z makroekonomického pohledu předpokládat, že se růstová dynamika HDP v dalším období bude pohybovat pod pěti procenty. MF ČR ve své poslední oficiální predikci z července 2008 avizuje meziroční růst HDP za celý rok 2008 ve výši 4,6 %. V důsledku rychlého růst ekonomiky v minulém období bude nadále vysoký počet nových pracovních míst, a to

především v oblasti průmyslu. Naopak směrem ke snížení dynamiky růstu zaměstnanosti ve 2. pololetí 2008 bude působit vysoká srovnávací základna ze stejného období minulého roku. Celkově lze však předpokládat, že při mírném zpomalení ve 2. polovině letošního roku bude celoroční růst zaměstnanosti jen o málo nižší než **hodnota z roku 2007, a to 1,5 % až 1,6 %**.

Zpomalování poklesu nezaměstnanosti z 1. pololetí pokračuje i v prvních měsících 2. pololetí tohoto roku. Míra nezaměstnanosti ke konci 1. pololetí 2008 meziročně poklesla o 1,3 p.b. na 5,0 %. V červenci a srpnu činila 5,3 % a meziročně se snížila již jen o 1,1 p.b. I přes zhoršování výkonu ekonomiky prokazuje trh práce setrvačnost, která se projevuje pomalejším přibýváním nezaměstnaných, ale i pomalejším úbytkem nezaměstnaných při téměř 151 tisících volných pracovních míst. Z dlouhodobého hlediska předpokládáme zatím ještě pokles nezaměstnanosti, ale mírnějším tempem. Z krátkodobého pohledu současnou úroveň nezaměstnanosti v letních měsících ovlivnili zejména nově evidovaní absolventi škol, jejichž 2. vlnu lze očekávat v září. Nezaměstnanost jako obvykle poroste v důsledku sezónních vlivů ještě v prosinci. Její hodnota by se **ke konci roku 2008** mohla dostat na úroveň **5,4 % - 5,5 %**, čímž by **průměrná roční hodnota** dosáhla cca **5,4 %**.

V roce 2009 předpokládáme zpomalení ekonomického výkonu české ekonomiky (podle posledního odhadu MPSV by tempo růstu HDP v roce 2008 mělo činit 4,0 % a v roce 2009 3,8 %), která bude ještě poptávat pracovní síly. **Míra nezaměstnanosti** by měla **klesat**, ale ve srovnání s letošním rokem **již velmi mírným tempem**, meziročně pouze o cca **0,2 - 0,4 p.b.** Důvodem pro mírnější pokles nezaměstnanosti je i vysoký podíl obtížně umístitelných uchazečů o zaměstnanost, t.j. osob s kumulací různých handicapů z pohledu trhu práce (zdravotně postižení, bez kvalifikace či s nízkou, resp. nevhodnou kvalifikací, z pohledu zaměstnavatelů). Bude záležet na tom, jak budou využity projekty a programy na podporu zaměstnanosti a rekvalifikace financované ze státního rozpočtu nebo z Evropského sociálního fondu a rovněž na tom, jaký bude mít vliv reforma v oblasti sociálních dávek, jež zpřísnila podmínky pro získání těchto dávek pro ty nezaměstnané, kteří o práci neusilují.

Metodické poznámky

Zaměstnanost

MPSV pro hodnocení vývoje na trhu práce využívá pro oblast zaměstnanosti údaje ČSÚ především z Výběrových šetření pracovních sil (VŠPS).

Výběrové šetření pracovních sil (VŠPS)

Předmětem šetření ve VŠPS jsou domácnosti bydlící v náhodně vybraných bytech. Šetření podléhají všechny osoby obvykle bydlící ve vybraném bytě, přičemž není rozhodující a není ani sledováno, mají-li zde pobyt trvalý, přechodný, dlouhodobý nebo nehlášený. U osob mladších než 15 let se sledují jen základní údaje týkající se vztahu k osobě v čele domácnosti, věku, pohlaví, národnosti a státní příslušnosti. Za osoby starší 15-ti let se vyplňují další otázky, které popisují jejich uplatnění na trhu práce. Šetření se nevztahuje na osoby bydlící dlouhodobě v hromadných ubytovacích zařízeních. Z toho důvodu jsou údaje za určité skupiny obyvatelstva, zejména za cizí státní příslušníky žijící a pracující na území republiky, k dispozici v omezené míře. Podle doporučení Eurostatu lze údaje za tyto osoby získat buď z administrativních zdrojů nebo zvláštním šetřením organizovaným zásadně mimo rámec VŠPS.

Zaměstnaní jsou všechny osoby 15-ti leté a starší, které během referenčního týdne příslušely do kategorie placení zaměstnaní nebo zaměstnaní ve vlastním podniku. Pro účely zjišťování je pojem práce interpretován jako práce **alespoň po dobu jedné hodiny** v referenčním týdnu. Za zaměstnané jsou považováni i **učni**, kteří dostávají mzdu, plat nebo odměnu podle stejného principu jako jiné osoby. Obdobně **studenti**, osoby **pobírající důchod**, osoby v domácnosti a další osoby zabývající se především mimoekonomickými aktivitami, **kteří** však v referenčním období **byli navíc v zaměstnání, jsou také považováni za zaměstnané**. Do skupiny zaměstnaných naopak nejsou automaticky zahrnovány osoby na rodičovské dovolené, jejichž postavení má podle metodiky Mezinárodní organizace práce (ILO) odlišný charakter.

Nezaměstnanost

Pro nezaměstnanost MPSV využívá údaje ČSÚ z VŠPS a statistiky MPSV z administrativních dat úřadů práce.

Rozdíly v metodě zjišťování údajů o počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání po linii úřadů práce a zjišťování počtu nezaměstnaných podle výsledků VŠPS:

Velikost souboru

- MPSV - úplná evidence registrovaných uchazečů o zaměstnání.
- ČSÚ VŠPS - výběrový soubor zahrnuje osoby bydlící v 0,6 % všech trvale obydlených bytů ČR (jedná se o více než 54 tisíc 15+ letých). Všechny údaje z výběrového souboru jsou převáženy na věkovou strukturu obyvatelstva podle demografické projekce středních čtvrtletních stavů pro výběrové šetření pracovních sil.

Způsob zjišťování

- MPSV - podmínky registrace a vyřazování uchazečů o zaměstnání jsou spolu s definicí uchazeče o zaměstnání stanoveny zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů. O zprostředkování se občan uchází u toho úřadu práce, v jehož správním obvodu má bydliště.

- ČSÚ VŠPS - dobrovolné anonymní zjišťování za osoby obvykle bydlící (nikoliv trvale bydlící) ve vybraných bytech. Shodně s metodikou EUROSTATu nejsou zjišťovány údaje za osoby bydlící mimo byty, tedy ani za osoby bydlící v hromadných ubytovacích zařízeních.

Obsah ukazatelů

- MPSV - uchazeč je podrobně vymezen zákonem č. 435/2004 Sb., o zaměstnanosti, ve znění pozdějších předpisů.

Uchazečem o zaměstnání může podle § 25 být (pokud zákon nestanoví jinak) pouze fyzická osoba, která např. není v pracovním nebo obdobném vztahu, ani nevykonává samostatnou výdělečnou činnost ani se nepřipravuje soustavně pro povolání a osobně požádá o zprostředkování vhodného zaměstnání úřad práce. Uchazeč o zaměstnání je mimo jiné z evidence vyřazen, jestliže bez vážných důvodů odmítne nastoupit do vhodného zaměstnání nebo úmyslně maří součinnost s úřadem práce při zprostředkování zaměstnání. Samozřejmě evidence na úřadů práce je ukončena nástupem do zaměstnání nebo k přípravě na povolání. Ukončit evidenci lze i na základě vlastní žádosti uchazeče. Zákon tedy nevyklučuje, aby byli uchazeči o zaměstnání např. dočasně práceneschopní lidé, osoby na další rodičovské dovolené, nebo ti, jimž byl přiznán starobní důchod (podrobněji viz § 25 až §31 zákona o zaměstnanosti).

MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO zavedlo ukazatel tzv. **dosažitelní uchazeči**. Jedná se o uchazeče o zaměstnání, kteří mohou bezprostředně nastoupit do zaměstnání při nabídce vhodného pracovního místa, tj. evidovaní nezaměstnaní, kteří nemají žádnou objektivní překážku pro přijetí zaměstnání. Za dosažitelné se nepovažují uchazeči o zaměstnání ve vazbě, ve výkonu trestu, uchazeči v pracovní neschopnosti, uchazeči, kteří jsou zařazeni na rekvalifikační kurzy nebo uchazeči, kteří vykonávají krátkodobé zaměstnání, a dále uchazeči, kteří pobírají peněžitou pomoc v mateřství nebo kterým je poskytována podpora v nezaměstnanosti po dobu mateřské dovolené.

- ČSÚ VŠPS - nezaměstnaní jsou podle metodiky ILO a metodiky EUROSTATu všechny osoby 15-ti leté a starší, které ve sledovaném období (referenčním týdnem) souběžně splňovaly tři nutné podmínky:
 - nebyly zaměstnané,
 - hledaly aktivně práci,
 - byly připraveny k nástupu do práce, t.j., během referenčního období byly k dispozici okamžitě nebo nejpozději do 14 dnů pro výkon placeného zaměstnání nebo zaměstnání ve vlastním podniku.

Pokud osoby nesplňují alespoň jednu ze tří uvedených podmínek, jsou klasifikovány jako zaměstnané nebo ekonomicky neaktivní. Jedinou výjimkou je skupina osob, které práci nehledají, protože ji již našly a jsou schopny nástupu do 14 dnů. Tyto osoby jsou podle definice EUROSTATu zařazeny rovněž mezi nezaměstnané.

Jestliže do konce roku 1997 převyšoval počet nezaměstnaných vymezených podle mezinárodní definice počet registrovaných uchazečů na ÚP a od roku 2000 do 3. čtvrtletí roku 2001 byl rozdíl mezi oběma ukazateli minimální, tak od 4. čtvrtletí 2001 a zejména v průběhu roku 2002 počet registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce výrazně převyšoval počet nezaměstnaných zjišťovaných ve výběrovém šetření statistiky podle ILO (133,4 tisíc).

Ve 2. čtvrtletí 2008 činil počet registrovaných uchazečů o zaměstnání podle skutečné evidence na úřadech práce 311,9 tis. osob, z toho 289,8 tis. dosažitelných uchazečů, srovnatelný ukazatel zjištěný výběrovým šetřením (počet registrovaných uchazečů) se tedy lišil o 77,2 tis. resp. o 55,1 tis.

Rozdíly jsou jednak v jiném způsobu zjišťování po obou liniích, odlišném metodickém vymezení registrovaných uchazečů o zaměstnání a nezaměstnaných podle mezinárodní definice ILO a v tzv. nevýběrové chybě, která je průvodním znakem prakticky všech statistických zjišťování u domácností. Je nutné zdůraznit diferenci mezi pojmem registrovaný uchazeč o zaměstnání a nezaměstnaným podle mezinárodní definice ILO. Zatímco registrovaný uchazeč o zaměstnání je vždy definován národní legislativou, nezaměstnaný podle definice ILO je vymezen jasnými kritérii, která umožňují mezinárodní srovnatelnost výše zjištěných výsledků šetření. Vazba mezi oběma ukazateli není bezprostřední. Na jedné straně se vyskytují případy nezaměstnaných, kteří nejsou evidováni na úřadech práce a na druhé straně značná část registrovaných uchazečů o zaměstnání nesplňuje podmínky dané mezinárodní definicí.

Zásadní diference mezi oběma zdroji je v absolutní hodnotě počtu registrovaných uchazečů o zaměstnání a počtu nezaměstnaných. Projevuje se několik faktorů:

1. Od roku 2002 byl plně **harmonizován dotazník VŠPS se standardem Eurostatu včetně pořadí otázek** kladených respondentovi. Prioritou je dotaz na **ekonomickou aktivitu respondentů v referenčním týdnu**. Jestliže respondent uvedl, že v tomto týdnu **pracoval alespoň 1 hodinu, je striktně podle metodiky ILO klasifikován jako osoba v zaměstnání**. Proti předcházející praxi, kdy byly osoby přednostně dotazovány na obvyklé ekonomické postavení v delším časovém období, současná úprava opravňuje k předpokladu, že kladná odpověď na zaměstnání v referenčním týdnu výrazně ovlivňuje následné odpovědi na otázky o obvyklém ekonomickém postavení a především o jejich registraci na úřadech práce. V současné době je zřejmá shodná tendence ve vývoji obou měř nezaměstnanosti. ČSÚ nemá možnost vzhledem k nutnosti dodržení anonymity a dobrovolnosti účasti ve výběrovém šetření porovnávat zjištěné údaje s jinými zdroji, např. s evidencí ÚP. Z vývoje diference mezi počty registrovaných uchazečů o zaměstnání na úřadech práce a počtu těchto uchazečů zjištěného ve výběrovém šetření lze usuzovat, že vliv obsahové změny dotazníku se projevil ve snížení počtu nezaměstnaných ve VŠPS v rozmezí 30-50 tis. osob.
2. Relativně vyšší **míra neodpovědí** je způsobena vysokým podílem prázdných bytů ve výběrovém souboru a hlavně kategorickým odmítnutím spolupráce. Na základě struktury odmítnutých odpovědí při opakovaných návštěvách je třeba předpokládat, že sociální skladba domácností, které nechtěly spolupracovat, se částečně liší od sociální struktury vyšetřených domácností a je v nich nadprůměrně zastoupena skupina nezaměstnaných, kteří odmítají komunikovat v rámci výběrového šetření.

Rozdíly údajů o nezaměstnanosti mezi oběma zdroji jsou obvyklé. Z porovnání s členskými a ostatními kandidátskými zeměmi EU vyplývá, že diference mezi obecnou mírou nezaměstnanosti z VŠPS a registrovanou mírou nezaměstnanosti v ČR je nižší než ve většině těchto zemí. Rozdíl mezi obecnou mírou nezaměstnanosti a mírou registrované nezaměstnanosti je v řadě zemí značný a lze z toho usuzovat, že oboustranné statistické odchýlení je důsledkem především

odlišností v legislativě a míře aktivní politiky zaměstnanosti a dalších oblastí sociální politiky jednotlivých zemí. Přitom je třeba poznamenat, že některé členské země EU obě míry nezaměstnanosti oficiálně nepublikují.

V rámci úplné harmonizace národního dotazníku VŠPS se standardem EU jsou od roku 2002 zjišťovány údaje i za osoby, které nejsou registrovány na úřadech práce, aktivně práci nehledají, nesplňují tedy podmínky ILO pro nezaměstnané, ale přitom by chtěly pracovat. Ve 2. čtvrtletí 2008 činil jejich počet 191,9 tisíc osob a meziročně klesl o 22,8 tisíc osob. Pouze část z nich (36,3 tisíc) však byla schopna nástupu do případného zaměstnání do 14 dnů.

Základem pro rozhodování v oblasti nezaměstnanosti je zásadně úplná evidence úřadů práce. Výběrové šetření pracovních sil, které je pro členské země EU závazné, tyto administrativní údaje doplňuje a poskytuje mezinárodně srovnatelné ukazatele v požadovaném rozsahu a frekvenci.

MPSV ve snaze maximálně přiblížit metodiku registrované nezaměstnanosti metodice ILO **změnilo** počínaje měsícem červencem 2004 **metodiku výpočtu míry nezaměstnanosti**.

Definice výpočtu registrované míry nezaměstnanosti:

$$\frac{\text{dosažitelní uchazeči o zaměstnání evidovaní na ÚP}}{\text{pracovní síla}} * 100$$

Čítatel: přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče ke konci sledovaného měsíce.

Jmenovatel: pracovní síla, tj. počet zaměstnaných v národním hospodářství s jediným nebo hlavním zaměstnáním podle výsledků výběrových šetření pracovních sil - VŠPS (klouzavý průměr posledních čtyř čtvrtletí) + počet pracujících cizinců ze třetích zemí s platným povolením k zaměstnávání, zaměstnaných občanů EU registrovaných ÚP (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců) a cizinců s platným živnostenským oprávněním (klouzavý průměr za poslední 4 čtvrtletí) + přesná evidence registrovaných - dosažitelných, neumístěných uchazečů o zaměstnání, občanů ČR a občanů EU(EHP), vedená úřady práce podle bydliště uchazeče (klouzavý průměr posledních 12-ti měsíců).

Seznam použitých zkratk:

APZ	aktivní politika zaměstnanosti
ČSÚ	Český statistický úřad
D	Dělníci
EA	ekonomická aktivita
ECB	Evropská centrální banka
EHP	Evropský hospodářský prostor
ESF	Evropský sociální fond
ESZ	Evropská strategie zaměstnanosti
EU	Evropská unie
EURES	Evropské služby zaměstnanosti
EUROSTAT	Statistický úřad Evropského společenství
HDP	hrubý domácí produkt
HK	Hospodářská komora
HPH	hrubá přidaná hodnota
HP	hmotná podpora
HZ	hmotné zabezpečení
CHPD	chráněné pracovní dílna
CHPM	chráněné pracovní místo
ILO	Mezinárodní organizace práce
IPS	informačně poradenské středisko
JPD 3	Jednotný programový dokument pro cíl 3 regionu NUTS2 hlavní město Prahu
KZAM	Klasifikace zaměstnání
LFS	Labour Force Survey (VŠPS – Výběrové šetření pracovních sil)
MEA	míra ekonomické aktivity
MN	míra nezaměstnanosti
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MSP	Malé a střední podnikání
MZ	míra zaměstnanosti
NH	národní hospodářství
NPR	Národní program reforem
NUTS2	Nomenklatura územních statistických jednotek - pro potřeby regionální politiky EU
NUTS3	Nomenklatura územních statistických jednotek, úroveň kraj
OECD	Organizace pro ekonomickou spolupráci a rozvoj
OKEČ	Odvětвовá klasifikace ekonomických činností
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP RLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OSVČ	osoba samostatně výdělečně činná
OU	odborné učiliště
OZP	osoba se zdravotním postižením
p.b.	procentní bod
PM	pracovní místo
PÚP	úřad práce pověřený krajskou koordinací politiky zaměstnanosti
PvN	podpora v nezaměstnanosti
SOU	střední odborné učiliště
SSZ	Správa služeb zaměstnanosti
SÚPM	společensky účelná pracovní místa
THP	technicko hospodářští pracovníci
TZP	těžké zdravotní postižení
U	učiliště

ÚP	úřad(y) práce
ÚSO	úplné střední odborné (vzdělání)
VPM	volné pracovní místo
VPP	veřejně prospěšné práce
VŠPS	Výběrové šetření pracovních sil (LFS - Labour Force Survey)